

Ulla Kivinen & Riikka Salli

”KAIKKI VAIKUTTAA KAIKKEEN”

Vimpelin perhepäivähoidon laatuprojekti

**Opinnäytetyö
CENTRIA-AMMATTIKORKEAKOULU
Sosiaalialan koulutusohjelma
Joulukuu 2016**

TIIVISTELMÄ OPINNÄYTETYÖSTÄ

Centria-ammattikorkeakoulu	Aika Joulukuu 2016	Tekijä/tekijät Ulla Kivinen & Riikka Salli
Koulutusohjelma Sosiaalialan koulutusohjelma		
Työn nimi KAIKKI VAIKUTTAA KAIKKEEN Vimpelin perhepäivähoidon laatuprojekti		
Työn ohjaaja Tarja Mäkitalo, KM		Sivumäärä 43 + 81
Työelämäohjaaja Jaana Kangasniemi, LTO		
<p>Valtakunnallisesti sekä paikallisesti on nähtävissä perhepäivähoidon osuuden väheneminen lasten päivähoidossa. Opinnäytetyöllä halusimme kehittää ja huomioida paikallista perhepäivähoitoa. Laatuprojektin tilaajana oli Vimpelin perhepäivähoito ja projekti toteutettiin yhteistyössä Vimpelin perhepäivähoitajien kanssa.</p> <p>Laatuprojektin tavoitteena oli järjestää koulutuspäivä perhepäivähoitajille ammatti-identiteetin vahvistamiseksi sekä luoda työkalu perhepäivähoitoon Vimpelin varhaiskasvatussuunnitelman toteuttamiseksi. Interventioita pidettiin kaksi perhepäivähoitajille ja kaksi lapsille. Laatuprojektin keskeiset sisällöt konkretisoituivat suurelta osin perhepäivähoitajille pidetyssä koulutuspäivässä. Varhaiskasvatuksen laadun kehittäminen ja arviointi sekä perhepäivähoidon laadunarviointimallit olivat olennainen osa laatuprojektia. Perhepäivähoitajan ammatti-identiteettiin vaikuttavien tekijöiden tukeminen lisää välillisesti perhepäivähoidon laatua. Vimpelin varhaiskasvatuksen arvot olivat laadun lisäksi hyvin olennainen osa projektia. Ne vaikuttivat kaikissa toiminnallisissa osuuksissa.</p> <p>Uudessa varhaiskasvatuslaissa ja luonnosvaiheessa olevassa Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa (2017) korostuvat yhteistyö sekä osallisuus. Tässä projektissa nämä huomioitiin esimerkiksi vanhempien kuulemisella sekä perhepäivähoitajien mahdollisuudella vaikuttaa koulutuspäivän sisältöön. Opinnäytetyömme toimii pedagogisena mallina, jonka avulla asiakirjoja voi tehdä näkyväksi erityisesti perhepäivähoidossa. Koemme tärkeäksi P.A.T.A. Perhepäivähoidon arkeen toiminnallista apua -työkalun, koska sen avulla voidaan tukea perhepäivähoidon suunnitelmallista ja pedagogista toteutumista. Saamamme palautteen perusteella projekti oli onnistunut.</p>		
Asiasanat Ammatti-identiteetti, laatu, perhepäivähoito, varhaiskasvatus, Vimpelin varhaiskasvatussuunnitelman arvot		

ABSTRACT

Centria University of Applied Sciences	Date September 2016	Author/s Ulla Kivinen & Riikka Salli
Degree programme Degree programme of Social Services		
Name of thesis EVERYTHING AFFECTS EVERYTHING Quality project of Vimpeli's family day care		
Instructor Tarja Mäkitalo, M. Ed.		Pages 43 + 81
Supervisor Jaana Kangasniemi, Kindergarten Teacher		
<p>In children's day care there is a clear decrease in the use of children's family day care locally and nationwide. With this thesis we wanted to regenerate and take into account our local family day care. The work was ordered and done in collaboration with the local family day care of Vimpeli.</p> <p>The thesis had two targets. First was to organize a staff training day for the child minder and reaffirm their occupational identity. The second target was to create a tool for the family day care. The tool helps them to put into practise early childhood education and care curriculum of Vimpeli. During the fall of 2015 we held four interventions. In the child minders training day the core of the thesis became concrete. The core of the thesis consists of three things; quality development and evaluation of the early childhood education and quality assessment models of family day care. By supporting the occupational identity of the child minder we increase the quality of the private day care. The values of Vimpeli's early childhood education were an essential part of the project.</p> <p>From the early childhood education law and early childhood education and care curriculum 2017 draft stand out cooperation and participation. We took this into practise by hearing the parents and workers of the family day care. This thesis can function as a pedagogic model. We feel that the tool (P.A.T.A.) we created is valuable because it supports the systematic and pedagogic fulfillment of family day care. Based on the feedback the project was a success.</p>		

Key words

occupational identity, quality, family day care, early childhood education, values of Vimpeli's early childhood education

**TIIVISTELMÄ
ABSTRACT
SISÄLLYS**

1 JOHDANTO.....	1
2 PERHEPÄIVÄHOIDON LAATUPROJEKTIN KESKEISET SISÄLLÖT.....	3
2.1 Valtakunnallinen varhaiskasvatussuunnitelma ja sisällölliset orientaatiot.....	3
2.2 Perhepäivähoitoa ohjaavia keskeisiä lakeja.....	6
2.3 Laadun kehittäminen ja arviointi varhaiskasvatuksessa.....	7
2.4 Perhepäivähoidon laadunarviointimallit.....	8
2.5 Perhepäivähoitajan ammatti-identiteettiin vaikuttavia tekijöitä.....	14
2.6 Varhaiskasvatuksen arvot Vimpelissä.....	16
3 PERHEPÄIVÄHOIDON LAATUPROJEKTIN VAIHEET JA TAVOITTEET.....	21
3.1 Perhepäivähoidon laatuprojektin vaiheet.....	21
3.2 Perhepäivähoidon laatuprojektin tavoitteet.....	22
4 PERHEPÄIVÄHOIDON LAATUPROJEKTIN TOTEUTUS.....	24
4.1 Perhepäivähoitajien palaveri.....	24
4.2 Perhepäivähoitajien koulutuspäivä.....	24
4.3 Lasten interventiot.....	29
5 PERHEPÄIVÄHOIDON LAATUPROJEKTIN ARVIOINTI.....	32
5.1 Projektisuunnitelman arviointi.....	32
5.2 Perhepäivähoidon laatuprojektin tavoitteiden arviointi.....	33
5.3 Perhepäivähoitajien ja lasten interventioiden arviointi.....	34
5.4 Palautejärjestelmän arviointi.....	35
5.5 Itsearviointi.....	36
6 POHDINTA.....	38
LÄHTEET.....	40
LIITTEET	
KUVIOT	
KUVIO 1. Varhaiskasvatuksen laadunarviointimalli.....	10
KUVIO 2. Perhepäivähoidon laadun kokonaisvaltaisuus.....	11
KUVIO 3. Perhepäivähoidon laadun tasot.....	12
KUVIO 4. Terveen itsetunnon muodostumiseen vaikuttavat osatekijät varhaiskasvatuk- sessa.....	17
KUVIO 5. Lapsilähtöisen toiminnan suunnittelun vaiheet varhaiskasvatuksessa.....	18
KUVIO 6. Yhteisöllisyyden kokemuksen kehittyminen varhaiskasvatusympäristössä.....	19
KUVIO 7. Kasvatuskumppanuuden osatekijät.....	20
KUVIO 8. Perhepäivähoidon laatuprojektin vaiheet.....	21

1 JOHDANTO

Opinnäytetyömme idea lähti halusta kehittää perhepäivähoitoa ja kiinnostuksesta varhaiskasvatukseen. Perhepäivähoitajien määrä on vähentynyt viime vuosikymmeninä. Vuonna 1990 perhepäivähoitajia oli noin 30 000, vuoteen 2000 tultaessa luku oli puolittunut ja vuonna 2010 heitä oli enää noin 11 000. Perhepäivähoitajien määrä tulee vähenemään rajusti tulevina vuosina mm. eläköitymisen myötä. (Kuntatyönantajat 2014.) Perhepäivähoidon tulisi olla osa varhaiskasvatuksen kokonaisuutta, jolloin perhepäivähoitajan työn arvostus ja houkuttelevuus lisääntyisi (Sosiaali- ja terveysministeriö 2009, 27).

Projektiopinnäytetyön tarkoituksena on kehittää perhepäivähoidon laatua Vimpelin varhaiskasvatussuunnitelman arvojen mukaisesti. Näitä arvoja ovat lapsilähtöisyys, terve itsetunto, yhteisöllisyys sekä kasvatuskumppanuus. Opinnäytetyömme on työelämlähtöinen, ja työn tilaajana on Vimpelin perhepäivähoito. Laatuprojektin tavoitteena on järjestää koulutuspäivä perhepäivähoitajille ammatti-identiteetin vahvistamiseksi sekä luoda työkalu perhepäivähoitoon Vimpelin varhaiskasvatussuunnitelman toteuttamiseksi.

Laatuprojektin toiminnalliset osuudet toteutetaan sekä lasten että perhepäivähoitajien interventioilla. Lasten interventioissa tuodaan näkyväksi sisällöllisiä orientaatioita Vimpelin varhaiskasvatussuunnitelman arvojen pohjalta. Perhepäivähoitajille järjestetään koulutuspäivä, jossa heillä on mahdollisuus vaikuttaa perhepäivähoidon kehittämiseen mm. yhteisesti keskustellen ja suunnitellen. Samalla koulutuspäivä tukee ja kehittää perhepäivähoitajien ammatti-identiteettiä. Työmme keskittyy Vimpelin kunnan alueelle, mutta toivomme työn olevan hyödyksi myös Järvi-Pohjanmaan yhteistoiminta-alueella. Järvi-Pohjanmaan yhteistoiminta-alueeseen kuuluvat Alajärven kaupunki, Soinin ja Vimpelin kunnat. Järvi-Pohjanmaan yhteistoiminta-alueella on yhteinen varhaiskasvatussuunnitelma, johon pohjautuvat kuntien ja toimintayksiköiden omat varhaiskasvatussuunnitelmat.

Opinnäytetyönä toteutettu projekti pohjautuu Varhaiskasvatussuunnitelman perusteisiin (2005), mutta osittain olemme myös huomioineet luonnosvaiheessa olevan Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2017. Laatuprojektin keskeisissä sisällöissä käsitellään aiheita, jotka ovat olennaisia suunniteltaessa ja toteutettaessa projektin toiminnallisia osuuksia. Laatuprojektin tavoitteet ja vaiheet -luvussa tavoitteita kuvataan lapsen, perhepäivähoidon sekä sosionomin kautta ja kerrotaan projektin aikataulusta. Toiminnalliset osuudet kuvaillaan laatuprojektin toteutuksessa. Lopussa on laatuprojektin arviointi ja pohdinta.

2 PERHEPÄIVÄHOIDON LAATUPROJEKTIN KESKEISET SISÄLLÖT

Laatuprojektin keskeisiksi sisällöiksi valikoituivat perhepäivähoitoa ohjaavat asiakirjat, varhaiskasvatuksen laadun kehittäminen ja arviointi, perhepäivähoidon laadun arviointimallit, perhepäivähoitajan ammatti-identiteettiin vaikuttavat tekijät sekä Vimpelin varhaiskasvatuksen arvot. Ohjaavista asiakirjoista esitellään varhaiskasvatussuunnitelman perusteet sekä perhepäivähoitoon vaikuttavia lakeja. Varhaiskasvatuksen sisällöllisiä orientaatioita käsitellään hieman laajemmin, koska niitä työstehtään perhepäivähoitajille pidettävässä koulutuspäivässä sekä tehdään näkyväksi laatuprojektin oheistuotteena valmistuvassa työkalussa. Varhaiskasvatuksen laadun kehittäminen ja arviointi sekä perhepäivähoidon laadun arviointimallit ovat olennainen osa laatuprojektia. Perhepäivähoitajan ammatti-identiteettiin vaikuttavien tekijöiden tukeminen lisää välillisesti perhepäivähoidon laatua. Ammatti-identiteetin tukeminen nousi merkittäväksi tekijäksi perhepäivähoitajien toiminnallisissa osuuksissa. Vimpelin varhaiskasvatuksen arvot ovat laadun lisäksi hyvin olennainen osa projektia. Ne vaikuttavat kaikissa toiminnallisissa osuuksissa.

2.1 Valtakunnallinen varhaiskasvatussuunnitelma ja sisällölliset orientaatiot

Valtakunnallisen varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden (2005, 7–8) arvopohjana on YK:n Lapsen oikeuksien sopimus. Lapsen oikeuksien julistuksen mukaan lapsen hyvinvointia edistetään ja varmistetaan luomalla ympäristö, jossa lapsi saa mahdollisimman hyvät lähtökohdat elämälleen. (Kaskela & Kronqvist 2012, 10.) Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden (2005) tavoitteena on edistää varhaiskasvatuksen yhdenvertaista toteuttamista koko maassa, ohjata sisällöllistä kehittämistä sekä luoda osaltaan edellytyksiä varhaiskasvatuksen laadun kehittämiseksi yhdenmukaistamalla toiminnan järjestämisen perusteita hoitomuodosta riippumatta.

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet (2005, 9) ohjaa varhaiskasvatuksen sisältöä, laatua ja kuntien alueellisesti tarkempaa varhaiskasvatussuunnitelmaa. Kuntakohtaisessa suunnitelmassa on varhaiskasvatuksen periaatteet, kehittämisen

painotukset ja kunnan palvelujärjestelmä. Varhaiskasvatussuunnitelmaa suuntaa ja ohjaa kolme periaatetta. Niitä ovat lapsen yksilöllisyyden, taitojen, valmiuksien ja osaamisalueiden huomiointi ja havainnointi, toisena kasvatuskumppanuus vanhempien kanssa ja kolmantena periaatteena kasvattajayhteisön pedagoginen toiminta sekä sen arviointi ja seuranta. (Kaskela & Kronqvist 2012, 11.)

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa (2005, 26–27) keskeiset sisällöt rakentuvat kuuden eri orientaation ympärille. Orientaatioiden pohjalta lapselle tarjotaan valmiuksia ymmärtää, kokea ja perehtyä maailman monimuotoisiin ilmiöihin. Henkilökunnalle orientaatiot luovat kehyksen siitä, millaisia tilanteita, kokemuksia ja ympäristöjä tulee tarjota lapsen toimintaa ja oppimista varten. Lapsi sitoutuu paremmin ja oppiminen monipuolistuu, jos opetettavia sisältöjä tuodaan lapselle ominaiseen toimintaan (Gyekye & Nikkilä 2013, 21). Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa (2005, 15–16) todetaan, että varhaiskasvatus toteutuu kokonaisuutena, jossa hoito, kasvatus ja opetus yhdistyvät toisiinsa. Lapsi on aktiivinen oppija, ja lapset oppivat erilaisissa ympäristöissä ja tilanteissa.

Matemaattinen orientaatio, luonnontieteellinen orientaatio, historiallis-yhteiskunnallinen orientaatio, esteettinen orientaatio, eettinen orientaatio ja uskonnollis-katsomuksellinen orientaatio muodostavat kuuden orientaation kokonaisuuden. Jokaisella orientaatiolla on mm. omat luovuuden ilmentämisen keinot, ja orientaatioiden sisältöjen varsinainen valinta ja muokkaaminen ovat ympäristö- ja tilannesidonnaisia. Eri orientaatioiden ilmiöt, aiheet ja sisällöt liitetään lapsen lähiympäristöön, arkeen ja kokemukseen niin, että lapsi voi tehdä asiasta havaintoja sekä muodostaa omia käsityksiä. Ratkaiseva merkitys konkreettisten sisältöjen valinnassa on myös lapsen omilla kiinnostuksen kohteilla, tarpeilla ja paikallisilla olosuhteilla. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005, 26–27.)

Äidinkieli on läsnä joka päivä, ja lapsi oppii kommunikoimaan ensin nonverbaalisti, sitten puhumalla ja lopulta kirjoittamaan. Orientaatio kieleen on tärkeä sisältö lapsen oppimisessa. Kaikkien orientaatioiden alueilla kieli on kommunikaation ja vuorovaikutuksen väline. On ensiarvoisen tärkeää, että kaikissa varhaiskasvatuksen hoito-, kasvatus-, ja opetustilanteissa käytetään

mahdollisimman hyvää ja tarkkaa kieltä. Kielen ja vuorovaikutuksen kehittymisen tavoitteet tulee sisällyttää lapsen toimintaan varhaiskasvatuksessa ja kasvattajan tulee tiedostaa kielellisen mallin seuraukset lapsen kielen oppimisessa. Lapselle tulee luoda paljon tilaisuuksia kielelliseen vuorovaikutukseen ja dialogiin aikuisten ja toisten lasten kanssa. Oppimisympäristössä, jossa tuetaan kielellistä aktiivisuutta, lapsi voi päätellä, tehdä kysymyksiä sekä soveltaa oppimaansa käytännössä päivän eri tilanteiden lomassa. (Gyekye & Nikkilä 2013, 10–11, 16; Helenius & Korhonen 2008, 152; Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005, 19.)

Matemaattinen orientaatio on vertaamista, päättelemistä ja laskemista leikinomaisesti arkielämän tilanteissa. Luonnontieteellisessä orientaatioissa havainnoimalla, tutkimalla ja kokeilemalla syvennytään elollisen luonnon ilmiöihin lapsen lähiympäristössä sisällä ja ulkona. Historiallis-yhteiskunnallisessa orientaatioissa luodaan lapsen kanssa kuvaa menneisyydestä ja nykyisyydestä eri esineiden ja dokumenttien avulla. Esteettinen orientaatio on monitahoinen ja laaja. Se avautuu havaitsemisen, kuuntelemisen, tuntemisen, luomisen, kuvittelun ja intuition avulla. Orientaation kohteista ja kohteisiin lapselle syntyy mm. kauneuden, harmonian, melodian, rytmin, tyylin, jännityksen ja ilon kautta omakohtaisia aistimuksia, tuntemuksia ja kokemuksia. Eettinen orientaatio tarkastelee arvo- ja normimaailman kysymyksiä. Jokapäiväisiä tilanteita tai tapahtumia voidaan tarkastella oikean ja väärän, hyvän ja pahan, totuuden ja valheen näkökulmista. Keskeisiä käsitteitä ovat myös oikeudenmukaisuus, tasa-arvo, vapaus ja kunnioitus. Uskonnollis-katsomuksellisen orientaation keskiössä ovat uskonnolliset, hengelliset ja henkiset asiat ja ilmiöt. Lapsen varhaiskasvatussuunnitelmassa sovitaan vanhempien kanssa uskonnollis-katsomuksellisen orientaation lapsikohtaisesta sisällöstä. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005, 27–29.)

Uudessa Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2017 -luonnoksessa ei puhuta sisällöllisistä orientaatioista, vaan eri oppimisen alueista. Oppimisen alueet on jaoteltu viiteen kokonaisuuteen. Tavoitteita näissä oppimisen alueissa voidaan yhdistää ryhmän ja yksilöllisen tarpeen mukaisesti. Myös laajojen kokonaisuuksien sekä asioiden ja ilmiöiden laaja-alainen tutkiminen mahdollistuvat. Tavoitteena onkin lasten oikeus saada mahdollisimman monipuolisesti kokeilla, harjoitella, opetella asioita sekä oppia taitoja omaan tahtiinsa.

2.2 Perhepäivähoitoa ohjaavia keskeisiä lakeja

Päivähoitolaki on yksi tärkeimpiä perhepäivähoitoa ohjaavista asiakirjoista. Laissa määritellään lapsen hoidon järjestämiseksi seuraavat muodot: päiväkotihoito, perhepäivähoito, leikkitoiminta tai muu päivähoitotoiminta. Perhepäivähoitoa voidaan järjestää yksityiskodissa tai muussa kodinomaisessa paikassa. (Laki lasten päivähoitosta 19.1.1973/36.) Perhepäivähoitoa ohjaa lisäksi mm. laki lasten päivähoiton ja yksityisen hoidon tuesta (20.12.1996/1128), lastensuojelulaki (13.4.2007/417), laki sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista (3.8.1992/734), sosiaalihuoltolaki (30.12.2014/1301) sekä laki lasten kanssa työskentelevien rikostaustan selvittämisestä (14.6.2002/504).

1.8.2015 voimaantulleella lakimuutoksella lasten päivähoitosta annetun lain nimi muuttui varhaiskasvatuslaiksi. Tällöin laissa otettiin käyttöön käsite varhaiskasvatus. Laissa varhaiskasvatuksella tarkoitetaan suunnitelmallista ja tavoitteellista lapsen hoidon, kasvatuksen ja opetuksen kokonaisuutta, jossa painotetaan pedagogiikkaa. Laissa taataan lapsen oikeus varhaiskasvatukseen perhepäivähoidossa, päiväkodissa tai muuna varhaiskasvatuksena (esim. kerhotoimintana), sekä lapsen edun huomioiminen varhaiskasvatusta järjestettäessä. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2015.) Varhaiskasvatuslain myötä muutoksia tuli lain määritelmään ja tavoitteisiin, ryhmäkokoja koskeviin säännöksiin, varhaiskasvatusympäristöä koskeviin ohjeisiin, lasten varhaiskasvatussuunnitelman laatimiseen, lasten ja perheiden mahdollisuuteen osallistua ja vaikuttaa varhaiskasvatuksen suunnitteluun ja toteutukseen sekä arviointiin, varhaiskasvatuksen asiantuntijaviraston muutokseen ja varhaiskasvatustoimijoiden yhteistyövelvoitteesta eri toimijoiden kanssa. (JHL 2015.)

Perhepäivähoitajan kelpoisuusvaatimuksista säädetään sosiaalihuollon kelpoisuuslaissa. Sen mukaan perhepäivähoitajalta edellytetään perhepäivähoitajan ammattitutkintoa tai muuta soveltuvaa koulutusta (Laki sosiaalihuollon ammatillisen henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista 272/2005.) Perhepäivähoidon ammattitutkinto on yleistynyt viime vuosina (Kuntatyönantajat 2015). Lasten päivähoiton asetuksen (16.3.1973/239) mukaan perhepäivähoitaja voi hoitaa samanaikaisesti enintään neljää lasta, mukaan lukien perhepäivähoitajan omat alle kouluikäiset lapset. Lisäksi

perhepäivähoitajalla voi olla yksi osapäiväinen esikouluikäinen tai koulunkäynnin aloittanut lapsi.

2.3 Laadun kehittäminen ja arviointi varhaiskasvatuksessa

Perhepäivähoito on taistellut läpi historian oman ammatillisen statuksen puolesta päiväkotihoidon rinnalla. Yhteiskunnan vähäinen panostus perhepäivähoidon kehittämiseen on osaltaan vaikeuttanut tätä taistelua. Keskeisimpiä kehittämishaasteita perhepäivähoidossa ovat henkilöstön koulutus, ammatillisuus ja työmotivaatio, ihmissuhteiden pysyvyys sekä työyhteisöjen yhteistyön kehittäminen. (Parrila 2002a, 31.) Kunnalliset varhaiskasvatussuunnitelmat ovat osa kuntien ja päivähoitoyksikköjen laadunhallintaa, jonka tavoitteena on arvioida ja kehittää toimintaa monipuolisesti sekä säännöllisesti (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005, 43–44). Päivähoidon laadun arvioinnin ja kehittämisen vastuu on kunnalla ja työntekijällä siten, että kaikkien lasten oikeus laadultaan parhaaseen mahdolliseen päivähoitoon toteutuu (Parrila 2002b, 199). Vimpelin varhaiskasvatussuunnitelmassa (2006) tavoitteeksi on nostettu varhaiskasvatuksen jatkuva kehittäminen. Tätä toteutetaan mm. vasun säännöllisellä tarkastelulla sekä henkilökunnan vuosittaisella oman työn arvioinnilla.

Laadunarviointi antaa tietoa varhaiskasvatuksen vahvuuksista ja kehittämishaasteista sekä suuntaa pedagogista johtajuutta oikeisiin asioihin. Laadunarviointi määrittelee päivähoidon ammatillisen työn, mahdollistaa vanhempien osallistumisen keskusteluun kasvatuksesta ja päätöksenteosta sekä on väline yhteistyöhön, johtajuuteen ja ohjausjärjestelmään. Laadunarviointi on kehittämistyön perusta. (Hujala & Fonsén 2011, 312–313.) Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa (2005, 45) painottuu myös laadunhallinnan säännöllinen dokumentointi, jotta pitkäjänteinen seuranta ja arviointi ovat mahdollisia. Varhaiskasvatuksen kehittäminen on jatkuva prosessi ja edellyttää eri toimijoilta reflektiivisiä taitoja tiedostaa, tarkastella ja ymmärtää työn tekemisen tapoja ja taustaoletuksia.

Laadun määrittelyssä on keskeistä tehdä näkyväksi, kuka laatua määrittää, missä yhteydessä ja miten. Eurooppalaisten varhaiskasvatustutkijoiden, kuten Peter Mossin ja Gunilla Dahlbergin mukaan laatua tulisi tarkastella arvovälitteisenä, subjektiivisena ja dynaamisena käsitteenä ja sen erilaiset merkitykset riippuvat sekä ajasta että paikasta. Tämä toteamus tukee myös väitettä, että laadun määrittämiseen tulisi saada osallistua kaikkien niiden henkilöiden, joita laatu koskettaa. Jokaisella laatua arvioivalla yksilöllä on oma subjektiivinen käsitys laadusta ja käsitykset ovat sidoksissa sosiaaliseen arvomaailmaan ja sosiaalisen ympäristön yhteisiin merkityksiin ja rakenteisiin. (Parrila 2004, 72–73.) Hujala ja Fonsén (2011, 314) puhuvat inklusiivisesta laadunarvioinnista, mikä kokoaa erilaiset käsitykset ja muodostaa laadun käsitteen kaikkien toimijoiden näkemyksestä. Inklusiivinen laadunarviointi huomioi päivähoiton tavoitteet, asiantuntijatiedon ja kulttuurin sekä subjektin vaikutukset laatukäsityksiin. Asiantuntijatieto ja kentän toimijat ovat tasavertaisia laadun määrittelyssä.

2.4 Perhepäivähoidon laadunarviointimallit

Perhepäivähoidon laadun pohtiminen nostaa esiin mm. seuraavia kysymyksiä: minkälaista on hyvä perhepäivähoito, mitä tavoitteita ja vaatimuksia hyvälle perhepäivähoidolle voidaan asettaa. Perhepäivähoidon laatuun oman ulottuvuutensa tuovat perhepäivähoidon henkilöstö, eri yhteistyötahot sekä lapset ja vanhemmat. Jokaisella on oma näkökulma siihen, mitkä asiat ovat tärkeitä perhepäivähoidon laatua määriteltäessä. Kaikkien näkökulmien huomioiminen on tärkeää rakennettaessa kokonaisvaltaista kuvaa perhepäivähoidon laadusta ja sen jäsentämisestä. (Parrila 2002b, 201–202.) Alila (2013, 284, 290) pitää laatupuheen kestoaiheena päivähoitopalvelun määrällistä kehitystä sekä lasten ja kasvattajien välistä suhdelukua ja lapsiryhmien ryhmäkokoja. Hän toteaaakin väitöskirjassaan, että laatupuheen laajentumisen tarve on ilmeinen sekä olennainen. Alila toivoo, että laatupuhe määrällisesti lisääntyy, monipuolistuu aiheiltaan sekä syventyy käsittelytavoiltaan. Tämä asettaa myös valtionhallinnon ohjaukselle ja ohjauksen laadulle erityisiä vaateita. Uusi varhaiskasvatuslaki ja luonnosvaiheessa oleva Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2017 näyttäisivät osaltaan vastaavan tähän tarpeeseen. Hujala ja Fonsén (2011, 320) toteavat, että laadunarvioinnin

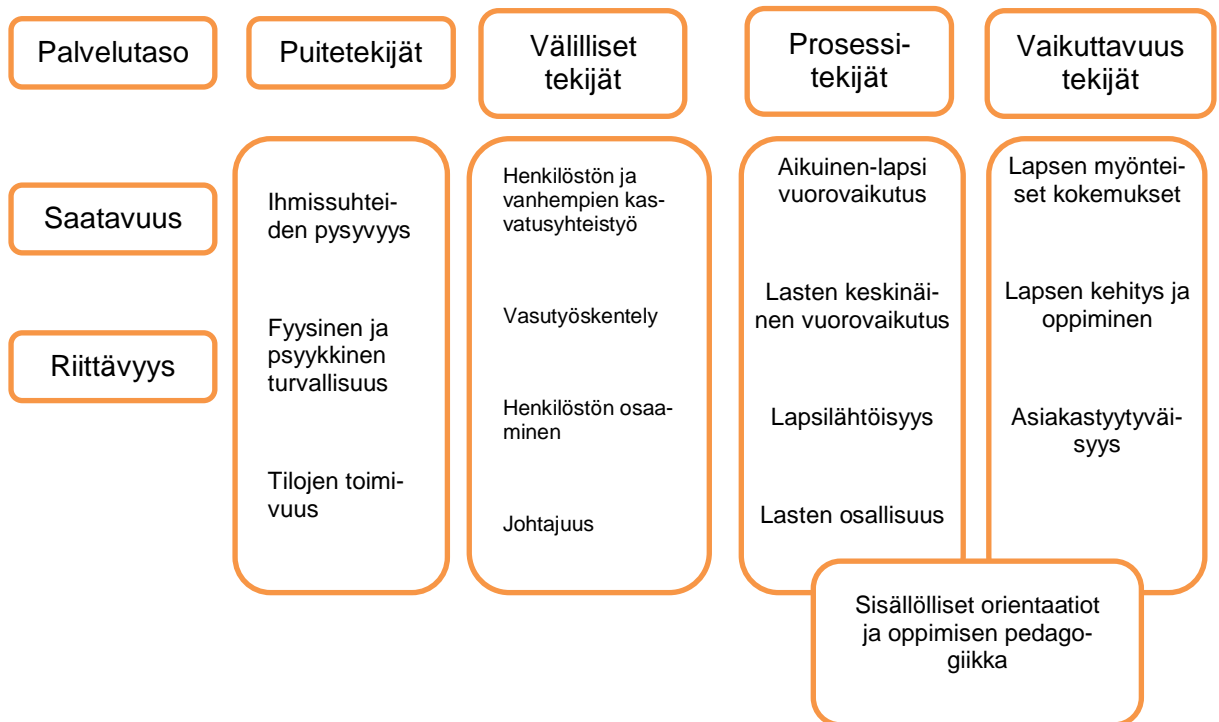
mittarille on haaste vastata ajan ja paikan vaatimuksiin muuttuvissa toimintaympäristöissä ja perustehtävän kriittisen ja reflektiivisen tarkastelun myötä.

Esittelemme tässä opinnäytetyössä Hujalan ja Fonsénin (2011) sekä kahta Parrilan (2004, 2002) laadunarviointimallia. Hujalan ja Fonsénin malli on varhaiskasvatuksen laadunarviointimalli. Parrilan luomat mallit ovat perhepäivähoidon laadun teoreettinen jäsenitys sekä perhepäivähoidon laadun tasot. Opinnäytetyömme keskiöön olemme valinneet Parrilan perhepäivähoidon laadun tasot. Havaintojemme mukaan mallit eroavat toisistaan, mutta kaikista löytyy myös yhteisiä piirteitä. Mielestämme kaikissa näissä kolmessa laadunarviointimallissa huomioidaan osatekijöiden yhteisvaikutus ja kokonaisvaltaisuus.

Varhaiskasvatuksen laadunarviointimalli (KUVIO 1) perustuu siihen, että teoria- ja tutkimustieto antavat ymmärrystä laadukkaasta lapsuudesta ja varhaiskasvatuksesta ja näiden pohjalta kehitetään laadukkaita kasvatuskäytäntöjä. Malli rakentuu neljän erilaisen laatutekijän varaan ja niiden lähtökohtana on lakisääteinen vaatimus päivähoitopalvelujen riittävydestä ja saatavuudesta. Mallissa on eroteltavissa päivähoidon puitetekijät, välilliset tekijät, kasvatustekijät ja vaikutustekijät. (Hujala & Fonsén 2011, 317.)

Puitetekijät ovat reunaehtoja laadukkaan päivähoiton toteuttamisessa. Puitetekijöitä ovat esimerkiksi fyysinen ympäristö ja ihmissuhteiden pysyvyys. Välilliset tekijät säätelevät laatua toiminnallisesti, ja niitä ovat mm. henkilöstön ja vanhempien kasvatusyhteistyö sekä johtajuus. Kasvatustekijöihin liittyviä prosessitekijöitä ovat mm. lapsilähtöisyys ja vuorovaikutus, niin lasten keskinäinen kuin myös aikuisen ja lapsen välinen vuorovaikutus. Vaikuttavuustekijöitä voidaan kuvata myös tuotoksen tasona, eli niitä ovat esimerkiksi lapsen myönteiset kokemukset ja lapsen kehitys ja oppiminen. (Alila & Parrila 2004, 30–31.) Viimeisimpään versioon lisätyt sisällölliset orientaatiot ja oppimisen pedagogiikka mittaavat matemaattisten, kielellisten ja luonnontieteellisten sisältöalueiden toteuttamista ja vaikuttavuutta (Hujala & Fonsén 2011, 319). Varhaiskasvatuksen laadunarviointimallissa laatutekijöiden oletetaan olevan toisistaan riippuvaisia. Laadukkaiden vaikutusten edellytyksenä on laadukas prosessi, joka ohjautuu

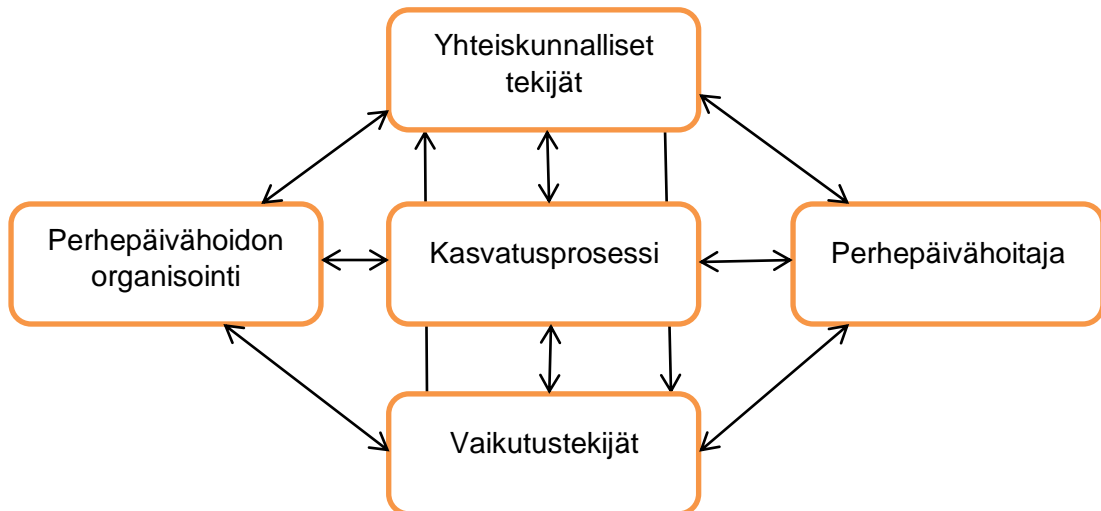
välillisistä tekijöistä ja on lopulta puitetekijöiden säätlemää. Laatutekijät yhdessä muodostavat kokonaisvaltaisen laadunarvioinnin kehyksen, mutta kaikkia laatutekijöitä voidaan tarkastella myös erikseen. (Hujala & Fonsén 2011, 317–318.)

KUVIO 1. Varhaiskasvatuksen laadunarviointimalli (Hujala & Fonsén 2011, 317)

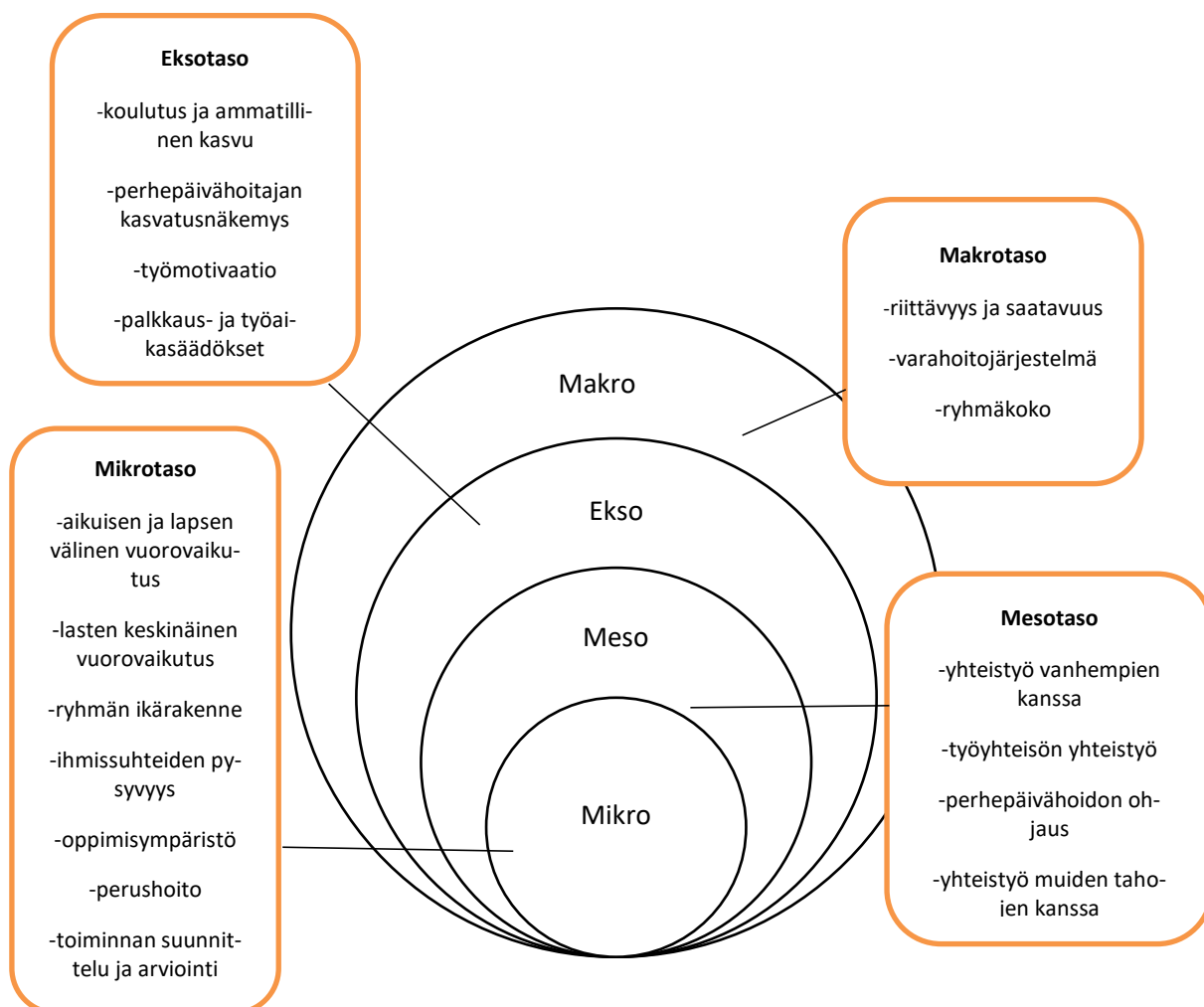
Parrila (2004, 74–76) on jaotellut perhepäivähoidon laadun teoreettisessa jäsenyksessä (KUVIO 2) osatekijät viiteen eri tekijäluokkaan: yhteiskunnalliset tekijät, perhepäivähoidon organisointi, kasvatustekijät, perhepäivähoitaja sekä perhepäivähoidon vaikutustekijät. Yhteiskunnallisiin tekijöihin sisältyvät mm. perhepäivähoitoa ohjaavat lait sekä säädökset ja taloudelliset resurssit. Perhepäivähoidon organisointiin sisältyy mm. perhepäivähoidon ohjaus, yhteistyö, hoitopaikan saatavuus ja varahoitojärjestelmä. Kasvatustekijöiden alaisuuteen kuuluu mm. vuorovaikutus, perushoito, toiminnan sisällöt ja yhteistyö vanhempien kanssa. Perhepäivähoitaja -osatekijän alta löytyy mm. persoonallisuus, työmotivaatio, ammatillisuus ja työssä jaksaminen. Vaikutustekijöitä ovat mm. lapsen ja vanhempien kokemukset, lapsen kasvu, kehitys ja oppiminen. Perhepäivähoidon laadun osatekijöiden teoreettisessa jäsenyksessä Parrila on tavoitellut perhepäivähoidon laadun jäsentämiseksi ja arvioimiseksi mallia, jossa yhdistyy perhepäivähoitohenkilöstön, varhaiskasvatuksen tutkimuksen ja lasten

vanhempien näkökulma. Malli kuvastaa hänen väitöstutkimuksessaan esille nousseita tekijöitä, jotka ovat keskeisiä nimenomaan perhepäivähoidon laadussa. Perhepäivähoidon laatuun liittyvät osatekijät ovat tiukasti kytköksissä toisiinsa eli yhden tekijän tasolla tapahtuvat muutokset heijastuvat koko systeemin toimintaan. Toisaalta taas ei ole selvää kaavaa olemassa, mihin tekijään vaikuttamalla saadaan aikaan haluttuja muutoksia. Vaikutukset syntyvät monen eri tekijän summana.

KUVIO 2. Perhepäivähoidon laadun kokonaisvaltaisuus (mukaillen Parrila 2004, 75–76)

Parrilan teoreettisena viitekehyksenä perhepäivähoidon laadun tasoissa (KUVIO 3) on Bronfenbrennerin ekologinen teoria. Ekologisen teorian mukaan yksilöä voidaan ymmärtää vain osana hänen omaa ympäristöään. Teoriaa kuvataan kokonaisvaltaiseksi, ja se huomioi kehittyvän yksilön vuorovaikutuksen erilaisten kasvuympäristöjen kanssa. Ekologinen teoria auttaa ymmärtämään ja analysoimaan erilaisten ympäristötasojen merkityksen. Laadun määrittelyssä tämä tarkoittaa, että laatu on aina sidoksissa siihen ilmiöön ja kontekstiin, jonka laatua tarkastellaan. (Parrila 2002b, 202; Puroila & Karila 2001, 204.) Parrila on jakanut perhepäivähoidon laadun mikro-, meso-, ekso- ja makrotason laatutasoihin Bronfenbrennerin ekologista teoriaa mukaillen. Perhepäivähoidon laadun tasoista jokainen on merkityksellinen joko suoraan tai välillisesti perhepäivähoidon laadun kokonaiskuvan hahmottamisessa. (Parrila 2002b, 202–203.)

KUVIO 3. Perhepäivähoidon laadun tasot (mukaillen Parrila 2002, 202–208)

Mikrotaso kuvaa lapsen välitöntä kasvuympäristöä eli arvioitaessa perhepäivähoidon mikrotason laatua kiinnitetään huomiota mm. vuorovaikutukseen, perushoitoon ja toiminnan suunnitteluun ja arviointiin. Perhepäivähoidon laadun teoreettisen jäsennyksen mallissa nämä samat asiat on sijoitettu kasvatustekijän alle. Varhaiskasvatuksen laadunarviointimallissa mikrotaso ilmenee usean eri laatutekijän alla. Vuorovaikutus on sijoitettu prosessitekijöihin ja toiminnan suunnittelu sekä arviointi on sisällöllisissä orientaatioissa ja oppimisen pedagogiikassa. (Parrila 2002b, 202; Parrila 2004, 74–76; Hujala & Fonsen 2011, 317.) Varhaiskasvatuksen laadunarviointimallissa ei mainita perushoitoa, mutta sisällytämme sen puitetekijöihin fyysiseen ja psyykkiseen turvallisuuteen. Jokaisessa mallissa mainitaan erikseen aikuisen ja lapsen välinen sekä lasten keskinäinen vuorovaikutus Mikrotason laatutekijät näyttäytyivät laatuprojektin

monissa eri vaiheissa. Opinnäytetyöhön sisältyvässä koulutuspäivässä perhepäivähoitajat suunnittelivat lasten interventiot ja niissä toteutui lasten keskinäinen sekä aikuisen ja lapsen välinen vuorovaikutus. Meidän, sosionomi opiskelijoiden, osalta mikrotaso konkretisoitui koulutuspäivän toiminnan suunnitteluna ja arviointina.

Mesotaso sisältää lapsen elämään liittyvien kahden tai useamman mikrotason väliset yhteydet ja prosessit. Laatutekijöiksi nousee näin ollen mm. yhteistyö vanhempien kanssa, perhepäivähoidon ohjaus, työyhteisön välinen yhteistyö sekä yhteistyö muiden tahojen kanssa. Perhepäivähoidon laadun teoreettisessa jäsennyksessä nämä on sijoitettu perhepäivähoidon organisointi-osatekijän alle lukuun ottamatta yhteistyötä vanhempien kanssa. Varhaiskasvatuksen laadunarviointimallissa mesotason sisällöt ovat välillisissä laatutekijöissä. (Parrila 2002b, 203; Parrila 2004, 74–76; Hujala & Fonsen 2011, 317.) Laatuprojektin interventioissa työyhteisön yhteistyö korostui koulutuspäivän suunnittelussa ja toteutuksessa sekä lasten interventioissa. Koulutuspäivässä perhepäivähoidon ohjaus ja työyhteisön välinen yhteistyö herätti vilkasta keskustelua. Sekä meso- että mikrotason laatutekijät voivat olla lapsen kehityksen kannalta yhtä merkityksellisiä (Parrila 2002b, 204). Nämä kaksi laatutasoa nousivat keskeisiksi tekijöiksi laatuprojektissa.

Eksotaso on lapsen lähiympäristöä laajempi taso ja vaikuttaa välillisesti lapseen. Eksotason laatutekijöitä ovat perhepäivähoidossa mm. työmotivaatio sekä koulutus ja ammatillinen kasvu. Nämä on sijoitettu perhepäivähoitaja-osatekijän alle perhepäivähoidon laadun teoreettisen jäsennyksen mallissa. (Parrila 2002b, 205; Parrila 2004, 74–76; Hujala & Fonsen 2011, 317.) Varhaiskasvatuksen laadunarviointimallissa näitä ei suoraan mainita, mutta ne ovat mielestämme yhdistettävissä välillisiin laatutekijöihin. Eksotaso konkretisoitui laatuprojektin koulutuspäivänä. Ammatillinen kasvu oli keskusteluissa esillä mm. oman työn arviointina ja kehittämisenä.

Makrotaso on laajin ja viittaa yhteiskunnallisiin reunaehtoihin, joilla luodaan yhdenmukaisuutta muiden tasojen muotoihin ja sisältöihin. Keskeisiä ovat lait, asetukset sekä ohjaavat asiakirjat. Makrotason laatutekijöitä ovat mm.

varahoitojärjestelmä, hoidon riittävyys ja saatavuus. Perhepäivähoidon laadun teoreettisen jäsennyksen mallissa nämä sijoittuvat perhepäivähoidon organisoinnin sekä yhteiskunnallisten osatekijöiden alle. Varhaiskasvatuksen laadunarviointimallissa yhteiskunnalliset reunaehdot ovat palvelutason saatavuudessa ja riittävydessä. (Parrila 2002b, 207; Parrila 2004, 74–76; Hujala & Fonsen 2011, 317.) Laatuprojektin avulla me projektipäällikköinä halusimme huomioida perhepäivähoitoa ja kuulla perhepäivähoitajia sekä vanhempia. Vanhemmille teetetystä kyselystä kävi ilmi huoli varahoitojärjestelmän toimivuudesta ja kiiteltiin kodinomaisuutta sekä pientä ryhmäkokoja.

Laadunarviointimallit kertovat, mihin tulee kiinnittää huomiota päivähoidon laatua arvioitaessa ja kehitettäessä, mutta mallit eivät kerro, miten päivähoidon tulisi toteutua suhteessa eri tekijöihin tai millaista on esimerkiksi laadukas perushoito tai aikuisen ja lapsen laadukas vuorovaikutus. Käsitteiden laatuvaatimus, laatutavoite ja laatukriteeri kautta avautuu kysymys, miten laadukasta päivähoitoa tulisi toteuttaa. Kaikille laatutekijöille on kirjattu tiettyjä laatuvaatimuksia ja laatutavoitteita. Vaatimukset perustuvat päivähoitoa ohjaavaan lainsäädäntöön ja tavoitteet perustuvat tutkimukseen, teoriaan ja asiantuntijapalautteeseen. (Alila & Parrila 2004, 31.) Laadunarviointi antaa arvokkaan näkökulman varhaiskasvatuksen tai yhden yksikön todellisuuteen. Usean arvioitsijan myötä tuotetaan uudenlaista tietoa. Tulosten tulkinnassa ei ole tärkeää oikea tulkinta vaan tuottaa useita tulkintoja, joiden pohjalta mahdollistetaan dialoginen keskustelu laadun kehittämiseksi. (Hujala & Fonsén 2011, 326.)

2.5 Perhepäivähoitajan ammatti-identiteettiin vaikuttavia tekijöitä

Perhepäivähoitajien ammatti-identiteetti on viime vuosikymmeninä vahvistunut. Se ilmenee mm. omiin kasvattajan taitoihin luottamisena, onnistumisen kokemuksina työssä sekä varmuuden tunteena siitä, että kykenee tarjoamaan lapselle hyvän ja suotuisan oppimisympäristön. Myös kokemus työn antoisuudesta on lisääntynyt. Näiden myötä perhepäivähoitajan kokema ammatillinen vahvistuminen lisää työssä jaksamista ja voimavaroja selvitä työn mukanaan tuomista haasteista. Ammatillisuuden lisääntyminen mahdollistaa katsoa työtä työminän kautta, jolloin pelkästään

persoonallisuudella ei ole niin voimakasta otetta työskentelyyn. Perhepäivähoitajan persoonallinen työote ja henkilökohtaiset ominaisuudet ovat edelleen merkittäviä työskennellessä, mutta kouluttautumalla työminää voi kehittää työn edellyttämien vaatimusten mukaan ja työn laatuun voidaan vaikuttaa. Perhepäivähoitajien ja esimiesten osaamista ja ammatillisuutta tukemalla koulutuksen, ohjauksen ja erilaisten työssä oppimisen menetelmien kautta edesautetaan työhön sitoutumista sekä lisätään työhyvinvointia. (Keskinen 2002, 148–149; Sosiaali- ja terveysministeriö 2009, 13.)

Perhepäivähoidon ammatillisuuden lisääntymisen myötä myös työn vaatimustaso on noussut. Ammatillisuuden merkitsemä laajentunut tietoisuus työn laatuvaatimuksista, omista mahdollisuuksista vastata vaatimukseen ja sen myötä jäsentää omia työtavoitteitaan voi aiheuttaa stressaantumista työssä, jos kokee omat mahdollisuutensa riittämättömiksi esim. nostaa kodin oppimisympäristön laatua tai muovata omaa työkäyttäytymistään tai tottumuksiaan. Erityisesti perhepäivähoidossa, jossa työtä tehdään yksin, olisi välttämätöntä ammatillisuuden ylläpitämiseksi saada säännöllisesti koulutusta sekä tavata työkavereita ja esimiestä säännöllisin väliajoin. (Keskinen 2002, 149.) Työssä tarvittavan tuen ja konsultaation tärkeänä yhteistyötahona on päivähoitajien ohjaaja. Usein tuen saanti on kuitenkin riittämätöntä, johtuen päivähoitajien työn kuormittavuudesta. Myös yhteistyö muiden lasten kanssa työskentelevien tahojen kanssa on vähäistä. Muita tukijoita perhepäivähoitajan työssä ovat muut perhepäivähoitajat, joiden kanssa yhteistyötä onkin paljon. (Alho-Kivi 2002, 74–76). Hyväksi työntekijäksi kehittyäkseen kasvattajan on arvioitava omia työtapojaan säännöllisesti, osattava muuttaa toimintaansa tarvittaessa sekä opittava uusien työvälineiden ja toimintatapojen käyttöä. Kasvattajan on tärkeää tuntee itsensä, oma persoonansa, omat heikkoutensa ja vahvuutensa ja tiedostaa niiden merkitys työssään. Kiinnostus omaa työtänsä kohtaan tuo mukanaan halun kehittää osaamistaan kasvatustaitoja ja varhaiskasvatuksen tietojen ajan tasalla pitämiseksi. (Koivunen 2009, 129, 147.) Eettisesti ja ammatillisesti kestävien toimintaperiaatteiden noudattaminen edellyttää kasvattajalta oman työn pohtimista ja arviointia (Järvi-Pohjanmaan varhaiskasvatussuunnitelma 2015).

2.6 Varhaiskasvatuksen arvot Vimpelissä

Opinnäytetyönä toteutetussa projektissa Vimpelin varhaiskasvatuksen arvot korostuvat toiminnan osuuksissa. Vimpelin varhaiskasvatussuunnitelmassa (2006) tärkeimmiksi arvoiksi on nostettu terve itsetunto, lapsilähtöisyys, yhteisöllisyys ja kasvatuskumppanuus. Lasten interventiot suunnitellaan yhdessä perhepäivähoitajien kanssa näiden arvojen pohjalta. Perhepäivähoitajia haastetaan nostamaan esille tärkeiksi kokemiaan asioita perhepäivähoidon osalta Vimpelin varhaiskasvatuksen arvojen lisäksi.

Lapsi on luonnostaan tiedonhaluinen ja utelias uuden suhteen. Lapsi tutkii ympäristöään ja pyrkii selvittämään näkemäänsä ja ympäristössä olevien esineiden ominaisuuksia sekä toimivuutta. Kasvattajan tulee kannustaa lasta pohtimiseen, kysymiseen ja vastausten etsimiseen. Leikkimiseen houkuttelevaa ympäristöä tulee ylläpitää ja välineistöä huoltaa. Erilaiset leikkipaikat ja leikit sisältävät monipuolisia kielenkäytön mahdollisuuksia. Kasvattaja voi rikastuttaa leikkiteemoja ja kannustaa monipuolisiin leikkeihin sekä monipuolisen leikkisanaston ja ilmaisujen käyttämiseen. Lapsen luontainen ja oma-aloitteinen liikkuminen olisi mahdollistettava ja liikkumiseen ja motoriseen harjoitteluun olisi luotava runsaasti mahdollisuuksia niin sisällä kuin ulkona. Myös taiteellisessa kokemisessa ja ilmaisussa lapsen oma-aloitteisuus tulisi mahdollistaa esimerkiksi arkipäivän taiteellisilla kokemuksilla tai lapsen omilla luovilla ideoilla. (Gykye & Nikkilä 2013, 66, 71–74.) Järvi-Pohjanmaan vassussa (2013) kasvattajan tehtävänä korostetaan kasvatuskumppanuutta, kykyä kuunnella lasta sekä vastata lapsen tunteisiin ja tarpeisiin. Kasvattajan tulee rohkaista lasta omatoimisuuteen ja yhdessä lapsen kanssa löytää hänelle ominaiset toimintatavat.

Lapselle ominaiset toimintatavat tulee huomioida toiminnan suunnittelussa ja toteutuksessa (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005, 20). Tarkemmin Vimpelin varhaiskasvatuksen arvoja on pohdittu lapselle luontaisten tapojen kautta, joita ovat esimerkiksi leikkiminen, liikkuminen, tutkiminen ja taiteellinen ilmaisu eri tavoin. Nämä luontaiset tavat ovat lapselle mielekkäimpiä tapoja toimia sekä ajatella ja siksi niiden tulee olla suunnittelun ja toteutuksen lähtökohtana. Suunnittelu monipuolistaa lapsen toimintamahdollisuuksia, mutta kerran viikossa toteutettu

yksittäinen toiminta ei riitä esimerkiksi taiteellisen ilmaisun ja kokemisen tavoitteiden saavuttamiseen. (Gyekye & Nikkilä 2013, 19–20.)

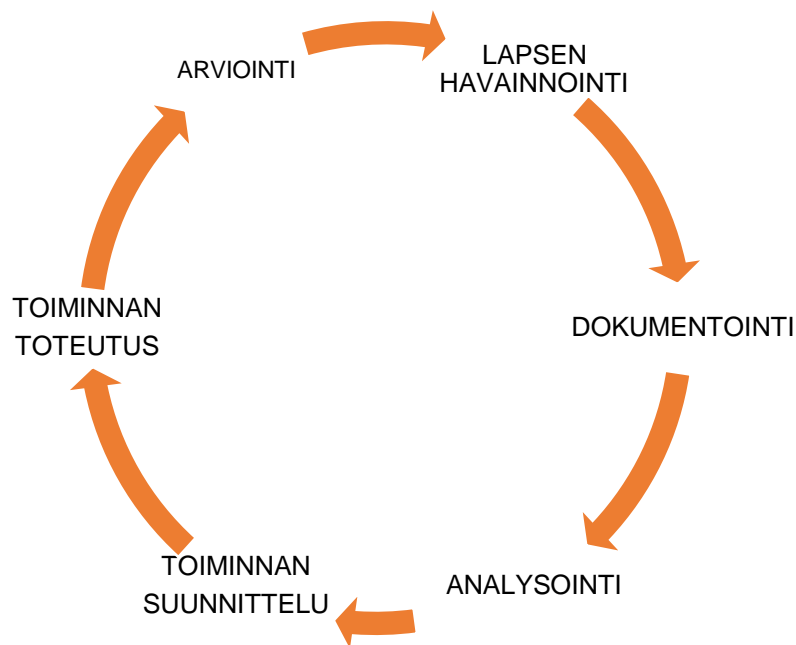
Lapsen itsetunnon vahvistamiseksi varhaiskasvatuksessa tulisi kasvattajilla olla riittävä teoreettinen tietopohja lapsen itsetuntoon vaikuttavista tekijöistä. Itsetunnon vahvistamiseen vaikuttaa yksittäisen kasvattajan lisäksi koko työyhteisö ja sen keskinäinen toiminta. Ennakoitavissa oleva varhaiskasvatusympäristö luo lapselle riittävän turvallisen ympäristön ilmaista sekä kielteisiä että myönteisiä tunteitaan. (KUVIO 4.) Fyysisen turvallisuuden kokeminen auttaa lasta hahmottamaan ja hyväksymään oman kehonsa. Riittävien vuorovaikutustilanteiden mahdollistaminen, niin että lapsi huomioidaan yksilöllisesti, luo mahdollisuudet lapsen itsetunnon vahvistamiseen. Vuorovaikutuksen sävyyn ja annetun palautteen laatuun tulisi kiinnittää erityistä huomiota. (Koivisto 2007, 117–124; Sinkkonen 2013.)

KUVIO 4. Terveen itsetunnon muodostumiseen vaikuttavat osatekijät varhaiskasvatuksessa (mukaillen Koivisto 2007, 117–124; Sinkkonen 2013)

Lapsilähtöisyyden käsitteelle ei ole olemassa yhtä selkeää määritelmää. Lapsilähtöisyydestä puhuttaessa voidaan tarkoittaa lapsen tarpeista lähtevää laadukasta

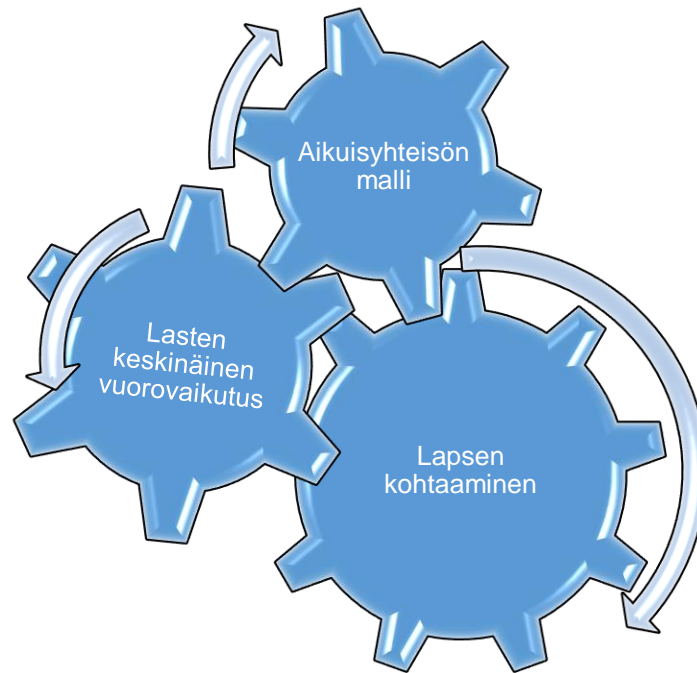
varhaiskasvatusta. Lapsilähtöisen toiminnan suunnittelun pohjana tulee käyttää tarkastelua lapsen tavasta toimia eri tilanteissa ja ympäristöissä. Havainnoimalla saadaan tieto lapsen yksilöllisistä vahvuuksista, taidoista ja tuen tarpeista, jolloin lapsilähtöisen toiminnan toteutus tulee mukaan arjen tilanteisiin. (Heinimäki 2006, 53; Koivunen & Lehtinen 2015, 12.) Toiminnan suunnittelun olisi aina pohjaututtava lapsen havainnoinnin lisäksi dokumentointiin, analysointiin ja toiminnan arviointiin (KUVIO 5). Suunniteltu toiminta ilman lapsen havainnointiin perustuvaa tietoa ei yleensä toteudu lapsilähtöisyyden näkökulmasta. (Koivunen & Lehtinen 2015, 97).

KUVIO 5. Lapsilähtöisen toiminnan suunnittelun vaiheet varhaiskasvatuksessa (mukaiillen Koivunen & Lehtinen 2015, 12)

Yhteisöllisyyden kokemus syntyy ryhmän jäsenenä olemisen tunteesta. Lisäksi yhteisöllisyyden kokemiseksi täytyy olla mahdollisuus vaikuttaa ryhmän toimintaan omalla toiminnallaan. Tämä antaa tunteen tarpeiden tyydyttymisestä ja luo ryhmälle yhteisen tunteen kokemuksesta, "me"-hengen. Yhteisöllisyyden kokemiseen ja sen luomiseen vaikuttavat monet tekijät varhaiskasvatuksessa. Lasten ja aikuisten keskinäinen vuorovaikutus sekä lasten välinen että aikuisten välinen vuorovaikutus vaikuttavat suuresti kasvatusympäristön ilmapiiriin ja sitä kautta yhteisöllisyyden kokemiseen ja luomiseen (KUVIO 6). Ristiriidat ja kasvattajan liiallinen autoritäärisuus huonontavat yhteisöllisyyden kehittymismahdollisuuksia. Myös

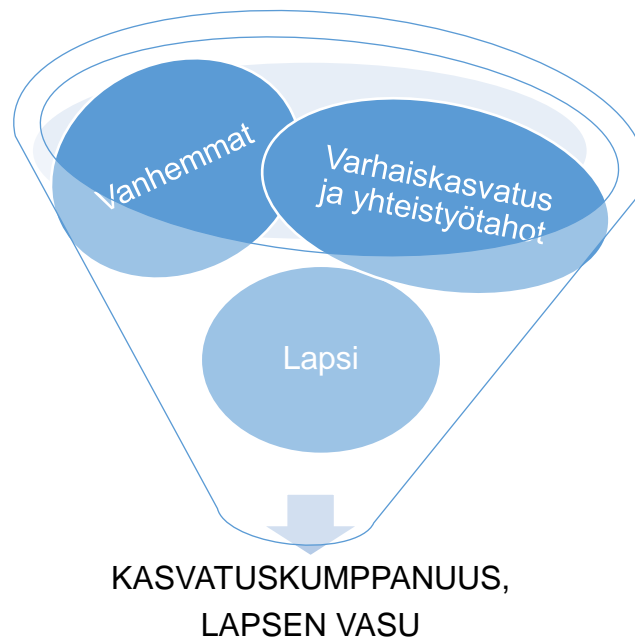
ryhmässä olevien lasten kova keskinäinen kilpailu ja sosiaalisten taitojen puutteellisuus heikentävät yhteisöllisyyden kehittymistä. (Koivula 2010.)

KUVIO 6. Yhteisöllisyyden kokemuksen kehittyminen varhaiskasvatusympäristössä (muokailen Koivula 2010)

Kasvatuskumppanuus on henkilöstön ja vanhempien tasavertaista vuorovaikutusta ja molempien tietoista sitoutumista ja toimintaa lapsen kasvun, kehityksen ja oppimisen tukemiseksi. Kasvatuskumppanuuden lähtökohtana on aina lapsen tarpeisiin vastaaminen, jolloin kaikki toiminta suuntautuu lapsen edun ja oikeuksien toteutumista kohti. Kasvatuskumppanuus toteutuu, kun vanhemmat ja kasvattajat jakavat tietonsa ja kokemuksensa lapsen kanssa toimimisesta luottamuksellisesti keskustellen ja sopivat yhteisen kasvatustehtävän toteuttamisesta (KUVIO 7). (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005, 31.) Rimpelä (2013, 32) kuvaa kasvatuskumppanuuden tarkoittavan lapselle mahdollisimman turvallista ja hänen kehitystään tukevaa kokonaisuutta, joka tulisi olla rakennettu yhteistyössä ja vuorovaikutuksessa eri toimijoiden ja instituutioiden kanssa niin, että vanhemmilla olisi mahdollisuus olla mukana muokkaamassa ja ohjaamassa kokonaisuuden muodostumista.

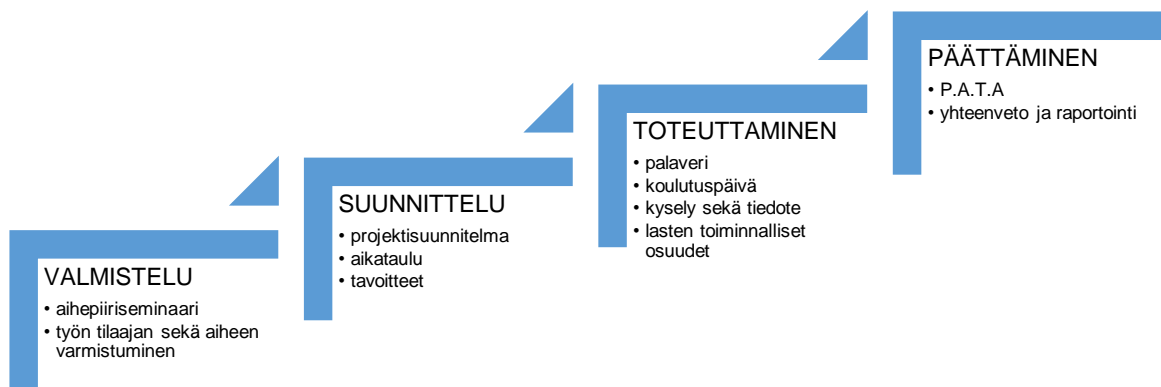
Kasvatuskumppanuus konkretisoituu vanhempien ja kasvattajien, sekä mahdollisesti myös lapsen, laatiessa yhdessä lapselle yksilöllisen varhaiskasvatussuunnitelman. Suunnitelma laaditaan, kun lapsen kanssa työskenteleville kasvattajille on muodostunut riittävä käsitys lapsen kehitysvaiheesta ja persoonasta. Lapsen varhaiskasvatussuunnitelman tavoitteena on turvata lapsen kokonaisvaltainen hyvinvointi ja mahdollistaa lapsen yksilöllinen ja tasapainoinen kehittyminen. Suunnitelmaan kirjataan yhdessä sovitut tavoitteet sekä hoidossa että kotona toteutettaviksi, sekä metodit, joilla tavoitteisiin pyritään. Lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaa arvioidaan ja uudistetaan säännöllisesti sekä kasvattajien keskinäisissä, että vanhempien kanssa tapahtuvissa keskusteluissa vähintään kerran vuodessa. (Kanninen & Sigfrids 2012, 198–199; Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005, 32–33; Varhaiskasvatuslaki 19.1.1973/36.)

KUVIO 7. Kasvatuskumppanuuden osatekijät (mukaan Kanninen & Sigfrids 2012, 198–199; Rimpelä 2013, 32; Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005, 32–33)

3 PERHEPÄIVÄHOIDON LAATUPROJEKTIN VAIHEET JA TAVOITTEET

Projektilla pitää olla tilaaja ja tietty tarve. Projektin tunnistaa mm. selvästä tavoitteesta ja ajoitetuista, tavoitetta edistävästä toiminnoista. Lisäksi sen tulee olla ajallisesti sekä laajuudeltaan rajattu. Projektin kesto määrittyy alkamis- ja päättymisajan kohdan mukaan. (Löw 2002, 17; Mäntyneva 2016, 11,15.) Mäntyneva (2016, 15, 44) erottelee projektista neljä eri vaihetta: valmistelu, suunnittelu, toteuttaminen ja päättäminen (KUVIO 8). Riittävän realistiset, selkeät ja rajatut tavoitteet helpottavat projektin suunnittelua, toteutusta ja arviointia.

KUVIO 8. Perhepäivähoidon laatuprojektin vaiheet (mukaillen Mäntyneva 2016, 15–17.)

3.1 Perhepäivähoidon laatuprojektin vaiheet

Projektin valmistelu ja aiheen etsiminen opinnäytetyöhön lähti liikkeelle kiinnostuksesta varhaiskasvatukseen. Halusimme suunnata opinnäytetyömme nimenomaan perhepäivähoitoon. Mäntynevan (2016, 16) mukaan projektin käynnistää tarve, joka määrittää ja rajaa projektin laajuuden ja kohdentumisen. Projektin aiheen voi päättää joko tilaava tai toteuttava organisaatio. Alkuvuodesta 2015 otimme yhteyttä Järvi-Pohjanmaan varhaiskasvatuspäällikköön aiheen kartoittamiseksi. Keskustelu Vimpelin päivähoitohjaajan kanssa varmisti työn tilaajaksi perhepäivähoidon. Työn aiheeksi muotoutui perhepäivähoidon laatuun painottuva projektiopinnäytetyö

sekä siihen liittyvänä oheistuotteena työkalu Vimpelin varhaiskasvatussuunnitelman toteuttamiseksi perhepäivähoidossa. Nämä esittelimme aihepiiriseminaarissa maaliskuussa 2015. Projektisuunnitelma sisältää mm. projektin yksityiskohtaisen suunnitelman, tarkemmat tavoitteet ja aikataulun (Mäntyneva 2016, 17). Huhtikuussa 2015 projektisuunnitelma hyväksyttiin, minkä jälkeen saimme tutkimusluvan varhaiskasvatuspäälliköltä.

Projektin toteutusvaiheessa noudatetaan projektisuunnitelmaa, jota ollaan tarpeen vaatiessa valmiita muokkaamaan (Mäntyneva 2016, 17). Projektin toiminnallinen osuus alkoi suunnitelman mukaan toukokuussa 2015 osallistuessamme perhepäivähoitajien palaveriin, jossa kerrottiin yleisesti tulevasta perhepäivähoidon laatuprojektista. Kesällä 2015 työstettiin laatuprojektiin liittyvää tietoperustaa. Syksyn 2015 lähestyessä projektimme aktivoitui toiminnallisten osuuksien jatkuessa. Elokuussa 2015 lasten vanhemmille toimitettiin kysely sekä tiedote tulevasta lasten interventiosta (LIITE 1). Lokakuun alussa 2015 pidimme koulutuspäivän perhepäivähoitajille ammatti-identiteetin vahvistamiseksi. Lokakuun lopussa 2015 toteutettiin koulutuspäivässä suunnitellut lasten kaksi interventiota. Opinnäytetyön seminaari pidettiin maaliskuussa 2016, jossa työ esitettiin vielä keskeneräisenä. Opinnäytetyö sekä siihen liittyvä työkalu, P.A.T.A. päivähoidon arkeen toiminnallista apua, valmistuivat syksyllä 2016. Ne toimitetaan varhaiskasvatuspäällikölle sekä päivähoitajajalle.

3.2 Perhepäivähoidon laatuprojektin tavoitteet

Projektiopinnäytetyömme tarkoitus on kehittää perhepäivähoitoa, joka mielestämme jää useasti vähemmälle huomiolle kuntien varhaiskasvatuksen kentällä. Tavoitteena on järjestää koulutuspäivä perhepäivähoitajille ammatti-identiteetin vahvistamiseksi sekä luoda työkalu perhepäivähoitoon Vimpelin varhaiskasvatussuunnitelman toteuttamiseksi. Punaisena lankana koko projektissa ovat Vimpelin varhaiskasvatuksen arvot. Keskiössä on Vimpelin perhepäivähoidon laadun kehittäminen. Projektin tavoitteet on jaettu toiminnallisiin tavoitteisiin, oppimistavoitteisiin ja tulostavoitteisiin. Jokaista tavoitetta kuvataan kolmen eri toimijan kautta eli lapsen, perhepäivähoidon ja sosionomin kautta (LIITE 1).

Lapsen näkökulmasta opinnäytetyön toiminnallisena tavoitteena on jokaisen lapsen mahdollisuus osallistua interventioissa yhteiseen toimintaan oman ikä- ja kehitystasansa mukaisesti. Kahden perhepäivähoitajan lapsiryhmien yhdistäminen toiminnallisessa tuokiossa vahvistaa lapsen yhteistyötaitoja sekä toisten lasten huomioimista ja hyväksymistä. Interventioiden tulostavoitteena on tuottaa lapselle onnistumisen kokemuksia ja elämyksiä. Perhepäivähoitajan ammatillisista kasvuja tuemalla lapsen on mahdollista saada laadukkaampaa varhaiskasvatusta. Keskinen (2002, 149) toteaa, että kouluttautumalla työn laatuun voidaan vaikuttaa ja lasten oppimisympäristöä monipuolistaa.

Perhepäivähoidon osalta toiminnalliset tavoitteet konkretisoituvat koulutuspäivän avulla. Perhepäivähoitajat saavat mahdollisuuden vaikuttaa perhepäivähoidon kehittämiseen mm. yhteisesti keskustellen ja suunnitellen. Oppimistavoitteena perhepäivähoitajilla on mahdollisuus vahvistaa ammatti-identiteettiä mm. asioita pohtien. Koulutuspäivässä perhepäivähoitajille tarjotaan ideoita sekä ajatuksia arjen työhön ja niitä työstetään yhdessä. Tulostavoitteena on luoda työkalu Vimpelin perhepäivähoitoon varhaiskasvatussuunnitelman toteuttamiseksi ja vahvistaa perhepäivähoitajien tiimityötä.

Omasta näkökulmastamme tulevana sosionomeina (AMK) opinnäytetyö tarjoaa mahdollisuuden kehittää ja vahvistaa ryhmänohjaustaitoja lasten ja työyhteisön kanssa suunnittelemalla, toteuttamalla ja arvioimalla toimintaa. Projektin avulla meillä on mahdollisuus vaikuttaa varhaiskasvatuksen kehittämiseen paikallisesti ja samalla vahvistaa omaa ammatillista osaamistamme varhaiskasvatuksen alueella. Opinnäytetyö mahdollistaa monipuolisen kasvatusyhteistyön päivähoiton alueella. Koulutuspäivän toteuttamisen ja palaverieihin osallistumisen vaatimat järjestelyt (esim. kyselyt, tiedotteet, suunnitelmat) vahvistavat projektityöskentelytaitojamme. Projektipäiväkirjan pitämisen, palautteiden ja havainnoinnin pohjalta meillä on mahdollisuus reflektoida omaa toimintaamme.

4 PERHEPÄIVÄHOIDON LAATUPROJEKTIN TOTEUTUS

Perhepäivähoidon laatuprojektin toiminnallisia osuuksia pidettiin kaksi perhepäivähoitajille ja kaksi lapsille. Perhepäivähoitajien määrä vaihteli neljän ja viiden välillä toimintakauden vaihtumisen vuoksi. Lasten interventioissa osallistujien lukumäärä vaihteli viidestä kahteentoista. Lasten ikäjakauma oli yhdestä viiteen vuoteen.

4.1 Perhepäivähoitajien palaveri

Päivähoidonohjaajan kutsumana perhepäivähoitajien palaveri oli päiväkodilla 6.5.2015. Ennen palaveria perhepäivähoitajille toimitettiin tiedote opinnäytetyöstä (LIITE 1). Paikalla oli päivähoiton ohjaajan lisäksi viisi perhepäivähoitajaa. Palaverin alussa esittelimme itsemme ja kerroimme opinnäytetyömme tarkoituksesta ja tavoitteista sekä yleensä projektista ja sen alustavasta aikataulusta. Perhepäivähoitajat kirjasivat omia ajatuksiaan tärkeäksi kokemistaan asioista perhepäivähoidossa Vimpelin varhaiskasvatussuunnitelman arvojen lisäksi. He kirjasivat myös asioita, joita he halusivat tuoda esille juuri Vimpelin perhepäivähoidon osalta. Kirjaamiset osoittautuivat haasteellisiksi, mutta yhteinen keskustelu Vimpelin vasun arvoista tuki perhepäivähoitajia vastausten muodostamisessa. Tämän jälkeen perhepäivähoitajat kirjasivat toiveita lasten interventioiden sisällöllisistä orientaatioista. Oman osuutemme lopuksi pyysimme mielipiteitä tulevan koulutuspäivän ajankohdasta ja toteutustavasta. Enemmän kiinnostusta herätti lauantaina järjestettävä koulutuspäivä kahden illan sijasta.

4.2 Perhepäivähoitajien koulutuspäivä

Koulutuspäivä perhepäivähoitajille pidettiin lauantaina 3.10.2015. Vimpelin Toimelasta saatiin käyttöön neuvottelutila. Paikalla olivat neljä perhepäivähoitajaa. Päivähoidonohjaaja oli estynyt tulemaan paikalle.

Päivä aloitettiin käymällä läpi vanhemmille teetetystä kyselystä esille nousseita asioita. Kysyttäessä mitä vanhemmat kokevat tärkeäksi perhepäivähoidossa esiin nousi arvostus pientä ryhmää, kodinomaisuutta sekä turvallisuutta ja luotettavuutta kohtaan.

Turvallisuus, luotettavuus, hoito on kodinomaista, mutta myös virikkeitä ja tavoitteellisuutta.

Koen perhepäivähoidossa tärkeäksi sen, että siellä on tavoitteena tukea lapsen kasvua, kehitystä ja oppimista ja tietenkin edistää hyvinvointia. Edellisten lisäksi tärkeää on lapsen/hoitajan kannalta, että lapsi kokee turvallisuuden tunnetta, saa mahdollisuuden omaehtoiseen leikkiin ja muodostaa hyvän vuorovaikutussuhteen hoitajan kanssa + muun ryhmän kanssa sekä asteittainen itsenäisyyden lisääminen.

Vanhemmat toivoisivat kehitettävän perhepäivähoidossa kesän aikaista hoidon organisointia sekä hoitopaikan pysymistä kesän ajan. Laskutus hoitopäivien mukaan ja vasutyöskentely erottuivat kyselystä kehittämisen kohteina. Osa vanhemmista toivoi enemmän toimintaa hoitopäiviin.

Enemmän toimintaa. Askarteluja, liikuntaa, uusien taitojen opettelua. Sitä, ettei lapset olisi vain "säilössä" jossain. Vimpelissä ei ole tulevaisuutta perhepäivähoidossa, kun nykyiset hoitajat eläköityvät. Kaikki vanhemmat eivät halua lastansa päiväkotiin. Perhepäivähoitajille parempi palkka, jotta saataisiin nuoria ihmisiä innostumaan alalle. Hoitaja saisi kuljettaa lapsia autolla, niin päästäisiin esim. retkelle.

Varahoitopaikat olisi hyvä olla aina samat tutut, eikä periaatteella "sinne minne sattuu sopimaan".

Päivähoitomaksu päivien mukaan, mitä lapsi hoidossa. Esim. sijaisena ei voi tietää, onko lapsella 5 vai 20 hoitopäivää kuukaudessa.

Kirjaston ja luonnon hyödyntäminen sekä eri urheilulajeihin tutustuminen olivat vanhempien mielestä sekä kehitettäviä että paikallisesti korostettavia asioita. Muita paikallisesti korostettavia asioita vanhempien mielestä olivat tapahtumiin osallistuminen sekä pienen paikkakunnan avoimuus ja läheinen tunnelma.

Ympäröivän puhtaan luonnon merkitys ja sen antama mahdollisuus jokapäiväiseen elämään (ruoka, liikkuminen/liikunta, esteettisyys, arvostus, eläimet ym.) Loistavan Vimpelin kunnan kirjaston

hyödyntäminen ja lainaus, vierailukäynnit satutunnit, ammattitaitoisen hlökunnan ”kirjasto-opetus”

Liikunta ja leikki, kerhot, ystävät ja sosiaaliset tavat.

Aiemmassa palaverissa toukokuussa 2015 perhepäivähoitajilta kerättiin heidän tärkeiksi kokemiaan asioita Vimpelin varhaiskasvatussuunnitelman arvojen lisäksi (LIITE 2). Asioista jaoteltiin seuraavat aihekokonaisuudet: kasvatuskumppanuus, esimiestyö, toiminta ja tapahtumat, erilaisuus ja yhteistyö. Lisäksi lisättiin vielä oman työn arviointi ja kehittäminen sekä lapsilähtöisyys. Näistä vaihtoehtoista valikoitui käsiteltäviksi aiheiksi oman työn arviointi ja kehittäminen, esimiestyö sekä yhteistyö. Jokaista aihetta työstettiin keskustelemalla. Olimme miettineet valmiiksi apukysymyksiä, jotta keskustelu pysyy yllä tarvittavan ajan. Keskustelun lomassa yksi perhepäivähoitajista kirjasi avainsanoja tai ryhmän mietteitä. Alustavaa suunnitelmaa muutettiin sen verran, että jokainen asiakokonaisuus käsiteltiin yhtenä ryhmänä kahden ryhmän sijasta hoitajien vähäisen lukumäärän vuoksi.

Yhteistyössä korostui oma Vimpelin perhepäivähoitajista koostuva tiimi. Vertaistuki koettiin tärkeäksi ja ensisijaiseksi tukijaksi. Yhteistyötä pohdittiin myös Alajärven perhepäivähoitajien kanssa. Tällä hetkellä yhteistyötä ei sinne suuntaan ole, ja mielipiteet jakautuivat sen tarpeellisuudesta. Kaikki perhepäivähoitajat olivat samaa mieltä siitä, että perhepäivähoitajasta, päivähoidonohjaajasta sekä vanhemmista koostuva kolmio on tärkeä niin yhteistyön kuin työn sujumuuden ja mielekkyyden kannalta. Puheena oli myös yhteinen vanhempainilta kaikille perhepäivähoidossa olevien lasten vanhemmille. Esimiehen ja vanhempien lisäksi muita mainittavia yhteistyötahoja Vimpelin perhepäivähoitajilla ovat seurakunta ja vapaa-aikatoimi.

Esimiestyöstä nousi paljon asioita pohdittavaksi. Teimme asioista muistion, ja se toimitettiin päivähoidonohjaajalle. Esille nousseita asioita olivat mm. kehityskeskustelut, perhepäivähoitajien omat tapaamiset sekä tiimipalaverien käytännöt. Henkilökohtaisia vuosittaisia kehityskeskusteluita toivottiin takaisin. Nyt kehityskeskustelut on toteutettu ryhmämuodossa. Perhepäivähoitajat ottanevat takaisin käytäntöön keskinäiset tapaamisensa noin kerran kahdessa kuukaudessa. Yhteiseksi koettujen asioiden jakaminen tehostuu. Tiimipalavereista saadaan pois kiireen tuntua, jos yleisessä tiedottamisessa siirrytään sähköpostiin ja

tekstiviesteihin. Perhepäivähoitajat toivoivat lisäksi tapaamista varhaiskasvatuspäällikön kanssa sekä päivähoidonohjaajan käyntejä useammin perhepäivähoitajien luona. Esimieheltä toivottiin enemmän kiinnostusta alaisia kohtaan ja esimerkiksi heidän työssä jaksamisestaan. Keskustelua käytiin myös ryhmäkokojen väliaikaisesta ylittämisestä.

Oman työn arviointi ja kehittäminen oli haastavin aihekokonaisuus. Työn omaa vapautta ja omien suunnitelmien mahdollisuutta pidettiin yleisesti työn vahvuutena ja hyvänä puolena. Kiinnostusta omaa alaa kohtaan löytyy ja kiinnostus todentuu mm. lukemalla alan artikkeleita ja peilaamalla niiden tietoa omaan työhön. Lapsihavainnointia perhepäivähoitajat toteuttavat pääasiassa mieleen painamalla, mutta myös kuvina sekä vihkoon tallentamalla. Työssä jaksamisessa auttavat sekä työtä tasapainottavat vapaa-ajan harrastukset sekä perhepäivähoitajien yhteiset tapaamiset tai asioiden jakaminen keskenään.

Koulutuspäivään kerättiin varhaiskasvatukseen liittyvää kirjallisuutta perhepäivähoitajille tutustuttavaksi (KUVA 1). Onnistuimme löytämään suhteellisen uusia teoksia. Kaikki kirjallisuus on mahdollista lainata alueemme kirjastoista. Osa kirjoista oli tietokirjallisuutta ja ammatillisuutta lisäävää, osa sisälsi vinkkejä ja virikkeitä eri orientaatioihin toteutettavaksi arjessa. Perhepäivähoitajilla oli mahdollisuus tutustua materiaaliin ruokatauon ja iltapäivän aikana.

Ruokailun jälkeisellä osiolla mietittiin varhaiskasvatuksen sisällöllisiä orientaatioita yhdessä. Osio aloitettiin lukemalla kunkin sisällöllisen orientaation kohdalta Varhaiskasvatuksen perusteet -kirjasta, mitä siinä sanottiin kyseisestä orientaatiosta (LIITE 3). Pääsääntöisesti nämä koettiin vaikeaksi ymmärtää ennen asian tarkempaa avaamista. Kunkin sisällöllisen orientaation lukemisen jälkeen luettiin Vimpelin varhaiskasvatussuunnitelmasta samasta orientaatiosta siihen kirjatut asiat (LIITE 4). Jokaisesta orientaatiosta mietittiin, miten kyseinen sisällöllinen orientaatio näkyy perhepäivähoitajan arjessa nyt. Tämä asian konkretisoiminen käytäntöön auttoi perhepäivähoitajia paremmin oivaltamaan, minkälaisista asioista eri orientaatioissa oli kysymys.

Perhepäivähoitajien toukokuussa kirjaamat aihetoiveet (LIITE 5) esitettiin toiminnan suunnittelemiseksi. Laululeikit valikoituivat yksimielisesti yhdeksi valinnaksi ja toiseksi aiheeksi kiusaamiseen liittyvä pöytäteatteri esitettynä luontoaiheissa ympäristössä eläinten ollessa pääosissa. Molemmista aiheista perhepäivähoitajat suunnittelivat ja kirjasivat yhdessä huomioonotettavia asioita koulutuspäivää varten ideoituun toiminnan suunnittelupohjaan (LIITE 6). Suunnittelupohjan tarkoituksena oli saada perhepäivähoitajat miettimään nimenomaan Vimpelin varhaiskasvatuksen arvoja sekä eri orientaatioiden painotuksia. Suunnittelupohja helpottaa intervention toteuttamista. Perhepäivähoitajat kokivat jokseenkin hankalaksi asettaa toiminnalle riittävän konkreettiset tavoitteet halutun arvioinnin osa-alueeseen nähden. Myös arvioinnin osa-alue koettiin hankalahkoksi asettaa. Keskustelussa mietittiin sitä, että intervention tietyn osa-alueen tarkkaa arviointia on hankalaa tehdä, koska perhepäivähoitaja toimii yksin ja huomio jakautuu toiminnan ajan koko ryhmälle. Perhepäivähoitajat pohtivat mahdollisuutta yhdistää kaksi ryhmää jonkin toiminnan ajaksi. Näin toinen perhepäivähoitajista olisi toiminnasta vastaava, jolloin toiselle jäisi mahdollisuus huomioida ja tehdä tarkempia havaintoja.

Lopuksi perhepäivähoitajat täyttivät palautekyselyn pidetystä koulutuspäivästä (LIITE 1). Sanallisessa palautteessa tuli esille se, että päivä oli ollut mukava, mutta kuitenkin raskas, kun miettimistä ja aivotyöskentelyä oli ollut paljon. Kuitenkin päivä koettiin antoisaksi ja tarpeelliseksi. Kirjallisesta palautteesta ilmeni päivän olleen hyvä ja jatkossa nähtiin tarve tämän kaltaisille koulutuksille. Palautteissa kiiteltiin mahdollisuudesta antaa ennakkotoiveita koulutuspäivän sisältöön ja näin ollen tilaisuudesta päästä puhumaan mietityttäneistä asioista. Palautteista ilmeni myös ammatillisen identiteetin vahvistuminen ja kokonaiskuvan hahmottaminen ”kuinka kaikki vaikuttaa kaikkeen”. Alla kooste palautekyselyn kysymyksistä ja joitakin vastauksia:

Kuinka koulutuspäivä mielestäsi onnistui?

- Hyvin jäsennetty asia
- Paljon sellaista asiaa joka oli mietityttänyt – sai päästä ulos
- Vetäjät osasivat asiansa

Mitä hyötyä koit koulutuksesta olevan omalle työllesi?

- Hyvä pohtia kokonaisuutta, ”kaikki vaikuttaa kaikkeen”
- Esille tulleita asioita voi ”peilata” omaan työhön
- Olen edelleenkin hyvä perhepäivähoitaja, en ole vaan pph
- Uusia ideoita tuli lisää

Näetkö jatkossa tarpeelliseksi vastaavanlaiset koulutukset? Mitä aiheita toivoisit?

- Tällaisia koulutuksia voisi olla lisää
- Nimenomaan tällaiset koulutukset tarpeellisia, sai itse ennakoon antaa toiveita vetäjille
- Aiheet: vanhempien ja hoitajien välinen yhteistyö

KUVA 1. Perhepäivähoitajien koulutuspäivä

4.3 Lasten interventiot

Lauluhetken interventiot pidettiin 28.10.2015 kahdessa ryhmässä. Interventioissa oli tarkoitus olla yhtäaikaaisesti paikalla kahden perhepäivähoitajan ryhmät. Toisessa lauluhetken interventiossa oli kuitenkin paikalla vain yhden perhepäivähoitoryhmän

lapset sairauden vuoksi. Laulut oli sovittu aiemmin perhepäivähoitajien koulutuspäivässä perhepäivähoitajien suunnittelemina (LIITE 7). Lauluhetkeä oli tarkoitus olla pitämässä kaksi opiskelijaa, mutta sattumusten vuoksi perhepäivähoitajien luona pidetyt interventiot piti vain toinen opiskelijoista. Tämän vuoksi ryhmän havainnointi (LIITE 1) jäi aiottua niukemmalle. Suunniteltu kirjallinen havainnointi ei toteutunut. Ryhmänohjauksen lomassa tehdyt havainnot on kirjattu tähän raporttiin. Myös suunniteltua palautteen keräämistä (LIITE 1) jouduttiin yksinkertaistamaan. Havainnointilomaketta ei käytetty, vaan ryhmähavainnointia tehtiin ohjauksen lomassa. Suullisesti esitettäviä kysymyksiä interventioiden jälkeen muutettiin eikä niitä kirjattu paikallaan päällä.

Molemmissa ryhmissä oli innokkaasti odotettu lauluhetkeä. Lauluhetken aluksi oli esittely, jossa jokainen sai sanoa vuorollaan oman nimensä. Tässä toteutui osaltaan asetettu tavoite vuoron odottamisesta. Alkuun ja loppuun laulettiin sama laulu, jossa käytiin läpi kaikkien nimet. Lauluhetken laulujen (LIITE 8) järjestystä ei ollut etukäteen määrätty, vaan se toteutui laulupussin avulla. Laulupussissa oli erilaisia esineitä, jotka viittasivat tulevaan lauluun. Laulujen lukumäärä oli mietitty etukäteen niin, että jokainen lapsi sai varmasti nostaa laulupussista esineen, tämä tuotiin myös lapsille esille lauluhetken aluksi. Lasten kanssa yhdessä sovittiin loru, jonka avulla laskettiin kenen vuoro olisi seuraavaksi. Vimpelin varhaiskasvatussuunnitelmasta korostettavaksi valittu arvo yhteisöllisyydestä toteutui osaltaan tässä kohtaa. Molemmissa ryhmissä loruksi valikoitui ”Maalari maalasi taloa” -loru. Lapset huolehtivat hyvin toisistaan, että jokaisen vuoro varmasti tuli. Asetetuista sisällöllisistä orientaatioista sekä esteettinen että matemaattinen orientaatio toteutui. Jokainen laulu käytiin läpi kaksi kertaa, jolloin lapset pääsivät mukaan lauluun, vaikka se olisi ollut vieraampikin. Lapset osallistuivat innostuneesti molemmissa ryhmissä. Ainoastaan toisen ryhmän kaikkein pienin ei uskaltanut tulla yksin nostamaan laulupussista esinettä, mutta perhepäivähoitajansa kanssa hänkin uskalsi.

Lauluhetken pituus, noin 30 minuuttia, tuntui sopivalta, koska ennen viimeistä laulua molemmissa ryhmissä oli havaittavissa lievää levottomuutta. Palaute lapsilta kerättiin yhteisesti. Lauluhetkellä esillä olleet esineet koottiin tuolille kaikkien nähtäväksi ja lapset saivat jokainen käydä vuorollaan kertomassa, mikä lauluista oli mukavin ja mikä ei ollut niin mukava. Perhepäivähoitajilta saamassa sanallisessa palautteessa

arvioitiin intervention onnistuneen hyvin. Perhepäivähoitajat kokivat piristäväksi, kun joku ulkopuolinen kävi järjestämässä toimintaa lapsille.

Perhepäivähoitajien koulutuspäivänä suunnitteleman pöytäteatterin (LIITE 9) ideana oli luonto ja eläimet sekä aiheena kiusaaminen. Tähän liittyen löysimme intervention ”Mustan kissan hassut tassut” -tarinan (LIITE 10) ja ideoimme satuun liittyvän pöytäteatteriesityksen. Pöytäteatterin maisema toteutettiin kirjassa esiintyvän kuvauksen perusteella erilaisilla materiaaleilla (mm. erilaisia kankaita, puupali-koita). Eläinhahmot olivat mm. pehmoleluja ja muovieläimiä. Esitys toteutettiin 4.11.2015 kahdessa ryhmässä. Paikalla oli kerrallaan kaksi perhepäivähoitajaa ryhmineen. Esitystä toteuttamassa oli tarkoitus olla kaksi opiskelijaa, mutta sattumusten vuoksi toteuttamassa oli vain yksi. Tästä johtuen lapsiryhmän havainnointi esityksen aikana oli suunniteltua vähäisempää. Myös palautteen keräämisen tapaa perhepäivähoitajilta ja lapsilta esityksen jälkeen muutettiin.

Esitystä oli perhepäivähoitajien kertoman mukaan odotettu kovasti. Lapset keskittyivät aivan hiljaa tarinan kuunteluun ja eläinhahmoihin tarinan edetessä. Esityksen kesto oli noin 15 minuuttia. Ajallisesti tämä oli sopiva, sillä molemmissa ryhmissä lasten kiinnostus pysyi yllä koko esityksen ajan. Esityksen lopussa keskusteltiin lasten kanssa siitä, miltä mustasta kissasta mahtoi tuntua, kun muut eläimet pilkkasivat sitä. Lapset olivat hyvin keskustelussa mukana. Lopuksi lapset saivat leikkiä pöytäteatterissa olleilla esineillä. Tämä oli lasten mielestä mukavaa. Perhepäivähoitajien palaute oli myös positiivista. Tällaiset ulkopuolisten tuomat pienet hetket perhepäivähoitajien arkeen olivat perhepäivähoitajien kertoman mukaan oikein tervetulleita. Perhepäivähoitajat sanoivat myös saaneensa esityksestä ideoita ja oivalluksia omaan työhön.

5 PERHEPÄIVÄHOIDON LAATUPROJEKTIN ARVIOINTI

Tässä luvussa arvioidaan projektisuunnitelma, projektin tavoitteet, perhepäivähoitajien sekä lasten interventiot, palautejärjestelmä ja lopuksi luvussa on itsearviointi. Laatuprojektin tavoitteiden arviointi luvussa 5.2 arvioidaan perhepäivähoidon ja lapsen tavoitteet. Sosionomin tavoitteet arvioidaan itsearvioinnin luvussa 5.5. Oman työn dokumentointi on arvioinnin perustana, joten arvioinnin tukena on käytetty projektipäiväkirjaa.

5.1 Projektisuunnitelman arviointi

Projektisuunnitelma toteutui pääosin suunnitelman mukaisesti. Projektisuunnitelman työnimi ”Vimpelin perhepäivähoidon laatuprojekti” on opinnäytetyössä lähes sama pienellä tarkennuksella ”Kaikki vaikuttaa kaikkeen – Vimpelin perhepäivähoidon laatuprojekti”. Projektisuunnitelman tietoperusta loi hyvän pohjan sekä toiminnan suunnittelulle, että opinnäytetyön tietoperustan rakentumiselle. Tavoitteiden asettaminen projektin alussa oli haastavaa, koska työelämän yhdyshenkilöt eli perhepäivähoitajat saivat vaikuttaa toiminnan toteuttamiseen sekä sisältöihin. Tavoitteiden arviointi käsitellään seuraavassa luvussa.

Projektiorganisaatio pysyi samana koko projektin ajan. Projektiorganisaatioon kuuluivat Järvi-Pohjanmaan varhaiskasvatuspäällikkö, Vimpelin päivähoitajien ohjaaja, Vimpelin perhepäivähoitajat sekä projektipäällikköinä Ulla Kivinen ja Riikka Salli. Projektisuunnitelmaa tehtäessä Vimpelissä työskenteli viisi perhepäivähoitajaa, mutta syksyn 2015 toimintakauden alkaessa perhepäivähoitajia oli neljä. Projektisuunnitelman aikataulu toteutui alkuvaiheiltaan sekä toiminnallisilta osuuksiltaan suunnitelman mukaisesti. Loppuvuodesta 2015 aikataulu muuttui suunnitellusta, koska toinen opiskelijoista sai perheenisäystä.

Projektiopinnäytetyömme sisälsi interventioita sekä perhepäivähoitajille että lapsille. Palautetta kerättiin interventioiden jälkeen perhepäivähoitajilta ja lapsilta. Lisäksi perhepäivähoidossa olevien lasten vanhemmille teetettiin kysely, jolla kartoitettiin

heidän mielestään tärkeitä asioita ja paikallisesti painottuvia asioita perhepäivähoidon laatua kehitettäessä. Interventiot sekä palautejärjestelmä avataan tarkemmin omissa luvuissaan. Projektista tiedottaminen toteutui suunnitellusta niin perhepäivähoitajien kuin lasten vanhempienkin osalta. Heille kerrottiin opinnäytetyön aikataulusta, tarkoituksesta ja tavoitteista. Päivähoidonohjaajaan pidimme yhteyttä tarpeen vaatiessa tapaamisilla, puhelimitse ja sähköpostilla.

5.2 Perhepäivähoidon laatuprojektin tavoitteiden arviointi

Projektin tavoitteet kuvataan kolmen eri toimijan kautta ja tavoitteet on jaettu toiminnallisiin tavoitteisiin, oppimistavoitteisiin ja tulostavoitteisiin. Projektin toimijoina ovat lapsi, perhepäivähoito ja sosionomi. Tavoitteiden asettaminen oli haasteellista, koska alussa projektin kokonaiskuvan hahmottaminen oli hankalaa. Perhepäivähoitajien mahdollisuus vaikuttaa projektin sisältöön ja toimintaan loi osaltaan haastetta tavoitteiden asettamiseen. Suurelta osin tavoitteet kuitenkin toteutuivat. Projektista saadun kokemuksen myötä tarkentaisimme tai muuttaisimme joitakin tavoitteita.

Lapsen osalta toiminnallinen tavoite interventioihin osallistumisesta ikätason mukaisesti toteutui. Laululeikit ja pöytäteatteri oli suunniteltu sekä toiminnoiltaan että kestoltaan koko ryhmän ikäjakauma huomioiden. Tavoite hieno- ja karkeamotoristen taitojen vahvistamisesta ei tullut toiminnallisissa osuuksissa selkeästi esille johtuen yhdessä perhepäivähoitajien kanssa suunniteltujen interventioiden sisällöistä. Asetetut oppimistavoitteet yhteistyötaitojen vahvistamisesta sekä toisten lasten huomiomisesta ja hyväksymisestä koimme näin jälkempäin liian laajoiksi saavuttaa kahdella interventiolla. Oppimistavoitteita kuitenkin harjoiteltiin toiminnallisissa osuuksissa. Tulostavoitteena oleva laadukkaampi varhaiskasvatus on vaikea todentaa ja toteutunee pitkällä aikavälillä perhepäivähoitajien ammatillisen tukemisen myötä. Omien havaintojen sekä sanallisen palautteen myötä tulostavoite onnistumisen kokemuksista ja elämyksistä toteutui.

Perhepäivähoito ja perhepäivähoitaja saavat mielestämme suuremman merkityksen tässä projektissa kuin lapsi. Lapsen ja vanhemman kokemaan perhepäivähoi-

don laatuun voidaan vaikuttaa mm. tukemalla perhepäivähoitajan ammatti-identiteettiä. Perhepäivähoidon osalta toiminnallisia tavoitteita oli koulutuspäivä, keskustelu ja yhteinen suunnittelu niin lasten interventioihin kuin Vimpelin varhaiskasvatussuunnitelmaan liittyen. Lisäksi tavoitteiksi oli kirjattu mahdollisuus vaikuttaa perhepäivähoidon kehittämiseen ja vanhempien osallisuus. Koulutuspäivällä oli suuri merkitys perhepäivähoidon tavoitteiden toteutumisessa. Perhepäivähoitajilla oli mahdollisuus vaikuttaa koulutuspäivässä käsiteltäviin aihealueisiin. Koulutuspäivän aikana toteutui tavoite keskusteluista ja yhteisestä suunnittelusta Vimpelin varhaiskasvatussuunnitelmaan liittyen. Tavoite vanhempien osallisuudesta ei mielestämme näin jälkepäin ajatellen kuulu perhepäivähoidon toiminnallisiin tavoitteisiin. Paremminkin se olisi sopinut sosionomin toiminnallisten tavoitteiden alle, koska laatiimme kyselyn avulla kuultiin vanhempien mielipiteitä ja ajatuksia Vimpelin perhepäivähoidosta. Perhepäivähoidon oppimistavoitteina olevat ammatti-identiteetin tukeminen, osallisuuden lisääminen ja uusien ideoiden hyödyntäminen arjen työssä toteutuivat koulutuspäivän avulla. Tulostavoitteena oleva työkalu (LIITE 11) Vimpelin varhaiskasvatussuunnitelman toteuttamiseksi valmistui, ja tämä tulee tukemaan tavoitetta uusien ideoiden hyödyntämisestä arjen työssä. Perhepäivähoidon tulostavoite tiimityön vahvistamisesta toteutui perhepäivähoitajien interventioissa. Koulutuspäivän aikana perhepäivähoitajat suunnittelivat ottavansa käyttöön säännölliset perhepäivähoitajien tapaamiset.

5.3 Perhepäivähoitajien ja lasten interventioiden arviointi

Perhepäivähoitajille pidettiin kaksi interventiota. Ensimmäinen interventio oli perhepäivähoitajien palaveri, jossa kerrottiin laatuprojektista ja sen etenemisestä. Interventio eteni suunnitelman mukaan. Tärkeäksi kokemamme perhepäivähoitajien mahdollisuus vaikuttaa koulutuspäivän sisältöön toteutui erinomaisesti. Koulutuspäivän palautteiden mukaan myös perhepäivähoitajat arvostivat annettua mahdollisuutta. Toinen interventio perhepäivähoitajille oli koulutuspäivä. Projektisuunnitelmaan kirjattu koulutuspäivän suunnitelma oli summittainen, mutta se tarkentui ensimmäisen intervention jälkeen. Tarkka suunnitelma edesauttoi onnistuneen koulutuspäivän järjestämisessä. Mukana olleista aihekokonaisuuksista virisi vilkasta kes-

kustelua. Havaintojemme mukaan aiheista haastavin oli oman työn arviointi ja kehittäminen. Alustavasti mukana oli lapsilähtöisyys-aihe, mutta muista aiheista syntyi niin paljon keskustelua, että se jouduttiin jättämään pois. Huomiomme mukaan varhaiskasvatuksen sisällöllisten orientaatioiden konkretisoiminen ja liittäminen perhepäivähoitajan arkeen auttoi perhepäivähoitajia havaitsemaan, kuinka he toteuttavat jo eri orientaatioita työssään. Tämä havainto on tärkeä myös perhepäivähoitajien ammatti-identiteetin tukemiseksi.

Lasten interventioita pidettiin kahdenlaisia, laululeikkejä sekä pöytäteatteria. Interventioita toteutettiin yhteensä neljä kertaa. Perhepäivähoitajat olivat suunnitelleet interventiot heille pidetyn koulutuspäivän aikana, niiden toteutus oli opiskelijoiden vastuulla. Interventioiden tarkempi suunnitelma tehtiin opiskelijoiden toimesta lähempänä toteutusajankohtaa. Interventioissa oli tarkoitus olla paikalla kaksi opiskelijaa, jolloin toinen olisi ohjannut ja toinen keskittynyt havainnointiin. Perheenlisäyksen ajankohdasta johtuen paikalla oli vain yksi opiskelija toteuttamassa interventioita. Tästä johtuen suunniteltua palautejärjestelmää muutettiin ja yksinkertaistettiin. Perhepäivähoitajien kanssa keskusteltiin mahdollisuudesta tehdä suunnitelmallista yhteistyötä kahden perhepäivähoitajan ryhmän kesken lasten toteuttaessa interventioita. Tällöin toinen perhepäivähoitajista olisi päävastuussa intervention suunnittelusta ja ohjauksesta ja toisella olisi mahdollisuus lasten tarkempaan havainnointiin. Tämä tukisi ja lisäisi molempien perhepäivähoitajien ammatti-identiteettiä.

5.4 Palautejärjestelmän arviointi

Palautetta kerättiin kolmelta eri taholta: vanhemmilta, perhepäivähoitajilta ja lapsilta. Palautteen kerääminen perhepäivähoidon kaikilta kolmelta toimijataholta on tärkeää laadun kehittämisen kannalta. Perhepäivähoidossa olevien lasten vanhemmille teetettiin kysely, jolla kartoitettiin heidän mielestään tärkeitä asioita ja paikallisesti painottuvia asioita perhepäivähoidon laatua kehitettäessä. Vanhempien kuuleminen onnistui hyvin kyselyn avulla, sillä yhtä lukuun ottamatta kaikki vastasivat. Kysely tavoitti vanhemmat erinomaisesti, koska kyselyn jakaminen sekä palautus tapahtuivat perhepäivähoitajien kautta. Tämä palveli myös kyselyn eettistä toteutumista.

Mahdollisuuksien mukaan pienellä paikkakunnalla on hyvä toimia anonyymisti tämän kaltaisissa tilanteissa. Kysymysten asettelu näytti onnistuneen, koska vastaukset olivat sisällöltään laajoja. Mielestämme vastauksista kuvastui, että niitä oli pohdittu ja mietitty tarkasti. Kyselystä jäi myös tuntuma, että vanhemmat kokivat kyselyn tarpeelliseksi ja ajankohtaiseksi.

Perhepäivähoitajilta kerättiin palautetta koulutuspäivästä sekä lasten interventioista. Koulutuspäivän jälkeen saatiin spontaanisti suullista palautetta sekä toteutettiin suunniteltu palautekysely. Kysely vahvisti tunteen onnistuneesta koulutuspäivästä ja nosti esiin muun muassa jatkokoulutusideoita. Viimeinen kysymys lapsilähtöisyydestä ei ollut olennainen, koska koulutuspäivän sisältö tarkentui vasta pidetyn päivän aikana. Kyselyä laadittaessa oletimme lapsilähtöisyys-aiheen nousevan suurempaan rooliin koulutuspäivän aikana.

Lasten interventioihin oli suunniteltu havainnointilomake sekä suullisesti esitettäviä kysymyksiä niin perhepäivähoitajille kuin lapsillekin. Suunniteltu havainnointi muuttui, koska interventiot ohjasi yksi opiskelija kahden sijasta. Havainnointilomaketta ei käytetty, vaan ryhmähavainnointia tehtiin ohjauksen lomassa. Suullisesti esitettäviä kysymyksiä interventioiden jälkeen muutettiin ja niitä ei kirjattu paikan päällä. Yksin tehtynä kysymysten toteuttaminen suunnitellusti olisi vienyt liikaa aikaa perhepäivähoitoryhmältä. Interventioiden havainnoinnin ja palautteen keräämisen muutokseen olisi voinut reagoida uusilla suunnitelmillä ennen niiden toteuttamista.

5.5 Itsearviointi

Laatuprojektin työstäminen parityönä on antanut paljon. Asioiden pohtiminen yhdessä ja toisen mielipiteiden kuuleminen sekä omien mielipiteiden perusteleminen on syventänyt työn tekemistä. Parityöskentely sujui koko projektin ajan mallikkaasti ja tuntui olevan meille oikea vaihtoehto opinnäytetyön työstämistavaksi.

Laatuprojektin sosionomin toiminnallisista tavoitteista perhepäivähoitajien koulutuspäivän järjestäminen toteutui. Pidetyt koulutuspäivän avulla tavoitteet toiminnan

suunnittelusta, toteutuksesta ja arvioinnista sekä ryhmänohjaustaidoista konkreetisoituivat. Edellä mainitut tavoitteet täyttyivät myös lasten interventioissa lasten havainnoinnin lisäksi. Projektipäiväkirjan pitäminen ja omien muistiinpanojen kirjaaminen ovat helpottaneet projektin arviointia sekä oman toiminnan reflektointia. Oppimistavoite varhaiskasvatuksen kehittämisestä sopisi paremmin tulostavoitteeksi, koska se on koko laatuprojektin tarkoitus. Projekti on opettanut meille pitkäjänteistä työskentelyä, ajanhallintaa ja projektin eri vaiheiden työstämistä. Perhepäivähoitajien osallistaminen koulutuspäivän suunnitteluun alusta asti loi tasa-arvoisuutta ja avoimuutta projektiorganisaatiossa. Tämä oli tietoinen riski koulutuspäivän onnistumisen kannalta, mutta lopputulos oli erinomainen. Koulutuspäivästä sekä lasten interventioista saatuja palautteita refleктоimme omaan toimintaamme peilaten. Tulostavoitteena olevan varhaiskasvatuskelpoisuus tulee toteutumaan tämän projektin myötä. Ammatillista kehittymistä on tapahtunut ja kasvatusyhteistyö vahvistunut projektin aikana.

Sosionomin varhaiskasvatuksen kompetensseista olemme eettisen osaamisen alueelta huomioineet ja soveltaneet tarkoituksenmukaisesti nimenomaan Vimpelin varhaiskasvatuksen arvoja. Asiakastyön osaamisalueelta olemme edistäneet ja ymmärtäneet tasa-arvoisen vuorovaikutuksen merkityksen ja käyttäneet sitä työvälineenä koulutuspäivässä. Varhaiskasvatuksen lainsäädäntö ja asiakirjat on huomioitu laatuprojektissa. Olemme ottaneet huomioon ja soveltaneet alueellista varhaiskasvatussuunnitelmaa sekä tehneet alueellista moniammatillista yhteistyötä sosiaalialan palvelujärjestelmäosaamisen huomioiden. Kriittisen ja osallistavan yhteiskuntaosaamisen näkökulma todentui vanhempien kuulemisella. Olemme kehittäneet varhaiskasvatuksen työkäytäntöjä ja menetelmiä koulutuspäivän avulla. Tutkimuksellinen kehittämisosaaminen tulee näkymään aluekehitystyönä syksyllä 2016, kun esittelemme laatuprojektin Järvi-Pohjanmaan perhepäivähoidolle. Sosionomin varhaiskasvatuksen kompetensseista johtamisosaaminen näkyi kumppanuusperusteisessä työyhteisössä perhepäivähoitajien interventioissa.

6 POHDINTA

Opinnäytetyömme tavoitteena oli järjestää koulutuspäivä perhepäivähoitajille ammatti-identiteetin vahvistamiseksi sekä luoda työkalu perhepäivähoitoon Vimpelin varhaiskasvatussuunnitelman toteuttamiseksi. Opinnäytetyön aiheen valinta on mielestämme hyvinkin ajankohtainen varhaiskasvatuksen kentällä tapahtuvien muutosten vuoksi. Pedagogisuus, suunnitelmallisuus ja tavoitteellisuus korostuvat näkemyksemme mukaan uudessa Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2017 -luonnoksessa päiväkotihoidossa, perhepäivähoidossa sekä avoimessa varhaiskasvatuksessa. Parhaimmillaan opinnäytetyömme toimii pedagogisena mallina, jonka avulla asiakirjoja voi tehdä näkyväksi erityisesti perhepäivähoidossa. Tässä opinnäytetyössä olemme käyttäneet voimassa olevaa Varhaiskasvatussuunnitelman perusteita (2005), mutta olemme myös huomioinut luonnosvaiheessaan olevan Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2017. Koemme tärkeäksi myös opinnäytetyön oheistuotteena valmistuneen työkalun, P.A.T.A. perhepäivähoidon arkeen toiminnallista apua, koska sen avulla voidaan tukea perhepäivähoidon suunnitelmallista ja pedagogista toteutumista. Toivomme, että tekemäämme työkalua voidaan hyödyntää perhepäivähoidossa Järvi-Pohjanmaan alueella. Uudessa varhaiskasvatustulaisissa sekä Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2017 -luonnoksessa korostuu yhteistyön merkitys usealla eri taholla. Varhaiskasvatuksen tuottajien ja käyttäjien tulee saada osallistua varhaiskasvatuksen suunnitteluun sekä arviointiin. Opinnäytetyössä olemme osallistaneet ja kuulleet perhepäivähoitajia, lapsia sekä vanhempia.

Opinnäytetyömme nimi ”Kaikki vaikuttaa kaikkeen” poimittiin koulutuspäivän kirjallisesta palautteesta. Nimi kuvaa mielestämme oivallisesti laadun monipuolisuutta. Varhaiskasvatuksen eri laadunarviointimalleista valitsimme opinnäytetyön keskiöön Parrilan (2002) perhepäivähoidon laadun tasot, joka mukaillee Bronfenbrennerin ekologista teoriaa. Halusimme projektin avulla huomioida perhepäivähoitoa ja kuulla perhepäivähoitajia sekä vanhempia. Valtakunnallisesti on nähtävissä perhepäivähoidon osuuden väheneminen lasten päivähoitossa (THL 2016). Sama linjaus on havaittavissa paikallisestikin. Eksotason koulutus ja ammatillinen kasvu todentui perhepäivähoitajien koulutuspäivässä. Koimme ensiarvoisen tärkeäksi osallistaa

perhepäivähoitajia useasti projektin aikana. Tuntemuksemme mukaan projekti nostatti perhepäivähoitajien ammatti-identiteettiä ja sitä kautta työmotivaatiota. Mesotaso sisältää monipuolisesti yhteistyön muotoja. Opinnäytetyö sisältää yhteistyötä vanhempien ja päivähoidonohjaajan kanssa. Monessa interventiossa korostui työyhteisön yhteistyö. Perhepäivähoitaja tekee työtään pääsääntöisesti yksin, joten halusimme tukea perhepäivähoitajien paikallista yhteistyötä sekä antaa mahdollisuuksia vertaistukeen. Mikrotason toiminnan suunnittelua ja arviointia tuimme koulutuspäivän osuuksilla. Kokoamamme työkalun on tarkoitus tukea ja auttaa perhepäivähoitajia arjen työssä.

Interventioiden pohjalta perhepäivähoitajilta nousi toiveita ja ajatuksia oman työn kehittämiseksi. Perhepäivähoitajat toivoivat jonkun ulkopuolisen ohjaavan lapsille toimintaa silloin tällöin. Tämä tukisi paikallista yhteistyötä eri tahojen kanssa. Perhepäivähoitajat pohtivat mahdollisuutta toteuttaa ohjattua toimintaa kahden tai useamman perhepäivähoitajan yhteistyönä. Perhepäivähoitajien koulutuspäivän kirjallisesta palautteesta nousi esiin toive vastaavanlaisista koulutustilaisuuksista, aiheena esim. perhepäivähoitajien ja vanhempien välinen yhteistyö. Opinnäytetyöprojekti on herättänyt kiinnostusta Järvi-Pohjanmaan alueella. Syksyllä 2016 esittelemme laatuprojektimme sekä työkalun Järvi-Pohjanmaan alueen perhepäivähoitajille.

Projekti on ollut pitkä. Parityönä tehtyyn projektiin liittyy erityisesti haaste sovittaa yhteen aikataulut ja perhe-elämässä tapahtuvat muutokset. Olemme oppineet tehostamaan työtapoja, koska aikaa on ollut rajallisesti käytössä. Mielestämme tietoperusta sisältää olennaisimman tiedon laatuprojektin toiminnallisen osuuden pohjustamiseksi. Laatuprojektin keskeiset sisällöt kulkevat mukana luontevasti toiminnallisissa osuuksissa. Varsinkin perhepäivähoitajien interventiot olivat meille antoisia. Laatuprojekti on avartanut meidän näkökulmaamme sekä työntekijän että työnantajan kannalta katsottuna. Kaiken kaikkiaan olemme tyytyväisiä työn lopputulokseen.

LÄHTEET

Alho-Kivi, H. 2002. Perhepäivähoitajien kasvatustietoisuus. Teoksessa H. Alho-Kivi, & S. Keskinen, (toim.) Kodissa vaan ei kotona. Perhepäivähoito varhaiskasvatuksen oppimisympäristönä. Helsinki: Tammi, 61–81

Alila, K. 2013. Varhaiskasvatuksen laadun ohjaus ja ohjauksen laatu. Laatupuhe varhaiskasvatuksen valtionhallinnon ohjausasiakirjoissa 1972-2012. Pdf-dokumentti. Saatavissa: <http://uta32-kk.lib.helsinki.fi/bitstream/handle/10024/68120/978-951-44-9115-3.pdf?sequence=1>. Luettu 8.6.2015.

Alila, K. & Parrila, S. 2004. Laadunhallinnan perusteita ja menetelmiä varhaiskasvatuksessa. Helsinki: Sosiaali- ja terveysministeriö. Www-dokumentti. Saatavissa: <https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/114288/Julk200417.pdf?sequence=1>. Luettu 20.7.2015.

Asetus lasten päivähoidosta 16.3.1973/239.

Gyekye, M. & Nikkilä, P. 2013. Arviointiympyrä. Oppimisen mahdollisuudet näkyviin. Vantaa: Pedatieto Oy.

Heinimäki, L. 2006. Varhaiskasvatuksen suunnittelu perhepäivähoitossa. Teoksessa S. Parrila (toim.) Perhepäivähoidon kehittämishaasteita. Helsinki: Sosiaali- ja terveysministeriö, 51–54. Pdf-dokumentti. Saatavissa: <https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/111433/Selv200617.pdf?sequence=1>. Luettu 10.9.2015.

Helenius, A. & Korhonen, R. (Toim.) 2008. Pedagogiikan palikat. Johdatus varhaiskasvatukseen ja -kehitykseen. Helsinki: WSOY

Hujala, E. & Fonsén, E. 2011. Varhaiskasvatuksen laadunarviointi ja pedagoginen kehittäminen. Teoksessa E. Hujala & L. Turja (toim.) Varhaiskasvatuksen käsikirja. Jyväskylä: PS-kustannus, 312–327.

JHL. 2015. Varhaiskasvatuslain uudistus, vaihe 1. Www-dokumentti. Saatavissa: http://www.jhl.fi/portal/fi/tyoelama/ammattialatoiminta/varhaiskasvatus/uudistuva_varhaiskasvatuslaki/. Luettu 1.9.2015.

Järvi-Pohjanmaan varhaiskasvatussuunnitelma. 2013. Www-dokumentti. Saatavissa: <http://www.peda.net/veraja/jarvi-pohjanmaa/kelpo/kelpo/kelpo9>. Luettu 12.9.2015.

Kanninen, K. & Sigfrids, A. 2012. Tunne minut! Turva ja tunteet lapsen silmin. Juva: PS-kustannus.

Kaskela, M. & Kronqvist, E-L. 2012. Niin ainutlaatuinen. Näkökulmia lapsen yksilölliseen varhaiskasvatussuunnitelmaan. 3. painos. Tampere: Stakes. Pdf-dokumentti. Saatavissa: https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/110190/URN_ISBN_978-952-245-

[819-3.pdf?sequence=1](#) . Luettu 22.3.2015.

Keskinen, S. 2002. Perhepäivähoitajan työssä jaksaminen ja jaksamisen keinot. Teoksessa H. Alho-Kivi & S. Keskinen (toim.) Kodissa vaan ei kotona. Perhepäivähoito varhaiskasvatuksen oppimisympäristönä. Helsinki: Tammi, 146–156.

Koivisto, P. 2007. ”Yksilöllistä huomiota arkisissa tilanteissa” Päiväkodin toimintakulttuurin kehittäminen lapsen itsetuntoa vahvistavaksi. Väitöskirja. Jyväskylän yliopisto. Kasvatustieteiden tiedekunta. Www-dokumentti. Saatavissa: <https://jyx.jyu.fi/dspace/bitstream/handle/123456789/13312/9789513929053.pdf?sequence=1>. Luettu 8.9.2015.

Koivula, M. 2010. Lasten yhteisöllisyys ja yhteisöllinen oppiminen päiväkodissa. Luento 15.11.2010. Pdf-dokumentti. Saatavissa: <http://videonet.fi/web/stm/20101115/4/4.pdf>. Luettu 8.9.2015.

Koivunen, P-L. 2009. Hyvä päivähoito. Työkaluja sujuvaan arkeen. Juva: PS-kustannus.

Koivunen, P-L & Lehtinen, T. 2015. Kasvu kiikarissa. Havainnoinnin käsikirja varhaiskasvattajille. Juva: PS-kustannus.

Kuntatyönantajat. 2014. Kunnallisten perhepäivähoitajien määrä vähentynyt. Www-dokumentti. Saatavissa: <http://www.kuntatyönantajat.fi/fi/ajankohtaista/uutiset/2014/Sivut/selvitys-kunnallisista-perhepaivahoitajista.aspx> . Luettu 15.7.2016.

Kuntatyönantajat. 2015. Päivähoidon koulutus. Www-dokumentti. Saatavissa: <http://www.kuntatyönantajat.fi/fi/kunta-työnantajana/ammatti/parhaat/parhaat/koulutus/Sivut/default.aspx>. Luettu 12.4.2015.

Laki lasten kanssa työskentelevien rikostaustan selvittämisestä 14.6.2002/504

Laki lasten päivähoitosta 19.1.1973/36.

Laki lasten päivähoiton ja yksityisen hoidon tuesta 20.12.1996/1128

Laki sosiaalihuollon ammatillisen henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista 272/2005

Laki sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista 3.8.1992/734

Lastensuojelulaki 13.4.2007/417.

Lööv, M. 2002. Onnistunut projekti. Projektijohtamisen ja -suunnittelun käsikirja. Helsinki: WS Bookwell Oy.

Mäntyneva, M. 2016. Hallittu projekti. Jäntevästä suunnittelusta menestykselliseen toteutukseen. Viro: Kauppakamari.

Opetus- ja kulttuuriministeriö. 2015. Pdf-dokumentti. Saatavissa: http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Koulutus/koulutuspolitiikka/vireilla_koulutus/varhaiskasvatus/liitteet/Vaka1_liite.pdf. Luettu 1.9.2015.

Parrila, S. 2002a. Perhepäivähoito osana suomalaista päivähoitojärjestelmää. Teoksessa H. Alho-Kivi & S. Keskinen (toim.) Kodissa vaan ei kotona. Perhepäivähoito varhaiskasvatuksen oppimisympäristönä. Helsinki: Tammi, 13–37.

Parrila, S. 2002b. Laadunhallinta perhepäivähoidon kehittämisen lähtökohtana. Teoksessa H. Alho-Kivi & S. Keskinen (toim.) Kodissa vaan ei kotona. Perhepäivähoito varhaiskasvatuksen oppimisympäristönä. Helsinki: Tammi, 198–225.

Parrila, S. 2004. Laatu päivähoitoa koskevassa varhaiskasvatustutkimuksessa. Teoksessa R. Ruokolainen & K. Alila (toim.) Varhaiskasvatuksen laatu on osaamista ja vuorovaikutusta. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2004:6. Pdf-dokumentti. Saatavissa: http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/113632/Julka_04_06.pdf?sequence=1. Luettu 14.7.2015.

Puroila, A-M. & Karila, K. 2001. Bronfenbrennerin ekologinen teoria. Teoksessa K. Karila, J. Kinos & J. Virtanen (toim.) Varhaiskasvatuksen teoriasuuntauksia. Juva: PS-Kustannus, 204–226.

Rimpelä, M. 2013. Kasvatuskaaksesta yhteiseen ymmärrykseen. Teoksessa Verkosto vahvaksi. Toimiva vuorovaikutus perheiden kanssa. A-L. Lämsä (toim.) Juva: PS-kustannus, 17–47.

Sinkkonen, J. 2013. Lapsen ja nuoren hyvän itsetunnon kehitys. Luento 27.11.2013. Www-dokumentti. Saatavissa: <http://www.vanhempienakatemia.fi/file.php?4177>. Luettu 8.9.2015.

Sosiaalihuoltolaki 30.12.2014/1301.

Sosiaali- ja terveysministeriö. 2009. Perhepäivähoitohenkilöstön osaamisen kehittäminen. PERHOKE-hankkeen loppuraportti. Pdf-dokumentti. Saatavissa: <https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/112054/URN%3aNBN%3afe201504225796.pdf?sequence=1> Luettu 13.7.2016.

THL. 2016. Lasten päivähoito 2014. Www-dokumentti. Saatavissa: <https://www.thl.fi/fi/tilastot/tilastot-aiheittain/lasten-nuorten-ja-perheiden-sosiaalipalvelut/lasten-paivahoito>. Luettu 14.5.2016.

Varhaiskasvatuslaki 19.1.1973/36.

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2017 -luonnos. Moniste

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet. 2005. Pdf-dokumentti. Saatavissa: <http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/77129/Varhaiskasvatussuunnitelmanp>

[erusteet.pdf?sequence=1](#). Luettu 22.3.2015.

Vimpelin varhaiskasvatussuunnitelma. 2006. Moniste.

Ulla Kivinen ja Riikka Salli
VIMPELIN PERHEPÄIVÄHOIDON LAATUPROJEKTI

Projektisuunnitelma
CENTRIA AMMATTIKORKEAKOULU
Sosiaalialan koulutusohjelma
Huhtikuu 2015

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	1
2 TIETOPERUSTA	2
2.1 Valtakunnallinen varhaiskasvatussuunnitelman perusteet	2
2.2 Laadun kehittäminen perhepäivähoidossa	3
2.3 Perhepäivähoitoa ohjaavat asiakirjat	4
2.4 Perhepäivähoitajan ammatillisuus	4
3 PROJEKTIN KUVAUS JA TAVOITTEET	6
4 PROJEKTIORGANISAATIO	8
5 TOTEUTUSSUUNNITELMA	9
5.1 Aikataulu	9
5.2 Perhepäivähoitajien ja lasten interventiot	10
6 OHJAUSSUUNNITELMA	11
6.1 Projektin kokoontumiset	11
6.2 Projektin tiedottaminen, dokumentointi ja raportointi	11
LÄHTEET	13
LIITTEET	

1. JOHDANTO

Opinnäytetyömme on työelämälähtöinen. Työn tilaajana on Vimpelin perhepäivähoito. Opinnäytetyömme idea lähti halusta kehittää perhepäivähoitoa ja rajauksen aiheelle asetti myös tavoittelemamme varhaiskasvatuskelpoisuus. Työ on projektiopinnäytetyö, jossa tarkoituksemme on kehittää perhepäivähoidon laatua Vimpelin varhaiskasvatussuunnitelman arvojen mukaisesti. Näitä arvoja ovat lapsilähtöisyys, terve itsetunto, yhteisöllisyys sekä kasvatuskumppanuus. Työn tavoitteena on yhdessä perhepäivähoitajien kanssa kehittää työkalu perhepäivähoitoon Vimpelin varhaiskasvatussuunnitelman toteuttamiseksi.

Projektiopinnäytetyömme toteutetaan sekä lasten että perhepäivähoitajien intervensioilla. Lasten intervensioissa tuodaan näkyväksi esimerkein sisällöllisiä orientaatioita varhaiskasvatussuunnitelman arvojen pohjalta. Perhepäivähoitajille järjestetään koulutuspäivä, jossa yhdessä työstämme työkalua varhaiskasvatussuunnitelman toteuttamiseksi. Samalla projekti tukee ja kehittää perhepäivähoitajien ammatti-identiteettiä. Työmme keskittyy Vimpelin kunnan alueelle, mutta toivomme työn olevan jalostettavissa sekä hyödyksi myös Järvi-Pohjanmaan yhteistoiminta-alueella.

2. TIETOPERUSTA

2.1. Valtakunnallinen varhaiskasvatussuunnitelman perusteet

Valtakunnallisen varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden arvopohjana on YK:n Lapsen oikeuksien sopimus. Lapsen oikeuksien julistuksen mukaan lapsen hyvinvointia edistetään ja varmistetaan luomalla ympäristö, jossa lapsi saa mahdollisimman hyvät lähtökohdat elämälleen. (Kaskela & Kronqvist 2012, 10.) Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden tavoitteena on edistää varhaiskasvatuksen yhdenvertaista toteuttamista koko maassa, ohjata sisällöllistä kehittämistä sekä luoda osaltaan edellytyksiä varhaiskasvatuksen laadun kehittämiseksi yhdenmukaistamalla toiminnan järjestämisen perusteita hoitomuodosta riippumatta. (Stakes 2005.)

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet ohjaa varhaiskasvatuksen sisältöä, laatua ja kuntien alueellisesti tarkempaa varhaiskasvatussuunnitelmaa. Kunta kohtaisessa suunnitelmassa on varhaiskasvatuksen periaatteet, kehittämisen painotukset ja kunnan palvelujärjestelmä. (Stakes 2005.) Varhaiskasvatussuunnitelmaa suuntaa ja ohjaa kolme periaatetta. Niitä ovat lapsen yksilöllisyyden, taitojen, valmiuksien ja osaamisalueiden huomiointi ja havainnointi, toisena kasvatuskumppanuus vanhempien kanssa ja kolmantena periaatteena kasvattajayhteisön pedagoginen toiminta sekä sen arviointi ja seuranta. (Kaskela & Kronqvist 2012, 11.)

Lapselle ominaiset toimintatavat tulee huomioida toiminnan suunnittelussa ja toteutuksessa (Stakes 2005). Vimpelin varhaiskasvatussuunnitelmassa (2006) arvoiksi on valittu terve itsetunto, lapsilähtöisyys, yhteisöllisyys ja kasvatuskumppanuus. Tarkemmin arvoja on pohdittu lapselle luontaisten tapojen kautta, kuten leikkiminen, liikkuminen, tutkiminen ja taiteellinen ilmaisu eri tavoin. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa keskeiset sisällöt rakentuvat kuuden eri orientaation ympärille. Orientaatioiden pohjalta lapselle tarjotaan valmiuksia ymmärtää, kokea ja perehtyä maailman monimuotoisiin ilmiöihin. Henkilökunnalle orientaatiot luovat kehyksen siitä millaisia tilanteita, kokemuksia ja ympäristöjä tulee

tarjota lapsen toimintaa ja oppimista varten. (Stakes 2005.)

2.2. Laadun kehittäminen perhepäivähoidossa

Perhepäivähoito on taistellut läpi historian oman ammatillisen statuksen puolesta päiväkotihoidon rinnalla. Yhteiskunnan vähäinen panostus perhepäivähoidon kehittämiseen on osaltaan vaikeuttanut tätä taistelua. Keskeisimpiä kehittämishaasteita perhepäivähoidossa on henkilöstön koulutus, ammatillisuus ja työmotivaatio, ihmissuhteiden pysyvyys sekä työyhteisöjen yhteistyön kehittäminen. (Parrila 2002, 31.) Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa kuvataan käsitys hyvästä sekä tavoiteltavasta varhaiskasvatuksesta. Kunnalliset varhaiskasvatussuunnitelmat ovat osa kuntien ja päivähoito yksikköjen laadunhallintaa, jonka tavoitteena on arvioida ja kehittää toimintaa monipuolisesti sekä säännöllisesti. (Stakes 2005, 45.) Päivähoidon laadun arvioinnin ja kehittämisen vastuu on kunnalla ja työntekijällä siten, että kaikkien lasten oikeus laadultaan parhaaseen mahdolliseen päivähoitoon toteutuu (Parrila 2002, 199). Vimpelin varhaiskasvatussuunnitelmassa (2006) tavoitteeksi on nostettu varhaiskasvatuksen jatkuva kehittäminen. Tätä toteutetaan mm. vasun säännöllisellä tarkastelulla sekä henkilökunnan vuosittaisilla oman työn arvioinnilla.

Perhepäivähoidon laadun pohtiminen nostaa esiin mm. seuraavia kysymyksiä; minkälaista on hyvä perhepäivähoito, mitä tavoitteita ja vaatimuksia hyvälle perhepäivähoidolle voidaan asettaa. Perhepäivähoidon laatuun oman ulottuvuutensa tuovat perhepäivähoidon henkilöstö, lapset ja vanhemmat. Jokaisella on oma näkökulma siihen, mitkä asiat ovat tärkeitä perhepäivähoidon laatua määriteltäessä. Kaikkien näkökulmien huomioiminen on tärkeää rakennettaessa kokonaisvaltaista kuvaa perhepäivähoidon laadusta ja sen jäsentämisestä. (Parrila 2002, 201-202.)

2.3. Perhepäivähoitoa ohjaavat asiakirjat

Päivähoitolaki on yksi tärkeimpiä perhepäivähoitoa ohjaavista asiakirjoista. Laissa määritellään lapsen hoidon järjestämiseksi seuraavat muodot: päiväkotihoito, perhepäivähoito, leikkitoiminta tai muu päivähoitotoiminta. Perhepäivähoitoa voidaan järjestää yksityiskodissa tai muussa kodinomaisessa paikassa. (Laki lasten päivähoitosta 19.1.1973/36.) Perhepäivähoitoa ohjaa lisäksi mm. laki lasten päivähoiton ja yksityisen hoidon tuesta (20.12.1996/1128), lastensuojelulaki (13.4.2007/417), laki sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista (3.8.1992/734), sosiaalihoitolaki (30.12.2014/1301) sekä laki lasten kanssa työskentelevien rikostaustan selvittämisestä (14.6.2002/504). Varhaiskasvatukseen on valmisteilla uusi laki. Sen tarkoituksena on mm. tarkentaa varhaiskasvatukseen liittyviä keskeisiä käsitteitä, selkiyttää ja vahvistaa ohjaamista, kehittää henkilöstön osaamista ja koulutusta. Lähtökohtana kaikelle uudessa laissa on lapsen etu. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2014, 54.) Perhepäivähoitajan kelpoisuusvaatimuksista säädetään sosiaalihoitolain kelpoisuuslaissa. Sen mukaan perhepäivähoitajalta edellytetään perhepäivähoitajan ammattitutkintoa tai muuta soveltuvaa koulutusta (Sosiaali- ja terveysministeriö 2007, 29). Perhepäivähoidon ammattitutkinto on yleistynyt viime vuosina (Kuntatyönantajat 2015). Lasten päivähoiton asetuksen (16.3.1973/239) mukaan perhepäivähoitaja voi hoitaa samanaikaisesti enintään neljää lasta, mukaan lukien perhepäivähoitajan omat alle kouluikäiset lapset. Lisäksi perhepäivähoitajalla voi olla yksi osapäiväinen esikouluikäinen tai koulunkäynnin aloittanut lapsi. Vuonna 2013 kaikkiaan 229 000 lasta oli kunnan päivähoidossa tai lasten yksityisen hoidon tuen piirissä. Heistä kunnallisen perhepäivähoidon piirissä oli 15 %. Määrä väheni 2 % vuodesta 2012. Perhepäivähoidossa hoidettujen lasten osuus on laskenut viime vuosina tasaisesti. (THL 2014.)

2.4. Perhepäivähoitajan ammatillisuus

Perhepäivähoitajien ammatti-identiteetti on viime vuosikymmeninä vahvistunut. Se ilmenee mm. omiin kasvattajan taitoihin luottamisena, onnistumisen kokemuksina työssä sekä varmuuden tunteena siitä, että kykenee tarjoamaan lapselle hyvän ja

suotuisan oppimisympäristön. Myös kokemus työn antoisuudesta on lisääntynyt. Näiden myötä perhepäivähoitajan kokema ammatillinen vahvistuminen lisää työssä jaksamista ja voimavaroja selvitä työn mukanaan tuomista haasteista. Ammatillisuuden lisääntyminen mahdollistaa katsoa työtä työminän kautta, jolloin pelkästään persoonallisuudella ei ole niin voimakasta otetta työskentelyyn, koska työminää voi kehittää työn edellyttämien vaatimusten mukaisesti koulutusten kautta. Perhepäivähoitajan persoonallinen työote ja henkilökohtaiset ominaisuudet ovat edelleen merkittäviä työskennellessä, mutta kouluttautumalla työn laatuun voidaan vaikuttaa ja lasten oppimisympäristöä monipuolistaa. (Keskinen 2002, 148-149.) Kasvattajan on tärkeää tuntea itsensä, oma persoonansa, omat heikkoutensa ja vahvuutensa ja tiedostaa niiden merkitys työssään (Koivunen 2009, 129).

Perhepäivähoidon ammatillisuuden lisääntymisen myötä myös työn vaatimustaso on noussut. Ammatillisuuden merkitsemä laajentunut tietoisuus työn laatuvaatimuksista, omista mahdollisuuksista vastata vaatimuksiin ja sen myötä jäsentää omia työtavoitteitaan voi aiheuttaa stressaantumista työssä, jos kokee omat mahdollisuutensa riittämättömiksi esim. nostaa kodin oppimisympäristön laatua tai muovata omaa työkäyttäytymistään tai tottumuksiaan. Erityisesti perhepäivähoidossa, jossa työtä tehdään yksin, olisi välttämätöntä ammatillisuuden ylläpitämiseksi saada säännöllisesti koulutusta sekä tavata työkavereita ja esimiestä säännöllisin väliajoin. (Keskinen 2002, 149.)

3. PROJEKTIN KUVAUS JA TAVOITTEET

Projektiopinnäytetyömme kehittää perhepäivähoitoa, joka mielestämme useasti jää vähemmälle huomiolle kuntien varhaiskasvatuksen kentällä. Laatua kehitetään luomalla työkalu perhepäivähoitoon varhaiskasvatussuunnitelman toteuttamiseksi. Järjestämme koulutuspäivän perhepäivähoitajille ja ohjaamme lapsille ikä- ja kehitystason mukaista toimintaa sisällöllisistä orientaatioista. Koulutuspäivän järjestämisestä on keskusteltu ja sovittu päivähoitajien kanssa. Projektin tavoitteet on jaettu toiminnallisiin tavoitteisiin, oppimistavoitteisiin ja tulostavoitteisiin. Jokaista tavoitetta kuvataan kolmen eri toimijan kautta eli lapsen, perhepäivähoidon ja sosionomin kautta.

Opinnäytetyön tavoitteena lapsen näkökulmasta on laadukkaampi varhaiskasvatus perhepäivähoidon työkalun avulla ja perhepäivähoitajan ammatillisista kasvuja tukevilla. Interventioissa tavoitteena on jokaisen lapsen mahdollisuus osallistua yhteiseen toimintaan oman ikä- ja kehitystasonsa mukaisesti. Lasten interventiot sisällöllisestä orientaatiosta riippumatta vahvistavat lapsen hieno- ja karkeamotorisia taitoja. Kahden perhepäivähoitajan lapsiryhmien yhdistäminen vahvistaa lapsen yhteistyötaitoja sekä toisten lasten huomioimista ja hyväksymistä. Kaiken kaikkiaan interventioiden tulostavoitteena on tuottaa lapselle onnistumisen kokemuksia ja elämyksiä.

Perhepäivähoidon osalta tavoitteena on tiimityön avulla kehittää varhaiskasvatuksen laatua ja antaa jokaiselle perhepäivähoitajalle mahdollisuus vaikuttaa perhepäivähoidon kehittämiseen. Tulostavoitteena on luoda työkalu varhaiskasvatussuunnitelman toteuttamiseksi. Tämä toteutuu käytännössä koulutuspäivän kautta. Samalla perhepäivähoitajien on mahdollisuus kehittyä ammatillisesti mm. keskustellen ja asioita pohtien. Perhepäivähoitajilta kerätään palautetta ja teetetään kyselyjä, jotka haastavat perhepäivähoitajaa pohtimaan omaa ammatillisuuttaan. Konkreettisia ideoita käytäntöön kehitämme yhdessä perhepäivähoitajien kanssa varhaiskasvatuksen sisällöllisten orientaatioiden ja Vimpelin varhaiskasvatussuunnitelman arvojen pohjalta arjen työtä helpottamaan.

Omasta näkökulmastamme tulevina sosionomeina (AMK) opinnäytetyö tarjoaa mahdollisuuden kehittää ja vahvistaa ryhmänohjaustaitoja lasten ja työyhteisön kanssa suunnittelemalla, toteuttamalla ja arvioimalla toimintaa. Projektin avulla meillä on mahdollisuus vaikuttaa varhaiskasvatuksen kehittämiseen paikallisesti ja samalla vahvistaa omaa ammatillista osaamista varhaiskasvatuksen alueella. Opinnäytetyö mahdollistaa monipuolisen kasvatusyhteistyön tekemisen päivähoidon alueella. Projekti edesauttaa meitä saavuttamaan haluamamme varhaiskasvatuskelpoisuuden. Koulutuspäivän toteuttamisen ja palaveriin osallistumisen vaatimat järjestelyt (esim. kyselyt, tiedotteet, suunnitelmat) vahvistavat projektityöskentelytaitojamme. Projektipäiväkirjan pitämisen, palautteiden ja havainnoinnin pohjalta meillä on mahdollisuus reflektoida omaa toimintaamme.

TAULUKKO 1. Projektin tavoitetaulukko

Tavoitteet	Lapsi	Perhepäivähoito	Sosionomi (amk)
Toiminnallinen tavoite	Interventioihin osallistuminen ikätason mukaisesti Hieno- ja karkeamotoristen taitojen vahvistaminen	Koulutuspäivä Keskustelu ja yhteinen suunnittelu niin lasten interventioihin kuin vasuun liittyen Mahdollisuus vaikuttaa perhepäivähoidon kehittämiseen Vanhempien osallisuus vasuun liittyen	Ryhmänohjaustaidot Toiminnan suunnittelu, toteutus ja arviointi Koulutuspäivän järjestäminen Projektipäiväkirjan pitäminen Lasten havainnointi

Oppimis-tavoite	Yhteistyötaitojen vahvistaminen Toisten lasten huomioiminen ja hyväksyminen	Ammatti-identiteetin tukeminen Osallisuuden lisääminen Uusien ideoiden hyödyntäminen arjen työssä	Varhaiskasvatuksen kehittäminen Projektiosaaminen Palautteiden sekä oman toiminnan reflektointi
Tulostavoite	Laadukkaampi varhaiskasvatus Onnistumisen kokemuksia ja elämyksiä	Työkalu vasun toteuttamiseksi Tiimityön vahvistaminen	Varhaiskasvatuskelpoisuus Ammatillinen kehittyminen Kasvatusyhteistyö

4. PROJEKTIORGANISAATIO

Projektiorganisaatiossa Vimpelin varhaiskasvatuksen yhdyshenkilönä toimii päivähoidonohjaaja. Työelämän yhdyshenkilöinä toimivat Vimpelin perhepäivähoitajat, joiden työkokemus ja asiantuntijuus todentuvat työkalussa varhaiskasvatussuunnitelman toteuttamiseksi sekä lasten interventioiden suunnittelussa. Syksyn toimintakauden alkaessa ja projektimme edetessä perhepäivähoitajien määrä varmistuu. Tällä hetkellä Vimpelissä työskentelee kuusi perhepäivähoitajaa. Olemme luvanneet pitää ajan tasalla projektin eri vaiheista Järvi-Pohjanmaan varhaiskasvatuspäällikköä.

5. TOTEUTUSSUUNNITELMA

Projektiopinnäytetyössämme on interventioita sekä perhepäivähoitajille että lapsille. Perhepäivähoidossa olevien lasten vanhemmille on kysely, jolla kartoitetaan heidän mielestään tärkeitä asioita sekä kenties paikallisesti painottuvia asioita perhepäivähoidon laatua kehitettäessä.

5.1. Aikataulu

Marraskuu-joulukuu 2014

Yhteydenotto varhaiskasvatuspäällikköön

Tammikuu-helmikuu 2015

Tapaaminen päivähoitajien kanssa

Opinnäytetyön aiheen valinta ja varmistuminen

Maaliskuu 2015

Aihepiiriseminaari

Huhtikuu 2015

Projektisuunnitelma

Yhteistyösopimus ja tapaaminen päivähoitajien kanssa

Tutkimuslupa-anomus ja päätös

Tiedote perhepäivähoitajille

Toukokuu 2015

Palaveriin osallistuminen

Kesä-elokuu 2015

Tietoperustan työstämistä

Muistutusviesti perhepäivähoitajille lasten toiveiden keräämisestä

Syyskuu 2015

Kysely vanhemmille sekä tiedottaminen lasten interventioista
Perhepäivähoitajien koulutuspäivä

Lokakuu 2015

Lasten interventiot

Joulukuu 2015

Valmiin opinnäytetyön ja työkalun esittely perhepäivähoitajilla ja päivä-
hoidonohjaajalla

Tammikuu-helmikuu 2016

Opinnäytetyön seminaari

5.2. Perhepäivähoitajien ja lasten interventiot

Ensimmäinen kontakti perhepäivähoitajiin tulee olemaan huhtikuussa 2015, kun toimitamme heille tiedotteen opinnäytetyömme aiheesta. Ensimmäinen tapaaminen on toukokuussa 2015, kun osallistumme perhepäivähoitajien ja päivähoitajien palaveriin. Tarkoituksena on esitellä itsemme sekä projekti ja karkea kuvaus projektin aikataulusta. Palaverissa keräämme perhepäivähoitajilta mietteitä ja ajatuksia perhepäivähoidon laadun kehittämiseksi sekä toiveita syksyllä toteutettavista lasten interventioiden sisällöllisistä orientaatioista. Pyydämme perhepäivähoitajia keräämään lapsilta toiveita ja ajatuksia toiminnan sisällöistä kesän aikana. Perhepäivähoitajien ja lasten ajatusten pohjalta tulemme työstämään aiheita tulevassa koulutuspäivässä.

Koulutus toteutetaan joko yhtenä päivänä tai jaetaan kahdelle illalle. Ajallinen kesto koulutukselle kaiken kaikkiaan tulee olemaan noin neljä tuntia. Ensimmäisessä koulutusosiossa työstämme toukokuun palaverissa esille nousseita asioita ryhmätyös-

kentelynä. Toisessa osiossa painopiste on enemmän arjen käytännön työn tukemisessa. Varhaiskasvatuksen sisällöllisiä orientaatioita pohditaan Vimpelin vasun arvojen pohjalta ja suunnitellaan yhdessä perhepäivähoitajien kanssa lasten interventiot.

Lasten interventiot tullaan toteuttamaan todennäköisesti kahden perhepäivähoitajan ryhmissä. Suunnittelemme kaksi lasten ohjaus kertaa, joten kaiken kaikkiaan lasten interventioita on silloin todennäköisesti kuusi riippuen syksyn perhepäivähoitajien määrästä.

6. OHJAUSSUUNNITELMA

6.1. Projektin kokoontumiset

Projektin aikana käymme muutamia kertoja perhepäivähoitajien ja päivähoitajaajan yhteisissä palaverissa. Päivähoitajaajaan pidämme yhteyttä tarpeen mukaan tapaamisilla, puhelimitse ja sähköpostilla. Perhepäivähoitajia tapaamme lisäksi koulutuksen merkeissä sekä lasten interventioiden yhteydessä.

6.2. Projektin tiedottaminen, dokumentointi ja raportointi

Projektista tiedotetaan tarkemmin perhepäivähoitajille toukokuussa 2015. Syksyllä 2015 ennen lasten interventioita meidän tulee tiedottaa perhepäivähoidossa olevien lasten vanhempia opinnäytetyömme tarkoituksesta ja tavoitteista. Tämä toteutetaan vanhemmille suunnatun kyselyn yhteydessä. Valmis perhepäivähoidon työkalu esitellään perhepäivähoitajille ja päivähoitajaajalle. Lisäksi heitä tiedotetaan valmiista opinnäytetyöstä.

Perhepäivähoitajien koulutuspäivässä työstämistä aiheista jää kirjallinen dokumentti ja koulutuksen jälkeen keräämme perhepäivähoitajilta kirjallisen palautteen. Koko projektin ajan pidämme päiväkirjaa havainnoista, tuntemuksista ja omasta kehitymisestä. Lasten interventioita havainnoidaan ja perhepäivähoitajilta sekä lapsilta kerätään suullinen palaute, jonka itse kirjaamme paikan päällä. Vanhempien kyselystä teemme koosteen perhepäivähoitajien koulutuspäivään ja hyödynnämme esille nousevia asioita perhepäivähoidon laatua kehittäessämme.

LÄHTEET

Asetus lasten päivähoidosta 16.3.1973/239.

Kaskela, M. & Kronqvist, E-L. 2012. Niin ainutlaatuinen. Näkökulmia lapsen yksilölliseen varhaiskasvatussuunnitelmaan. 3.painos. Tampere: Stakes

Keskinen, S. 2002. Perhepäivähoitajan työssä jaksaminen ja jaksamisen keinot. Teoksessa Alho-Kivi, H. & Keskinen, S. (toim.) Kodissa vaan ei kotona. Perhepäivähoito varhaiskasvatuksen oppimisympäristönä. Helsinki: Tammi, 146-156.

Koivunen, P-L. 2009. Hyvä päivähoito. Työkaluja sujuvaan arkeen. Juva: PS-kustannus.

Kuntatyönantajat. 2015. Päivähoidon koulutus. Www-dokumentti. Saatavissa: <http://www.kuntatyönantajat.fi/fi/kunta-työnantajana/ammattit/paivahoito/koulutus/Sivut/default.aspx>. Luettu 12.4.2015.

Laki lasten kanssa työskentelevien rikostaustan selvittämisestä 14.6.2002/504

Laki lasten päivähoidosta 19.1.1973/36.

Laki lasten päivähoidon ja yksityisen hoidon tuesta 20.12.1996/1128

Laki sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista 3.8.1992/734

Lastensuojelulaki 13.4.2007/417

Parrila, S. 2002. Perhepäivähoito osana suomalaista päivähoitojärjestelmää. Teoksessa Alho-Kivi, H. & Keskinen, S. (toim.) Kodissa vaan ei kotona. Perhepäivähoito varhaiskasvatuksen oppimisympäristönä. Helsinki: Tammi, 13-37.

Parrila, S. 2002. Laadunhallinta perhepäivähoidon kehittämisen lähtökohtana. Teoksessa Alho-Kivi, H. & Keskinen, S. (toim.) Kodissa vaan ei kotona. Perhepäivähoito varhaiskasvatuksen oppimisympäristönä. Helsinki: Tammi, 198-225.

Sosiaalihuoltolaki 30.12.2014/1301

Sosiaali- ja terveysministeriö. 2007. Sosiaalihuollon ammatillisen henkilöstön kelpoisuusvaatimukset valtio-, kunta- ja yksityissektorilla. STM julkaisuja 2007:18. Helsinki: STM. Www-dokumentti. Saatavissa: http://www.stm.fi/c/document_library/get_file?folderId=28707&name=DLFE-3525.pdf&title=Sosiaalihuollon_ammattillisen_henkiloston_kelpoisuusvaatimukset_fi.pdf . Luettu 12.4.2015.

Stakes. 2005. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet. Www-dokumentti.
Saatavissa:<http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/77129/Varhaiskasvatussuunnitelmanperusteet.pdf?sequence=1>. Luettu 22.3.2015.

THL. 2014. Lasten päivähoito 2013. Tilastoraportti 33/2014. Www-dokumentti.
Saatavissa:https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/125389/Tr33_14.pdf?sequence=5. Luettu 1.4.2015.

Vimpelin varhaiskasvatussuunnitelma. 2006.

Huhtikuu 2015

Hyvät perhepäivähoitajat!

Olemme sosionomiopiskelijoita Centrian ammattikorkeakoulusta. Teemme opin-
näytetyötä Vimpelin perhepäivähoitoon työnimellä ”Vimpelin perhepäivähoidon laa-
tuprojekti”. Tarkoituksenamme on kehittää perhepäivähoidon laatua ja tavoitteena
luoda perhepäivähoitajille työkalu varhaiskasvatussuunnitelman toteuttamiseksi.
Sen lisäksi tarkoituksena on tukea perhepäivähoitajan ammatillisuutta ja ammatti-
identiteettiä.

Olemme tulossa seuraavaan palaveriinne päivähoitajien kanssa. Pyy-
täisimme teitä miettimään seuraavia asioita ennen tulevaa palaveria.

- Mitä asioita koet tärkeäksi nostaa esille perhepäivähoidossa Vimpelin
vasun arvojen lisäksi? (terve itsetunto, lapsilähtöisyys, yhteisöllisyys,
kasvatuskumppanuus)

- Mitä muuta haluaisit tuoda esille juuri Vimpelin perhepäivähoidon
osalta?

Palaamme näihin kysymyksiin seuraavassa palaverissanne, jossa kerromme tar-
kemmin projektistamme sekä sen aikataulusta.

Kiitos ajatuksistanne! Tapaamisiin!

Ulla Kivinen
0400674993
ulla.kivinen@cou.fi

Riikka Salli
0407352564
riikka.salli@cou.fi

Hyvät vanhemmat!

Olemme sosionomiopiskelijoita Centrian ammattikorkeakoulusta. Teemme opinnäytetyömme Vimpelin perhepäivähoitoon. Tarkoitus on laadun kehittäminen perhepäivähoidossa ja tavoitteena luoda työkalu yhdessä perhepäivähoitajien kanssa varhaiskasvatussuunnitelman toteuttamiseksi. Opinnäytetyömme palvelee myös perhepäivähoitajien ammatillisen identiteetin kehittymistä. Pidämme opinnäytetyön puitteissa lapsille muutamia interventioita eli toimintatuokioita, jotka toteutetaan hoitopäivän aikana syyskuussa 2015.

Toivoisimme, että käytätte hetken aikaa kyselyn täyttämiseen, koska vastauksenne ovat tärkeitä perhepäivähoidon laatua kehitettäessä. Vastaukset voi antaa nimettömästi ja kyselyt käsitellään luottamuksellisesti.

Kiitos vastauksestanne!

Ulla Kivinen
0400674993
ulla.kivinen@cou.fi

Riikka Salli
0407352564
riikka.salli@cou.fi

KYSELY VIMPELIN PERHEPÄIVÄHOIDOSSA OLEVIENT LASTEN VANHEM-
MILLE

1. Mitä koet tärkeäksi perhepäivähoidossa? Mikä on mielestäsi tärkeää perhepäivä-
hoidossa lapsen ja/tai huoltajan kannalta?

2. Mitä toivoisit kehitettävän perhepäivähoidossa?

3. Mitä paikallisia asioita haluaisit korostaa Vimpelin varhaiskasvatuksessa?

Suunnitelma päivähoitajaajan ja perhepäivähoitajien palaveriin

Ajankohta huhtikuu/toukokuu 2015

Palaveri toteutuu päivähoitajaajan kutsumana ja ennen palaveria me olemme toimittaneet perhepäivähoitajille tiedotteen.

Palaverin aluksi esittelemme itsemme ja kuvailemme opinnäytetyöprojektimme sekä sen aikataulun. Keräämme perhepäivähoitajilta sekä päivähoitajaajalta aiemmassa tiedotteessa esitettyjen kysymysten pohjalta ajatuksia ja mietteitä tarra-lapuille. Jaamme jokaiselle viisi lappua. Täyttämiseen olemme varanneet aikaa noin viisi minuuttia. Kerätyistä lapuista jää meille dokumentti tulevassa koulutuspäivässä hyödynnettäväksi.

Palaverissa keräämme perhepäivähoitajilta toiveita lasten interventioiden sisällöllisistä orientaatioista. Jokainen perhepäivähoitaja saa esittää kaksi toivetta. Lisäksi pyydämme heitä keräämään kesän aikana lapsilta toiveita ja ajatuksia toiminnan toteuttamiseksi. Näiden toiveiden pohjalta tulemme suunnittelemaan yhdessä perhepäivähoitajien kanssa kaksi lasten interventiota tulevan koulutuspäivän aikana.

Perhepäivähoitajien koulutuspäivä syyskuu 2015

Paikka Metsätarhan päiväkot

Osa 1.

Tervetuloitotukset

Olemme itse alustavasti jaotelleet huhtikuun/toukokuun palaverista tulleet tarralaput asiakokonaisuuksiksi ja miettineet muutamia aiheeseen liittyviä kysymyksiä. Tarralaput ryhmitellään yhdessä perhepäivähoitajien kanssa etsien esim. neljä asiakokonaisuutta. Me emme kuitenkaan tuo esille omia alustavia mietintöjämme, jollei se ole tarpeellista. Asiakokonaisuuksia työstämme open cafe-menetelmällä. Tästä jää kirjallinen dokumentti, jota hyödynnämme perhepäivähoidon laatua kehitettäessä sekä työkalun luomisessa.

Vanhemmille suunnattu kysely puretaan sisällön analyysillä, jossa aineistoa tarkastellaan mm. etsimällä yhtäläisyyksiä ja eroja. Kyselyssä esille nousseet asiat kerrotaan perhepäivähoitajille. Vanhempien kyselystä nousseet asiat huomioidaan open cafe-menetelmällä työstettävissä asiakokonaisuuksissa. Joka tapauksessa vanhempien näkökulma tullaan kirjaamaan työkaluun Vimpelin varhaiskasvatussuunnitelman toteuttamiseksi.

Osa 2.

Suunnitellaan lasten interventiot yhdessä perhepäivähoitajien kanssa. Huhtikuun/toukokuun palaverissa kerätyt orientaatio toiveista nostetaan esille suosituin. Toinen sisällöllinen orientaatio nousee perhepäivähoitajien keräämistä lasten toiveista. Orientaatioiden suuressa hajonnassa päätös tehdään yhdessä keskustelemalla. Interventiot suunnitellaan Vimpelin vasun arvojen pohjalta yhdessä ideoimalla. Me tuomme lähdemateriaalia avuksi ja tueksi.

Suunnitelmaan pitää kirjata tavoitteet ja osatavoitteet sekä miten eri toiminnot toteutetaan. Myös arvioinnin osa-alueita mietitään yhdessä.

Koulutuspäivän päätteeksi teetämme palautekyselyn.

Olemme pohtineet valmiiksi kysymyksiä perhepäivähoitajille ammatillisuuden kehittämiseksi:

- Mikä merkitys verkostotyöllä on omalle työlle?
- Miten hyödynnätte lapsista tehtyjen havaintojen tuloksia?
- Millaisen kehitystehtävän asettaisit itsellesi tällä hetkellä?
- Mihin te kasvattajina tarvitsette vanhempia?

Näillä kysymyksillä voimme tarvittaessa täydentää koulutuspäivää erityisesti ensimmäisessä osassa.

Palautekysely perhepäivähoitajien koulutuspäivästä

1. Kuinka koulutuspäivä mielestäsi onnistui? (Mm. järjestelyt ja asiakokonaisuudet)

2. Mitä hyötyä koit koulutuksesta olevan omalle työllesi? (Mm. ammatillisuus, osallisuus, uusien ideoiden hyödyntäminen, tiimityö, vaikuttaminen)

3. Näetkö jatkossa tarpeelliseksi vastaavanlaiset koulutukset? Mitä aiheita toivoisit?

4. Millä tavalla lapsilähtöisyys näkyy työssäsi tällä hetkellä?

Kysymykset lasten interventioden jälkeen

Perhepäivähoitaja

1. Miten interventio mielestäsi sujui?
2. Mikä oli hyvää, missä oli parannettavaa?
-Mitä sinä olisit tehnyt toisin?
3. Millaisilla toiminnoilla jatkaisit samaa teemaa seuraavassa interventiossa?

Lapset

1. Miltä tuntui osallistua toimintaan?
- Mikä oli kivaa? Mikä oli tylsää?
- Mikä oli uutta, entä mikä oli tuttua?
2. Miten huomioit toiset lapset toiminnan aikana?
-Toimitko yhteistyössä muiden kanssa?
-Autoitko pienempiä?
3. Jatkoideat lapsilta toimintaan/tekemiseen liittyen

Intervention loputtua kysymme lapsilta mitä toimintoja interventio sisälsi. Olemme varautuneet jokaista osa-aluetta kuvailevalla kuvalla. Kuvat näytämme sitä mukaa kuin lapset kertovat toiminnoista. Lopulta kaikki kuvat ovat nähtävillä ja esitämme ylläolevia kysymyksiä. Kuvat auttavat lapsia hahmottamaan intervention eri toiminnot sekä tukevat pienimpiä lapsia kuulemisessa.

Kysymykset esitetään sanallisesti ja me kirjaamme vastaukset sanasta sanaan paikan päällä.

Perhepäivähoitajien toukokuun palaverissa (6.5.2015) kysyimme heiltä seuraavat kysymykset:

Mitä asioita koet tärkeäksi nostaa esille perhepäivähoidossa Vimpelin vasun arvojen lisäksi? (terve itsetunto, lapsilähtöisyys, yhteisöllisyys, kasvatuskumppanuus)

Mitä muuta haluaisit tuoda esille juuri Vimpelin perhepäivähoidon osalta?

Vastaukseksi perhepäivähoitajat kirjasivat seuraavia asioita:

- ✓ Srk:n ja pph:n yhteistyö. Ei pelkkä avoin kerho riitä
- ✓ Yhteistyö
- ✓ Koko Vimpelin päivähoito arvostaa hoitajien työtä = yhteistyötä enemmän
- ✓ Tavaroiden kerääminen
- ✓ Nukketeatteri esityksiä sais olla lähempänä vaikka nuorisotalolla
- ✓ Ihmisten erilaisuus
- ✓ Pph-ryhmän perheiden yhteiset illat (vanh.illat). Voi olla joku alustaja.
- ✓ Yhteistyö lasten vanhempien kanssa
- ✓ Vanhempien tuki on tärkeä
- ✓ Vanhempien ja hoitajan välinen vuorovaikutus
- ✓ Retket linjurilla mukavia

Perhepäivähoitajien koulutuspäivässä (3.10.2015) esille tulleet sisällölliset orientaatiot varhaiskasvatuksen perusteet (2005) kirjasta:

Matemaattinen orientaatio

Matemaattinen orientaatio perustuu suljetussa käsitejärjestelmässä tapahtuvaan vertaamiseen, päättelämiseen ja laskemiseen. Varhaiskasvatuksessa vertaaminen, päättelminen ja laskeminen tapahtuvat arkielämän tilanteissa leikinomaisesti konkreettisten lapsille tuttujien ja heitä kiinnostavien materiaalien, esineiden ja välineiden avulla.

Luonnontieteellinen orientaatio

Havainnoimalla, tutkimalla ja kokeilemalla syvennyttään elollisen luonnon ilmiöihin. Tämänkin orientaation aiheet moninaisine ilmiöineen, eläimineen ja kasveineen eri vuodenaikoina ovat lapsen lähiympäristössä sisällä ja ulkona. Luonnontieteelliselle orientaatiolle on ominaista kokeellisen menetelmän käyttö. Kontrolloiduissa olosuhteissa perehdytään syy-seuraustyyppisiin vaikutussuhteisiin, joiden kautta luonnon ilmiöt ja niihin vaikuttavat tekijät alkavat vähitellen avautua lapsille.

Historiallis-yhteiskunnallinen orientaatio

Historiallis-yhteiskunnallisessa orientaatiossa rakennetaan lasten kanssa kuvaa menneisyydestä samoin kuin nykyisyydestä niistä kertovien esineiden ja dokumenttien avulla. Lähiympäristön ja kotiseudun kohteet ja nähtävyydet saavat aikaulottuvuuden ja merkityksiä. Näkökulmia menneisiin tapahtumiin ja siltaa niistä nykyi-
kaan voivat avata myös vanhemmat ihmiset, lasten vanhemmat ja lapset itse.

Esteettinen orientaatio

Esteettinen orientaatio on laaja ja monitahoinen. Se avautuu havaitsemisen, kuuntelemisen, tuntemisen ja luomisen, mutta myös kuvittelun ja intuition avulla. Orientaation kohteista ja sen kohteisiin lapsille syntyy kauneuden, harmonian, melodian, rytmin, tyylin, jännityksen ja ilon, mutta myös niiden vastakohtien kautta omakohtaisia aistimuksia, tuntemuksia ja kokemuksia. Lapsen arvostukset, asennoituminen ja näkemykset alkavat hahmottua. Ihmisenä ja ihmisyyteen kasvun kannalta samastuminen on yksi orientaation tärkeä prosessi.

Eettinen orientaatio

Eettisessä orientaatiossa tarkastellaan arvo- ja normimaailman kysymyksiä. Lasten jokapäiväinen elämä sisältää tilanteita ja tapahtumia, joita voidaan pohtia ja tarkastella oikean ja väärän, hyvän ja pahan, totuuden ja valheen näkökulmista. Myös oikeudenmukaisuuden, tasa-arvon, kunnioituksen ja vapauden kysymyksiä voidaan käsitellä luontevasti päivittäisten tapahtumien yhteydessä. Olennaista on ottaa huomioon lasten kehitystaso. Pelot, ahdistus ja syyllisyys kuuluvat myös lasten elämään. Niitä käsitellään lasten kanssa niin, että lapsi voi tuntea olonsa turvalliseksi.

Uskonnollis-katsomuksellinen orientaatio

Uskonnollis-katsomuksellisen orientaation ytimen muodostavat uskonnolliset, hengelliset ja henkiset asiat ja ilmiöt. Lapsen oman uskonnon tai katsomuksen perinteeseen sekä tapoihin ja käytäntöihin perehdytään. Lapselle tarjotaan mahdollisuus hiljaisuuteen ja ihmettelyyn, kyselemiseen ja pohdintaan. Lapsen herkkyyttä ja kykyä ymmärtää sanatonta ja symbolista kunnioitetaan, tuetaan ja vahvistetaan. Lapsia lähellä olevien erilaisten uskontojen ja katsomusten tapoihin tutustutaan. Lapsen varhaiskasvatussuunnitelmassa sovitaan vanhempien kanssa uskonnollis-katsomuksellisen orientaation lapsikohtaisesta sisällöstä.

Lähde: Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet, 2005, Stakes

Perhepäivähoitajien koulutuspäivässä (3.10.2015) esille tulleet sisällölliset orientaatiot Vimpelin varhaiskasvatussuunnitelmasta (2006) poimittuna:

Matemaattinen orientaatio

”Se tarkoittaa laskemista. Matikka. Tiede. Kirjotusta. Tehtäviä. Matemaattinen ihminen tekee hassuja juttuja.”

Arkipäivän matematiikkaa käytetään lapsen ikä- ja kehitystason mukaisesti. Tuttuja esineitä lajitellaan ja verrataan. Päättelyä harjoitetaan käytännön tilanteissa aktivoimalla lapsen ajattelua.

Luonnontieteellinen orientaatio

”Tutkii vaikka kukkia. Kasvattaa. Uimaan meno. Havunneulaset ja käpy. Päästään retkelle. Tehdään kokeita.”

Varhaiskasvatuksessa tutustutaan lapsen lähiympäristöön ja luontoon kaikkina vuodenaikoina. Lapsen luontaista uteliaisuutta tuetaan ja tietoa annetaan ikätason mukaisesti. Asioita tutkitaan ja havainnoidaan.

Vimpelin monipuolinen luonto tarjoaa kaikkina vuodenaikoina mahdollisuuksia kokemukselliseen oppimiseen ja elämyksille. Esimerkkeinä mainittakoon Katajalahti, jossa keväisin bongataan useita muuttolintuja. Lakeaharjulla voi laskea mäkeä ja hiihtää. Eväiden syönti onnistuu useilla laavuilla, joita on hiihtoladun varrella. Kotieläimiä voi sopimuksen mukaan käydä katsomassa Harisessa. Savonjoen kevättulvat herättävät myös mielenkiintoa. Vierესniemessä uidaan ja saunotaan.

Historiallis-yhteiskunnallinen orientaatio

”Kaupunki, joka on hieno. Uusi talo. Auttaa äitiä leipomisessa, kun se pyytää. Kerrotaan, montako ihmistä on kuollut.”

Lasten vanhemmat, lapset itse ja muut vanhemmat ihmiset voivat avata näkökulmaa menneisiin tapahtumiin. Vimpelissä on monia mahdollisuuksia tutustua elämään menneinä vuosikymmeninä. Kunnassa on Suomen ainut pyöreä kirkko. Lisäksi meillä on Euroopan ainoa Suksitehdasmuseo ja pesäpallomuseo. Anteron aitamuseossa on paljon vanhoja esineitä ja työkaluja. Historian siipien havinaa voi tuntea myös Jäykäntuvalla ja Saarikentällä.

Esteettinen orientaatio

”Pitää totella, kun äiti käskee esim. siivoamaan huoneen. Estehyppy hevosella.”

Esteettisen orientaation tavoitteena on tarjota lapselle elämyksiä ja kokemuksia arkipäivän eri tilanteissa. Käytännön keinoja esteettiseen kokemiseen ovat havaitseminen, kuunteleminen, tunteminen, luominen, kuvittelu ja intuitio. Sisältöjä ovat esim. erilaiset leikit, musiikki, kuvataide, sadut, juhlat, liikkuminen, pelit, kilpailut. Lasta tuetaan arvostusten, asennoitumisen ja näkemysten kehittymisessä.

Eettinen orientaatio

”Englannin koe.”

Lapsen jokapäiväinen elämä sisältää tilanteita ja tapahtumia, joita voidaan pohtia oikean ja väärän, hyvän ja pahan, totuuden ja valheen näkökulmista. Oikeudenmukaisuus, tasa-arvo, kunnioitus ja vapaus ovat myös luontevia aiheita. Pelkoja, ahdistusta ja syyllisyyttä käsitellään niin, että lapsi voi tuntea olonsa turvallisiksi.

Uskonnollis-katsomuksellinen orientaatio

”Että uskoo toiseen. Pitää uskoa, mitä ihmiset sanoo. Ei saa keskeyttää aikuisia, kun ne puhuu keskenään. Ettei usko ehkä jumalaan.”

Lapsen vanhempien kanssa sovitaan varhaiskasvatuksen uskonnollisesta sisällöstä, vanhempien vakaumusta kunnioittaen. Lapselle tarjotaan aikaa hiljaisuuteen ja ihmettelyyn, kyselyyn ja pohdintaan. Lapsen herkkyyttä kunnioitetaan, tuetaan ja vahvistetaan. Seurakunnan lastenohjaaja vierailee päiväkodissa ja ryhmiksessä, osa perhepäivähoitajista puolestaan osallistuu seurakunnan avoimen kerhon toimintaan. Tarvittaessa henkilökunta hakee tietoa ja perehtyy erilaisiin uskontoihin.

Perhepäivähoitajien toukokuun palaverissa (6.5.2015) keräsimme perhepäivähoitajilta toiveita lasten interventioiden sisällöllisistä orientaatioista. Jokainen perhepäivähoitaja sai esittää kaksi toivetta. Toiveita toimintaan tuli seuraavista aiheista:

- Laululeikkiä
- Musiikki, leikkiä, laulua
- Luonto
- Pelituokio
- Yleensä laululeikit
- Nukketeatteria
- Lasten hartaus
- Laulua, laulua ja laululeikkejä
- Kiusaaminen (tosi tärkeä)
- Leikki (laululeikki)

INTERVENTION (TOIMINTATUOKION) SUUNNITTELU pidetty (pvm):

Toiminnan aihe:

Mitä varhaiskasvatuksen sisällöllinen orientaatio toiminnassa korostuu? (matemaattinen, luonnontieteellinen, historiallis-yhteiskunnallinen, esteettinen, eettinen, uskonnollis-katsomuksellinen)

Mitä Vimpelin varhaiskasvatussuunnitelman arvoista (terve itsetunto, lapsilähtöisyys, yhteisöllisyys, kasvatuskumppanuus) toiminnassa halutaan painottaa?

Mitkä ovat toiminnan tavoitteet?

Minkälaista tilaa ja mitä materiaaleja tarvitaan toiminnan sujumiseksi?

Kerro toiminnan suunniteltu kulku lyhyesti.

Mitä toiminnan osa-aluetta arvioinnissa halutaan korostaa? (esim. ryhmän havainnointi, yksittäisen lapsen havainnointi, kasvattajan oman toiminnan havainnointi, toiminnan toteutus/sujuvuus)

Perhepäivähoitajien suunnittelema interventio koulutuspäivänä 3.10.2015

INTERVENTION (TOIMINTATUOKION) SUUNNITTELU pidetty (pvm):

Toiminnan aihe: **Laululeikki**

(mm. 5 pientä ankkaa, elefanttimarssi, hiivi hiljaa varpailla-loru, pää olka polvet varpaat-laulu)

Mitä varhaiskasvatuksen sisällöllinen orientaatio toiminnassa korostuu? (matemaattinen, luonnontieteellinen, historiallis-yhteiskunnallinen, esteettinen, eettinen, uskonnollis-katsomuksellinen)

Matemaattinen ja esteettinen

Mitä Vimpelin varhaiskasvatussuunnitelman arvoista (terve itsetunto, lapsilähtöisyys, yhteisöllisyys, kasvatuskumppanuus) toiminnassa halutaan painottaa?

Yhteisöllisyys ja terve itsetunto

Mitkä ovat toiminnan tavoitteet?

-Vuoron odottaminen

-Hauskanpito

-Liikkuminen ohjeistuksen mukaan

Minkälaista tilaa ja mitä materiaaleja tarvitaan toiminnan sujumiseksi?

Kerro toiminnan suunniteltu kulku lyhyesti.

Mitä toiminnan osa-aluetta arvioinnissa halutaan korostaa? (esim. ryhmän havainnointi, yksittäisen lapsen havainnointi, kasvattajan oman toiminnan havainnointi, toiminnan toteutus/sujuvuus)

Ryhmän havainnointi

LAULUHETKI KE 28.10.2015

Alkuun ja loppuun:

Hei, hei (1.lapsen nimi), hei, hei (2.lapsen nimi).	<i>heilutetaan kädellä</i>
Hei, hei (3. lapsen nimi), hei, hei (4.lapsen nimi).	<i>---//---</i>
Heipä hei nyt kaikki vaan!	<i>taputuksia</i>
Täällä meill´ on mukavaa.	<i>---//---</i>
Tänne tullaan uudestaan.	<i>---//---</i>
Hei, hei kaikki!	<i>heilutetaan</i>

Hiivi hiljaa varpailla,	<i>hiivittään varpailla paikallaan</i>
hiivi kissan tassuilla,	
hiivi hiljaa, shii shii shii	<i>hiivittään varpailla, sormi suun edessä</i>
kissan tassuilla.	
Astu jätin askelin,	<i>jättiaskelia paikallaan</i>
suurin sekä painavin,	
astu jätin, tam, tam, tam,	<i>tömistetään paikallaan</i>
jätin askelin.	

Viisi pientä ankkaa lähti leikkimään, vuorten taakse kauas pois.
 Äiti anka sanoi, että KVAAK KVAAK KVAAK,
 mutta vain neljä ankkaa tuli takaisin. Jne
 Neljä pientä ankkaa....
 Kolme pientä ankkaa...
 Kaksi pientä ankkaa...
 Yksi pieni anka... mutta yhtään pientä ankkaa ei tullut takaisin.
 Mutta silloin nousi lammikosta suuren suuri isäanka,
 joka sanoi suurella äänellä, että ... KVAAK!
 Ja silloin kaikki ankat tuli takaisin.

Yksi pieni elefantti marssi näin

aurinkoista tietä eteenpäin.

Koska matka oli hauska niin

pyysi hän mukaan yhden toverin.

Kaksi pientä elefanttia marssi näin....

Pää, olka, polvi ja varvas.

Pää, olka, polvi ja varvas.

Pää, olka, polvi ja varvas,

nyt on koukkuselkä.

Varvas, polvi, olka, pää.

Varvas, polvi, olka, pää.

Varvas, polvi, olka, pää,

nyt on suora selkä.

Nallekarhu, nallekarhu... *(leikissä toimitaan sanojen mukaisesti)*

Nallekarhu, nallekarhu nosta kätesi.

Nallekarhu, nallekarhu

juokse paikalla.

Nallekarhu, nallekarhu

astu eteenpäin.

Nallekarhu, nallekarhu

käänny ympäri.

Pienen pieni veturi aamulla kerran,

hieroi hyvin savuisia silmiään.

Sitten se pihisi ja puhisi ja yski,

TSUKU, TSUKU, TSUKU, TSUKU, lähdetään.

TUUT TUUT !

Tässä isäpupu on, tässä äidin näät.

Tässä pikku pupujen, kaikki näet päät.

Iloisina nyökkää ne toisilleen vaan,

korvansakin ristiin nämä puput saa.

Autolla ajetaan varo-varovasti, *(voi leikkiä nopealla autolla,*
ettei kaatuisi kallis lasti. *hitaalla autolla...)*

Suoraa tietä, suoraa tietä.

Mäkiä on matkan varrella.

Pois mummot ja vaarit alta, (tai pois kaikki lapset alta)

tie näyttää kapealta.

Mittari näyttää kaheksaakymppiä,

jarrut on epäkunnossa.

Perhepäivähoitajien suunnittelema interventio koulutuspäivänä 3.10.2015

INTERVENTION (TOIMINTATUOKION) SUUNNITTELU pidetty (pvm):

Toiminnan aihe: **-Nukketeatteri/Pöytäteatteri**
 -Luonto
 -Kiusaaminen

Mitä varhaiskasvatuksen sisällöllinen orientaatio toiminnassa korostuu? (matemaattinen, luonnontieteellinen, historiallis-yhteiskunnallinen, esteettinen, eettinen, uskonnollis-katsomuksellinen)

Luonnontieteellinen ja eettinen

Mitä Vimpelin varhaiskasvatussuunnitelman arvoista (terve itsetunto, lapsilähtöisyys, yhteisöllisyys, kasvatuskumppanuus) toiminnassa halutaan painottaa?

Terve itsetunto ja yhteisöllisyys

Mitkä ovat toiminnan tavoitteet?

-Oikeudenmukaisuus
-Elämyksen kokeminen

Minkälaista tilaa ja mitä materiaaleja tarvitaan toiminnan sujumiseksi?

Kerro toiminnan suunniteltu kulku lyhyesti.

Mitä toiminnan osa-aluetta arvioinnissa halutaan korostaa? (esim. ryhmän havainnointi, yksittäisen lapsen havainnointi, kasvattajan oman toiminnan havainnointi, toiminnan toteutus/sujuvuus)

Ryhmän havainnointi

HENNA NEVALAINEN 1993

RV-KIRJAT VANTAA, KIRJAPAINO OMA OY JYVÄSKYLÄ

MUSTAN KISSA HASSUT TASSUT

Olipa kerran pieni kissa, joka oli usein aatoksissa.

”Miksihän kaikki minua ivaa? Kukaan ei kerro, vaikka kuinka tivaa!”

Pikimusta oli väriltään aivan mirri, ja siitä sai kovan vaivan.

Oliko luontoäidin värit loppu -vai oliko sille tullut kova hoppu-

kun kissanpentu sai tassut valkeat, mustan rinnalla kovin kalpeat!

Ei täydelliseksi syntynyt kissa tämä, kun värittömät sai klapälät nämä.

Usein yksin sai ollakin, rassu –synä muutama erilainen tassu!

Päätti kuitenkin lähteä joukkoon mukaan ja ottaa selvää, hyväksyikö kukaan.

”On sulla kummalliset tassut! Katsokaa nyt, miten hassut!

Tätä kollia opettele pelkään! Kohta mä, kuule, annan sulle selkään!”

uhkaili mouruten Möttösen Olli, iso, häijy naapurin kolli.

Sikalassa ilkkuivat röhkien possut: ”Hei, riisu pois nuo valkoiset tossut!”

Sitten ne nauroivat, Sossu ja Kossu, niin kuin vain nauraa voi ilkeä possu.

”Onko sulle laitettu jalkaan sukat?” virnuilivat myös kukkapenkin kukat.

Ilkeimmät kissaa rumaksi nimitteli, muutkin keskenään hiljaa kuiskutteli.

Hyönteiset yhtyivät ivaan mukaan, kissan puolta ei pitänyt kukaan.

”Tassuni ovat kuin valkeaa lunta! Tämän täytyy olla pahaa unta!

Yritän klapälät mudalla värjätä, ehkä voin sitten paremmin pärjätä.”

Silloin vasta muille nauru maittoi, kun kissa varpaansa rapaan laitto.

Kaikkihan kuitenkin tiesivät, että tassuissa oli vain likaista vettä.

Puuhun istahti vanha naakka kysyen kissalta: "Mikäs on sun taakka?"

"Minua kaikki aina niin pilkkaa!" nyyhkytti kissa näyttäen nilkkaa, joka jo taas niin valkeana hohti, kun rapa oli lähtenyt monesta kohti.

Itkuun jo liikuttui aurinkokin, hellämielisenä sai melkein sokin.

Myötätuntoon yhtyi linnuista kaksi, korppiveljekset Vexi ja Maxi.

"Mitä kuulinkaan kissan suusta!" räkäisi ääni viereisestä puusta.

"Joka sinua haukkuu, on ihan tollo!" totesi metsän viisain pöllö.

Sitten se alkoi eläimiä opettaa, päätti kertaheitolla kiusaamisen lopettaa.

"Eikö teillä ole päässä järkeä? Kuulkaa, tämä on asia tärkeä!

Ei ole täydellinen meistä kukaan, mutta ei arvoa lasketa sen mukaan.

Meissä on jokaisessa jotain vikaa, jos ei muuta, niin mielessä likaa!"

Pöllön viisaat sanat moni kuuli. Muidenkin korviin vei ne tuuli.

Vaikka harakka vieläkin oksalla nauraa ja hevonen nostelee hirnuen kaulaa, ne purkavat nyt vain iloista mieltään eivätkä näytä kellekään kieltään.

Kiusanteon lopetti myös torakka, maassa makaava laiska murikka.

Ei ole kissallakaan enää paha mieli, kun ei ivaa eikä pilkkaa yksikään kieli.

Ylpeänä tassujansa kissamme kantaa, piutpaut vaivalle olemattomalle antaa.

Kiusaamiselle pitäisi laittaa stoppia ja maailmassa yhdessä elämään oppia.

P.A.T.A.

Perhepäivähoidon arkeen toiminnallista apua

Perusraaka-aineet

Laatu perhepäivähoidossa

Perhepäivähoitajan ammatti-identiteetti

Kysymyksiä pohdittavaksi ja oman työn arvioimiseksi

Laadukkaan suunnittelun ulottuvuudet perhepäivähoidossa

Laadukkaan toiminnan määritteitä perhepäivähoidossa

Lisukkeet

Sisällölliset orientaatiot

Vimpelin vasun arvot

Lapsen tarpeista lähtevä suunnittelu: missä, miten ja mitä tehdään?

Intervention (toimintatuokion) suunnittelu

Lapselle ominaisen toimintatavan mahdollisuuksia

Suunniteltaessa huomioitavaa

Suola

Leikin merkitykselliset tekijät

Leikissä opittavia ja kehittyviä taitoja

Leikki vahvistaa kieltä, ja kieli vahvistuu leikkiessä

Kielellisen kehityksen tukeminen

Lapsen kielen kehitys ikäkausittain

Muut mausteet

Liikuntatuokion suunnittelu ja toteutus

Loruja

Kirjavinkkejä

Linkkejä & vinkkejä

Aloita padan valmistus ajoissa. Lisää perusraaka-aineet, jotakin lisukkeista (riippuen siitä, minkälaisen padan haluat valmistaa) sekä suola. Muita mausteita voit lisätä oman halun mukaan. Anna hautua sopivasti. Tarjoile hyvin haudutettuna. Tarpeen mukaan voit valita tai vaihtaa lisukkeita syöjien ruokahalun mukaan. Valmista viikossa useamman makuista pataa.

Kädessäsi on P.A.T.A. Opas, jonka avulla saat perhepäivähoidon arkeen toiminnallista apua. Opas on muotoutunut opinnäytetyön ” KAIKKI VAIKUTTAA KAIKKEEN” Vimpelin perhepäivähoidon laatuprojektin oheistuotteena. Varhaiskasvatuksen pedagogiset vaatimukset ovat lisääntyneet, joka aiheuttaa myös perhepäivähoitoon paineita lisätä arkipäiviin suunniteltua ja tavoitteellista toimintaa. Tähän vaatimukseen perhepäivähoitajien saama koulutus, tuki tai ohjaus ei pysty kokonaan vastaamaan. Tässä P.A.T.A. pystyy toivottavasti osaltaan auttamaan.

Työniloa !

T: ulla ja Riikka

Laatu perhepäivähoidossa ja perhepäivähoitajan ammatti-identiteetti

Laadunarviointi on kehittämistyön perusta. Päivähoidon laadun arvioinnin ja kehittämisen vastuu on kunnalla ja työntekijällä siten, että kaikkien lasten oikeus laadultaan parhaaseen mahdolliseen päivähoidon toteutuu. Vimpelin varhaiskasvatussuunnitelmassa tavoitteeksi on nostettu varhaiskasvatuksen jatkuva kehittäminen. Tätä toteutetaan mm. vasun säännöllisellä tarkastelulla sekä henkilökunnan vuosittaisella oman työn arvioinnilla. Perhepäivähoidon laatuun oman ulottuvuutensa tuovat perhepäivähoidon henkilöstö, eri yhteistyötahot sekä lapset ja vanhemmat. Jokaisella on oma näkökulma siihen, mitkä asiat ovat tärkeitä. Kaikkien näkökulma tulee huomioida rakennettaessa kokonaisvaltaista kuvaa perhepäivähoidon laadusta ja sen jäsentämisestä. Keskeisimpiä kehittämishaasteita perhepäivähoidossa on henkilöstön koulutus, ammatillisuus ja työmotivaatio, ihmissuhteiden pysyvyys sekä työyhteisöjen yhteistyön kehittäminen.

Kasvattajan on tärkeää tuntee itsensä, oma persoonansa, omat heikkoutensa ja vahvuutensa ja tiedostaa niiden merkitys työssään. Erityisesti perhepäivähoidossa, jossa työtä tehdään yksin, olisi välttämätöntä ammatillisuuden ylläpitämiseksi saada säännöllisesti koulutusta sekä tavata työkavereita ja esimiestä säännöllisin väliajoin. Ammatti-identiteetillä tarkoitetaan kuulumista tiettyyn ammattiryhmään ja että siihen kuulumisen koetaan tärkeäksi (KUVIO 1).

Kyllin hyvä työntekijä

Tunnustaa oman rajallisuutensa ja hyväksyy sen muissa.

Pitää huolta omasta osaamisestaan.

Arvostaa muiden ammattitaitoa.

On omalta osaltaan vastuussa työpaikan ilmapiiristä.

Uskaltaa kysyä.

Oppii erehdyksistään.

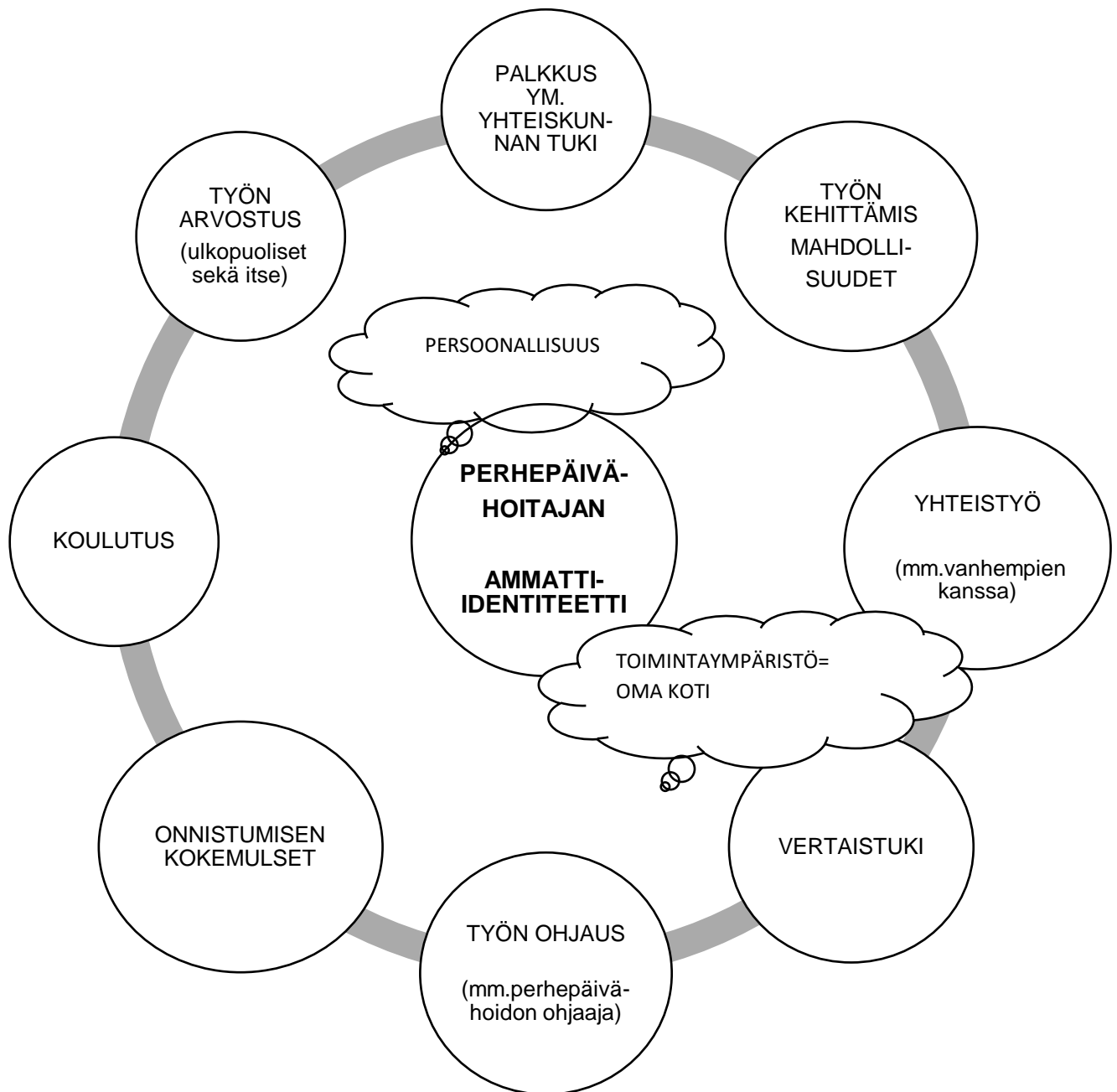
Tuntee arvonsa.

Osaa joustaa; taipuu vaan ei taitu.

Ei puukota työtoveria selkään.

Arvostaa vapaa-aikaansa.

© Suomen Mielenterveysseura

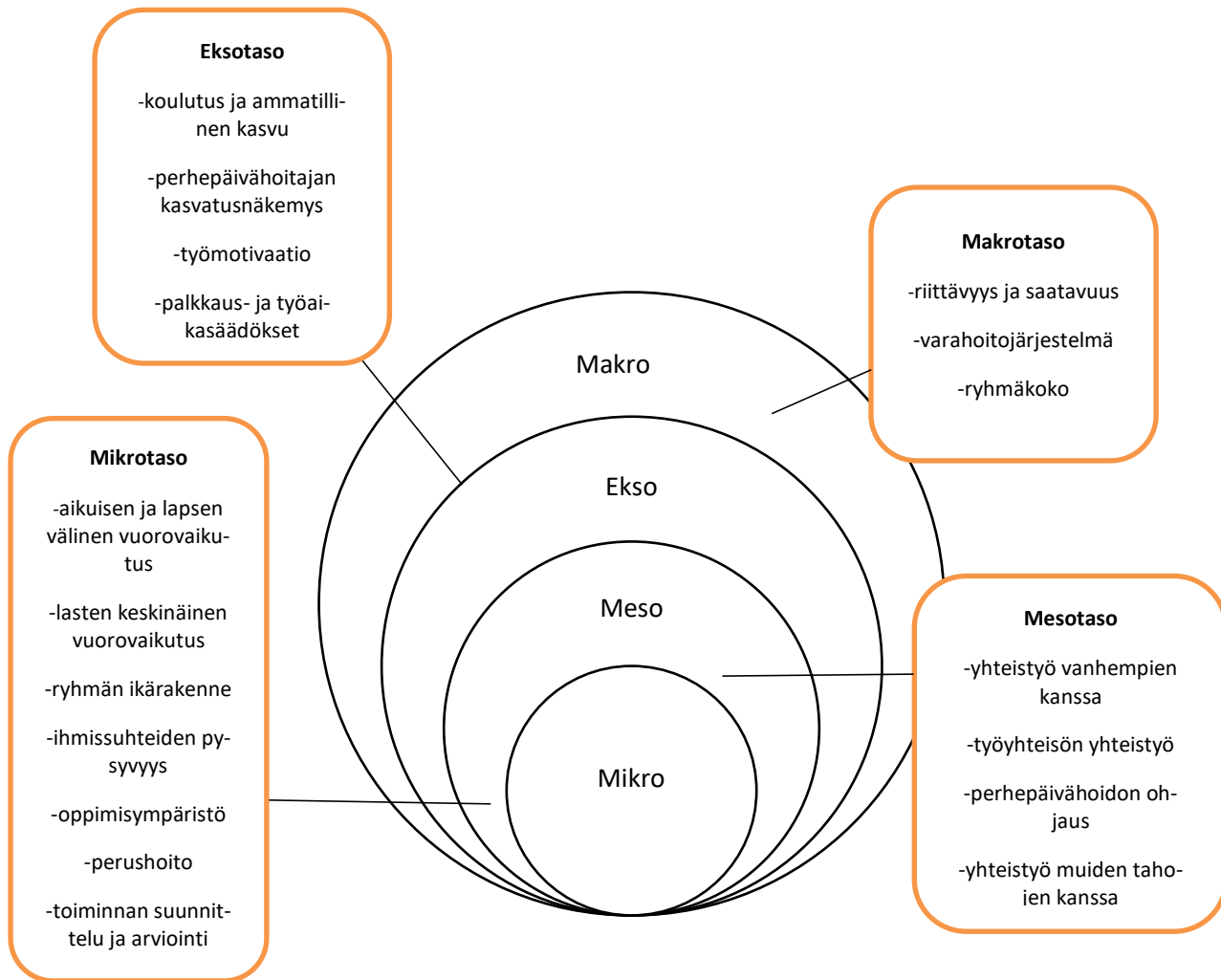

KUVIO 1. Perhepäivähoitajan ammatti-identiteettiin vaikuttavia tekijöitä.

Kysymyksiä pohdittavaksi ja oman työn arvioimiseksi

- Minkä laatuista toteuttamasi arjen kasvatus on? Mikä siinä on hyvää? Mitä voisi kehittää? Miten osaamisesi on kehittynyt tai muuttunut omalla työpolullasi? Ja miten voit edelleen kehittää osaamistasi?
- Miten toimit itseäsi kuormittavissa tilanteissa? Tunnistatko työtä kuormittavia tekijöitä ja miten niitä voisi vähentää? Mitkä tekijät auttavat jaksamaan työssä?
- Arvioi omaa persoonallisuuttasi kasvattajana?
 - fyysinen ja psyykkinen sietokyky
 - joustavuus
 - tilannetaju
 - sensitiivisyys (herkkyyttä)
- Millaisena aikuisena lapset muistavat minut?
- Miten alla mainitut kriteerit toteutuvat omassa lapsiryhmässäsi
 - tasapainoinen kehitys ja hyvinvointi
 - läheiset ja jatkuvat ihmissuhteet
 - mahdollisuus saada ymmärrystä ja hellyyttä
 - iän ja kehitystason mukainen valvonta ja huolenpito
 - turvallinen kasvuympäristö
 - ruumiillinen koskemattomuus
- Mitä kasvattajan on tehtävä, jotta lasten kiinnostuksista lähtevä toiminta mahdollistuu?
- Millaisiin leikkeihin ja toimintoihin ohjaat tyttöjä ja poikia? Onko oma katse kapeutunut havainnoimaan asioita ja toimintaa stereotyyppisten sukupuolilinjien läpi?
- Mitkä tekijät ovat vaikuttaneet siihen, että olette omaksuneet nykyisen kasvatustyylinne?
- Havainnoitko lapsia säännöllisesti? Ja mikä saa sinut havainnoimaan tiettyä yksittäistä lasta? Miten hyödynnät havainnoinnin tuloksia?
- Huomioitko lasten kielellisten taitojen vahvistamisen jokapäiväisessä toiminnassa? Käytätkö hyvää kieltä?

Parrila on jakanut perhepäivähoidon laadun mikro-, meso-, ekso- ja makrotason laatusoihin Bronfenbrennerin ekologista teoriaa mukaillen (KUVIO 2). Perhepäivähoidon laadun tasoista jokainen on merkityksellinen joko suoraan tai välillisesti perhepäivähoidon laadun kokonaiskuvan hahmottamisessa.

KUVIO 2. Perhepäivähoidon laadun tasot

Mikrotaso kuvaa lapsen välitöntä kasvu ympäristöä. Mesotaso sisältää lapsen elämään liittyvien kahden tai useamman mikrotason väliset yhteydet ja prosessit. Eksotaso on lapsen lähiympäristöä laajempi taso ja vaikuttaa välillisesti lapseen. Makrotaso on laajin ja viittaa yhteiskunnallisiin reunaehtoihin, joilla luodaan yhdenmukaisuutta muiden tasojen muotoihin ja sisältöihin. Keskeisiä ovat lait, asetukset sekä ohjaavat asiakirjat.

Laadukkaan suunnittelun ulottuvuudet perhepäivähoidossa

- Suunnitteluun osallistuvat sekä perhepäivähoidon esimies, perhepäivähoitaja, lapset sekä vanhemmat.
- Suunnittelua toteutetaan sekä ryhmä- että yksilötasolla.
- Suunnittelulla pyritään varmistamaan toiminnan monipuolisuus, tavoitteellisuus ja lasten yksilöllinen huomioonottaminen.
- Suunnittelu sisältää myös perhepäivähoitoympäristön suunnittelun huomioiden lasten tarpeet, mielenkiinnon kohteet ja toiveet.
- Suunnitelmien perustana on yhdessä vanhempien kanssa keskusteltu näkemys lapsesta ja lapsen kasvusta ja oppimisesta.
- Suunnitelmat perustuvat jatkuvaan lasten toiminnan havainnointiin ja arviointiin.
- Suunnitelmat muuttuvat ja mukautuvat lasten tarpeiden ja tilanteiden mukaisesti.

Laadukkaan toiminnan määritteitä perhepäivähoidossa

- Toiminta on lapsen kompetenssin näkökulmasta mielekästä – haastavaa, ei liian helppoa, ei liian vaikeaa.
- Toiminta on monipuolista, elämyksellistä, virikkeellistä ja lapsen omaa ajatteluprosessia tukevaa.
- Toiminta perustuu lapsen aikaisempiin tietoihin ja taitoihin.
- Lapset saavat itse valita toimintojaan, toteuttaa ideoitaan ja ratkaista keskinäisiä ristiriitatilanteita.
- Toiminta tukee lapsen oppimista aikuisen tarjoaman tuen, vertaisvuorovaikutuksen ja leikin kautta.
- Toiminta perustuu aikuisen ja lapsen väliseen vastavuoroiseen kommunikaatioon; lasten henkilökohtaiset tavoitteet ja toiminnan motiivit huomioidaan.
- Toiminta perustuu aikuisten ja lasten väliseen vuorovaikutukseen, yhteisesti jaettuihin kokemuksiin, ajatuksiin ja ongelmanratkaisuihin.
- Lapset voivat toimia itse aloitteentekijöinä ja yhteisen toiminnan käynnistäjinä.
- Toiminnassa tuetaan lasten keskinäistä vuorovaikutusta ja leikkiä.
- Toiminta tarjoaa riittävät mahdollisuudet liikuntaan, luoviin toimintoihin, leikkiin ja peuhaamiseen sekä hiljaiseen ja liikkuvaan toimintaan.

Sisällölliset orientaatiot sekä Vimpelin vasun arvot

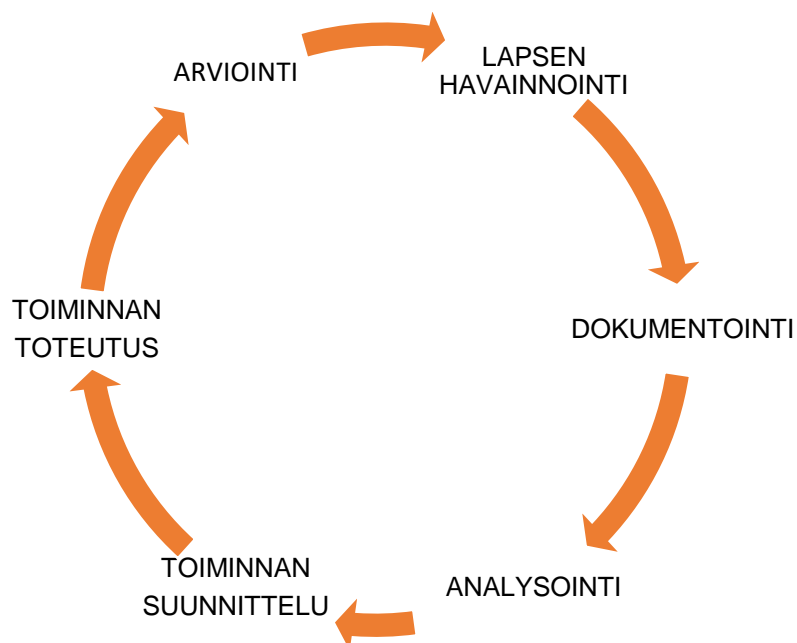
Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet ohjaa varhaiskasvatuksen sisältöä, laatua ja kuntien alueellisesti tarkempaa varhaiskasvatussuunnitelmaa. Kuntakohtaisessa suunnitelmassa on varhaiskasvatuksen periaatteet, kehittämisen painotukset ja kunnan palvelujärjestelmä. Varhaiskasvatussuunnitelmaa suuntaa ja ohjaa kolme periaatetta. Niitä ovat lapsen yksilöllisyyden, taitojen, valmiuksien ja osaamisalueiden huomiointi ja havainnointi, toisena kasvatuskumppanuus vanhempien kanssa ja kolmantena periaatteena kasvattajayhteisön pedagoginen toiminta sekä sen arviointi ja seuranta.

Varhaiskasvatuksen perusteissa on kuusi sisällöllistä orientaatiota. Jokaisella orientaatiolla on mm. omat luovuuden ilmentämisen keinot ja orientaatioiden sisältöjen varsinainen valinta ja muokkaaminen ovat ympäristö- ja tilannesidonnaisia. Eri orientaatioiden ilmiöt, aiheet ja sisällöt liitetään lapsen lähiympäristöön, arkeen ja kokemuksiin niin, että lapsi voi tehdä asiasta havaintoja sekä muodostaa omia käsityksiä. Matemaattinen orientaatio on vertaamista, päättelystä ja laskemista leikinomaisesti arkielämän tilanteissa. Luonnontieteellisessä orientaatiossa havainnoimalla, tutkimalla ja kokeilemalla syvennyttään elolisen luonnon ilmiöihin lapsen lähiympäristössä sisällä ja ulkona. Historiallis-yhteiskunnallisessa orientaatiossa luodaan lapsen kanssa kuvaa menneisyydestä ja nykyisyydestä eri esineiden ja dokumenttien avulla. Esteettinen orientaatio on monitahoinen ja laaja. Se avautuu havaitsemisen, kuuntelemisen, tuntemisen, luomisen, kuvittelun ja intuition avulla. Orientaation kohteista ja kohteisiin lapselle syntyy mm. kauneuden, harmonian, melodian, rytmin, tyylin, jännityksen ja ilon kautta omakohtaisia aistimuksia, tuntemuksia ja kokemuksia. Eettinen orientaatio tarkastelee arvo- ja normimaailman kysymyksiä. Jokapäiväisiä tilanteita tai tapahtumia voidaan tarkastella oikean ja väärän, hyvän ja pahan, totuuden ja valheen näkökulmista. Keskeisiä käsitteitä ovat myös oikeudenmukaisuus, tasa-arvo, vapaus ja kunnioitus. Uskonnollis-katsomuksellisen orientaation keskiössä ovat uskonnolliset, hengelliset ja henkiset asiat ja ilmiöt. Lapsen varhaiskasvatussuunnitelmassa sovitaan vanhempien kanssa uskonnollis-katsomuksellisen orientaation lapsikohtaisesta sisällöstä. Kaikkien orientaatioiden alueilla kieli on kommunikaation ja vuorovaikutuksen väline.

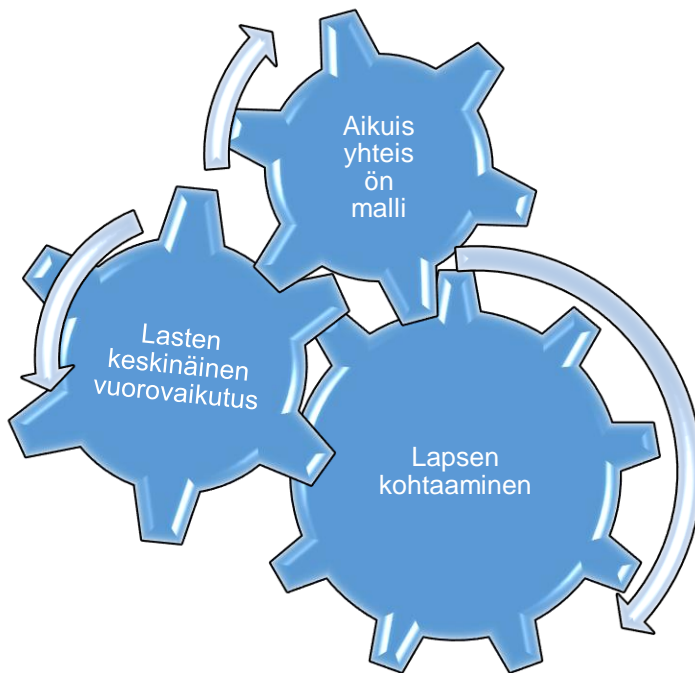
Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden arvopohjana on YK:n lapsen oikeuksien sopimus. Vimpelin varhaiskasvatussuunnitelmassa arvoiksi on nostettu terve itsetunto (KUVIO 3), lapsilähtöisyys (KUVIO 4), yhteisöllisyys (KUVIO 5) ja kasvatuskumppanuus (KUVIO 6).

KUVIO 3. Terveen itsetunnon muodostumiseen vaikuttavat osatekijät varhaiskasvatuksessa

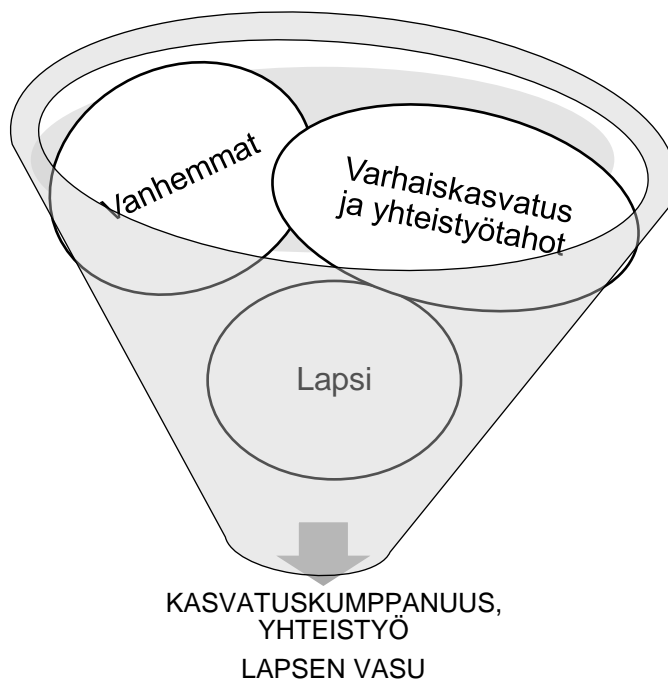

KUVIO 4. Lapsilähtöisen toiminnan suunnittelun vaiheet varhaiskasvatuksessa

KUVIO 5. Yhteisöllisyyden kokemuksen kehittyminen varhaiskasvatusympäristössä

Yhteisöllisyyden kokemus syntyy ryhmän jäsenenä olemisen tunteesta. Lisäksi yhteisöllisyyden kokemiseksi täytyy olla mahdollisuus vaikuttaa ryhmän toimintaan omalla toiminnallaan. Tämä antaa tunteen tarpeiden tyydyttymisestä ja luo ryhmälle yhteisen tunteen kokemuksesta, "me"-hengen.

KUVIO 6. Kasvatuskumppanuuden osatekijät

LAPSEN TARPEISTA LÄHTEVÄ SUUNNITTELU: MISSÄ, MITEN JA MITÄ TEHDÄÄN?

LAPSEN TARVE OHJAA SUUNNITTELUJA, TOIMINTAA JA ARVIOINTIA		
	MITÄ LAPSI SAA?	MITEN TÄMÄ ON MAHDOLLISTA?
MITÄ SISÄLTÖJÄ?	<ul style="list-style-type: none"> • Lasten ideat, valinnat ja kiinnostuksen kohteet. • Tekemisen sisällöt lasten elämänpiiristä. • Leikkimisen, liikkumisen, tutkimisen ja taiteellisen kokemuksen sisällöt ovat monipuolisia. 	<ul style="list-style-type: none"> • Kasvattajat poimivat lasten toimimisesta laajennettavia aiheita. • Monipuolisesti sekä ohjattua että lasten omaa toimintaa. • Eheytettyä toimintaa eriytetään lasten tarpeiden mukaan. • Varmistetaan yksilöllinen huomiointi.
MITEN TOIMIMALLA?	<ul style="list-style-type: none"> • Havainnoinnilla, suunnittelulla, arvioinnilla. • Kasvattajan vuorovaikutteisella työtavalla. • Monipuolisilla toimintamahdollisuuksilla. • Luontevalla ja selkeällä yleiskielellä. • Toiminnan kuvittamisella. 	<ul style="list-style-type: none"> • Kasvattajatiimi noudattaa yhteisesti sovittuja toimintaperiaatteita. • Tiimillä on yhteiset tavoitteet. • Kasvattajat sitoutuvat työhönsä. • Kasvattajat tiedostavat kielen kehittyvän vuorovaikutuksessa. • Kasvattajat ovat tietoisia omista vuorovaikutustavoistaan. • Kasvattajat toimivat sensitiivisesti. • Kasvattajatiimi arvioi toimintaansa.
MISSÄ?	<ul style="list-style-type: none"> • Lähikehityksen vyöhykkeellä. • Lapselle ominaisessa tavassa toimia ja ajatella. • Erilaisissa vuorovaikutustilanteissa. • Pedagogisesti suunnitellussa oppimisympäristössä. • Ohjatuissa ja vapaamuotoisissa tilanteissa. • Erilaista kielitaitoa vaativissa kielikäyttötilanteissa. 	<ul style="list-style-type: none"> • Kasvattajat osallistuvat lasten toimintaan. • Riittävän joustava suunnitelma ja menetelmät. • Lapsilla on päivittäin riittävästi aikaa leikkimiseen. • Kasvattajat suunnittelevat kielen ja vuorovaikutuksen mahdollistumisen.

INTERVENTION (TOIMINTATUOKION) SUUNNITTELUPOHJA

pidetty (pvm):

Toiminnan aihe:

Mitä varhaiskasvatuksen sisällöllinen orientaatio toiminnassa korostuu? (matemaattinen, luonnontieteellinen, historiallis-yhteiskunnallinen, esteettinen, eettinen, uskonnollis-katso-
muksellinen)

Mitä Vimpelin varhaiskasvatussuunnitelman arvoista (terve itsetunto, lapsilähtöisyys, yhteisöllisyys, kasvatuskumppanuus) toiminnassa halutaan painottaa?

Mitkä ovat toiminnan tavoitteet?

Minkälaista tilaa ja mitä materiaaleja tarvitaan toiminnan sujumiseksi?

Kerro toiminnan suunniteltu kulku lyhyesti.

Mitä toiminnan osa-aluetta arvioinnissa halutaan korostaa? (esim. ryhmän havainnointi, yksittäisen lapsen havainnointi, kasvattajan oman toiminnan havainnointi, toiminnan toteutus/sujuvuus)

Lapselle ominaisen toimintatavan mahdollisuuksia suunniteltaessa huomioitavaa

- Leikkipaikat ja leikkiaika
- Leikin loppumisen ennakoiminen
- Leikkivälineiden monipuolisuus
- Leikkiteemojen rikastuttaminen
- Leikkimisympäristöjen muuntaminen ja uusintaminen
- Monipuoliset leikkimahdollisuudet
- Kasvattajan osallistuminen lasten leikkiin

Leikkiminen

Lapsia kannustetaan monipuolisiin leikkeihin, leikkisanaston ja ilmaisun käyttämiseen.

- Materiaalit ja välineet
- Koko toimintaympäristö; sisätilat, piha ja lähiluonto
- Aistien ja kehon käyttö tutkimisen välineenä
- Tutkimuksen suunnittelun ja toteutuksen prosessin ymmärtäminen
- Kasvattajat eivät anna valmiita vastauksia vaan auttavat lapsia itse tutkimaan ja oivaltamaan

Tutkiminen

Lapsia kannustetaan pohtimiseen sekä kysymiseen ja vastausten etsimiseen.

- Lapsen luontaisen ja oma-aloitteisen liikkumisen mahdollistaminen
- Liikkumisen mahdollistaminen erilaisissa ympäristöissä
- Materiaalit ja välineet sekä niiden uusintaminen
- Lasten omat ja ohjatut liikuntaleikit

Liikkuminen

Lapsia kannustetaan päivittäiseen liikkumiseen sisällä ja ulkona.

- Monipuoliset materiaalit ja välineet
- Monipuolisuus: musiikki, kirjallisuus, draama, käsillä tekeminen ja kuvallinen ilmaisu
- Lasten omat luovat ideat ja projektit
- Arkipäivän taiteelliset kokemukset
- Teatteri, taidenäyttely, museo, luonnonilmiöt ja maisemat

Taiteellinen koeminen ja ilmaiseminen

Lapsia kannustetaan oma-aloitteiseen taiteelliseen ilmaisuun.

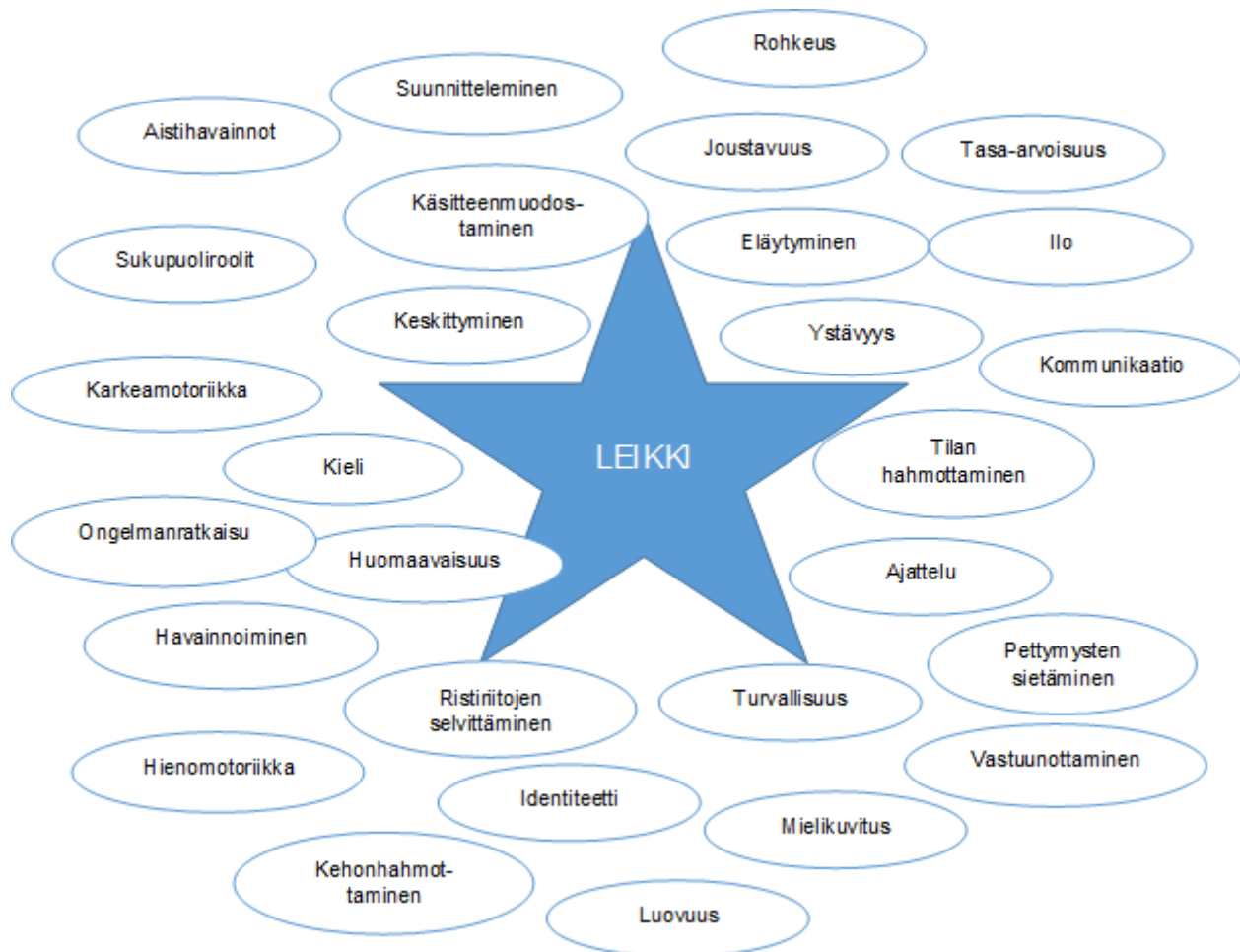
Lapsi on luonnostaan tiedonhaluinen ja utelias uuden suhteen. Lapsi tutkii ympäristöään ja pyrkii selvittämään näkemiään ja ympäristössä olevien esineiden ominaisuuksia sekä toimivuutta. Kasvattajan tulee kannustaa lasta pohtimiseen, kysymiseen ja vastausten etsimiseen. Lapsen luontainen ja oma-aloitteinen liikkuminen olisi mahdollistettava ja liikkumiseen ja motoriseen harjoitteluun olisi luotava runsaasti mahdollisuuksia niin sisällä kuin ulkona.

Myös taiteellisessa kokemisessa ja ilmaisussa lapsen oma-aloitteisuus tulisi mahdollistaa esimerkiksi arkipäivän taiteellisilla kokemuksilla tai lapsen omilla luovilla ideoilla. Järvi-Pohjanmaan vasussa kasvattajan tehtävänä korostetaan kasvatuskumppanuutta, kykyä kuunnella lasta sekä vastata lapsen tunteisiin ja tarpeisiin. Kasvattajan tulee rohkaista lasta oma-toimisuuteen ja yhdessä lapsen kanssa löytää hänelle ominaiset toimintatavat. Lapselle ominaiset toimintatavat tulee huomioida toiminnan suunnittelussa ja toteutuksessa

Leikin merkitykselliset tekijät

Aikuisen malli ja tuki	Aikuisen oma aktiivisuus ja toimintamalli ovat kaiken perusta. Pitkäkestoinen leikki auttaa lasta ryhmäytymisessä. Aikuisen tukemana lapset löytävät itselleen sopivia leikkirooleja, joiden avulla he voivat harjoitella vuorovaikutustaitoja.
Leikin kannattelu mielikuvissa	Lasten leikki keskeytyy siirtymätilanteissa, kun lelut ja tavarat siivotaan paikoilleen. Tässä tilanteessa aikuinen voi puheen avulla kannatella leikin mielikuvia esimerkiksi ulkoilutilanteeseen, jolloin leikki voi jatkua uudessa ympäristössä.
Leikin virtaus	Leikkitaitojen opetteleminen on oppimistapahtuma. Olisi tärkeää, että se sisältää paljon kokemuksia, jopa onnen kokemuksia. Kokonaisvaltaista leikkiin uppoutumista voidaan kuvata virtauksena. Virtaus ilmaisee vapaata ja helppoa liikettä, kuin veden virtausta mielessä.
Lapsen osallisuus	Aikuisen on tärkeää pitää huolta lapsen osallisuudesta. Hyvää leikkiä edeltää se, että lapset ovat kehittäneet leikin ideaa omista mielenkiinnon kohteistaan käsin ja aikuinen on mahdollistanut ideoiden toteuttamisen ja antanut fyysisiä tiloja, välineitä ja rauhaa leikin rakentamiseen ja leikkimiseen.
Leikkiympäristö ja leikkivälineet	Pienryhmätoiminta tukee lapsen leikin kehittymistä, sillä se antaa leikkirauhaa ja aikuiselle parempia mahdollisuuksia leikin havainnointiin. Houkuttelevan ja inspiroivan leikkiympäristön luominen vaatii ryhmän kasvattajien yhteistä suunnittelua. Mitä pienempiä lapsia on ryhmässä, sen enemmän tarvitaan esittäviä leikkivälineitä. Leikkiympäristö ei ole vain fyysinen, vaan se on myös henkinen ja näkymätön tila, missä mahdollistetaan leikin kehittyminen.

Leikissä opittavia ja kehittyviä taitoja

Leikki vahvistaa kieltä, ja kieli vahvistuu leikkiessä

<p>0-1 VUOTTA</p> <ul style="list-style-type: none"> -Oman kehon ja ympäristön hallinta kehittyä. -Leikkivälineet, oma ja äidin keho, koskettelu, jäsenten liikuttelu ja katselu kiinnostavat. -Vauva tarvitsee kumppanin, joka laulaa, juttelee ja loruilee. -Mitä pienempi lapsi on, sitä enemmän hän tarvitsee aikuista leikkiin – kuitenkin lapsen omilla ehdoilla. 	<p>1-2 VUOTTA</p> <ul style="list-style-type: none"> -Lapsella on itsenäistymisen aika, ja hän on utelias tutkimusmatkailija. -Piiloleikki, sormileikit, muut lorut ja pallottelut ovat ajankohtaisia. -Lapsi leikkii rinnakkain muiden kanssa. -Lasten suhteisiin liittyy paljon keskinäisiä ristiriitoja mutta myös alkeellisia sovittelumuotoja. -Aikuisten malli ja sanalliset ohjeet ovat tärkeitä.
<p>2-3 VUOTTA</p> <ul style="list-style-type: none"> -Lapsella on vahva halu tehdä asioita ilman apua – minä itse! -Tunne-elämä ja sosiaaliset suhteet vahvistuvat. -Taidot kasvavat, ja yhä enemmän on toisten kanssa yhteistä leikkiä. -Välien selvittelyssä tarvitaan aikuisen apua. 	<p>3-4 VUOTTA</p> <ul style="list-style-type: none"> -Yhteisleikki alkaa, ja toiset lapset ovat entistä tärkeitä. -Kielellinen ilmaisu sujuu jo melko hyvin. -Lapsi samaistuu leikkiessään aikuisiin ja leikkii esimerkiksi kotileikkiä. -Sadut ja kirjat rikastuttavat kieltä ja sanavarastoa sekä kehittävät mielikuvitusta. Niistä lapsi saa aineksia myös leikkeihinsä.
<p>4-5 VUOTTA</p> <ul style="list-style-type: none"> -Lapsi elää tätä hetkeä puhua pulputtaen. -Lapsi rakastaa satuja, loruja ja sanaleikkejä. -Yhteisleikeissä kielellinen vuorovaikutus on tärkeää. -Lapsen leikit ovat rooli- ja mielikuvitusleikkejä, opettelua aikuisten maailmaan. 	<p>5-6 VUOTTA</p> <ul style="list-style-type: none"> -Lapsi on tasapainoinen ja nauttii kaverien seurasta. -Leikeissä on yhä enemmän sääntöjä, ja lapsi hyväksyy häviön melko hyvin. -Lapsi nimeää ensimmäiset parhaat kaverit. -Lapsi osaa keskittyä toimiinsa, esimerkiksi musiikin ja satujen kuunteleluun, peleihin ja kirjoihin. -Lapsi selvittelee tilanteita neuvotellen ja sopien ja ottaa muita huomioon, mutta aikuisen apua tarvitaan välillä.

<p>6-7 VUOTTA</p> <ul style="list-style-type: none"> -Lapsella on niin sanottu toinen uhmaikä. -Lapsi alkaa irtautua kotipiiristä, ja kaverisuhteista tulee tärkeitä. -Lapsi leikkii ryhmissä rooli- ja kilpailuleikkejä. -Ajattelu ja muisti kehittyvät ja saavat uusia ulottuvuuksia. Esimerkiksi kuoleminen ja sukupuoliasiat kiinnostavat. -Lapsi kykenee pitkäjänteiseen toimintaan. -Pelit, tietokone, kirjat, numerot ja kirjaimet kiinnostavat. 	
--	--

Kielen ja vuorovaikutuksen kehittymisen tavoitteet tulee sisällyttää lapsen toimintaan varhaiskasvatuksessa ja kasvattajan tulee tiedostaa kielellisen mallin seuraukset lapsen kielen oppimisessa. Lapselle tulee luoda paljon tilaisuuksia kielelliseen vuorovaikutukseen ja dialogiin aikuisten ja toisten lasten kanssa. Oppimisympäristössä, jossa tuetaan kielellistä aktiivisuutta, lapsi voi päätellä, tehdä kysymyksiä sekä soveltaa oppimaansa käytännössä päivän eri tilanteiden lomassa.

KIELELLISEN KEHITYKSEN TUKEMINEN

Miten

keskustelu, lukeminen, loruilu, satujen kuuntelu (myös CD:itä), laulaminen, riittely, draama

Milloin

arjessa, toiminnan ohessa, pienryhmätoiminnassa, kirjastokäynnit

Missä

sisällä ja ulkona, ruokailussa, aamupiirissä, jumpassa, metsäretkillä, pukemis-tilanteissa, päivälepotilanteessa, vaipan vaihdossa, perushoitotilanteissa, siirtymähetkissä

Materiaalit

lorupussit, äännelorupussit, kuvat, kortit, kirjat, laulukirjat, soittimet, esineet, rekvisiitat, tukiviittomat, viikkokalenteri, oma keho, käsinuket, roolivaatteet, leikkikartat, leikkikortit

Lapsen kielen kehitys ikäkausittain

1-2-
vuotias
lapsi

- tuntee oman nimensä
- ymmärtää n. 50 sanaa ja käyttää eleitä ilmaisun tukena
- käyttää yksittäisiä sanoja ja myöhemmin parin sanan lauseita
- ymmärtää lyhyitä kehoituksia ja toimii niiden mukaan, vaikka ei vielä itse tuota sanoja
- voi kehittää ja käyttää vakiosanaa kaikilla esineillä, joille ei vielä osaa antaa nimeä
- 1,5-vuotias tuottaa noin 30 sanaa ja ymmärtää noin 200 sanaa

2-3-
vuotias
lapsi

- puheen kehityksen nopeus vaihtelee
- puhe saattaa olla takeltelevaa
- määrällisesti käyttää eniten substantiiveja ja verbejä
- puheessa esiintyy preesens- ja imperfektimuotoja, monikkoa, genetiiviä, partitiivia sekä sisä- ja ulkopaikallissijoja
- voi esiintyä myös omatekoisia taivutusmuotoja
- 2-vuotias tuntee n. 250 merkityksellistä sanaa, mutta yksilöllinen vaihteluväli voi kuitenkin olla 0-600 sanaa
- 2,5-vuotias oppii noin 10 uutta sanaa päivässä

3-4-
vuotias
lapsi

- 3-vuotiaan puhe on lähes kokonaan ymmärrettävää
- puheessa on käsky-, kiello- ja kysymyslauseita
- käyttää apuverbejä ja aikamuotoja sekä taivuttaa verbejä eri aikamuodoissa
- hallitsee vokaalit, mutta konsonantin hallinta voi olla puutteellista
- osaa ilmaista esineen sijainnin ja kuvailla esinettä, joka ei ole sillä hetkellä paikalla
- voi kysellä uusien sanojen merkitystä
- osaa puhua jo vuorotellen
- nauttii riimeistä ja runoista

4-5-
vuotias
lapsi

- hallitsee sanojen taivuttamisen ja lauseiden muodostamisen perussäännöt
- omatekoiset taivutusmuodot vähenevät
- käyttää käsitteitä aikaisin, myöhään, tänään, huomenna, nopeasti, hitaasti, alas, ylös
- tuntee usein päävärit
- osaa luokitella esineitä
- puhuu ja kyselee paljon
- puhe alkaa muistuttaa aikuisen puhetta
- monia 5-vuotiaita kiinnostaa numerot ja kirjaimet

LIIKUNTATUOKION SUUNNITTELU JA TOTEUTUS**Keho liikkuu paikasta toiseen**

- kieriminen
- pyöriminen
- ryömiminen
- konttaaminen
- alaspäin laskeutuminen
- ylöspäin nouseminen
- käveleminen
- juokseminen
- ponnistaminen
- hyppääminen, hyppeleminen
- hyppääminen esteen yli
- kiipeäminen
- pysähtyminen
- paikalta lähteminen
- suunnan muuttaminen
- harhauttaminen
- väistäminen, törmääminen
- laukkaaminen
- loikkaaminen

Keho paikallaan

- kääntyminen
- venyttäminen
- taivuttaminen
- koukistaminen
- ojentaminen
- heiluminen
- seisominen
- riippuminen
- vartalon ja raajojen käyttö
- pyörähtäminen
- tasapainoilu

Liikkeet, joissa käsitellään välineitä

- vierittäminen
- kierittäminen
- pyörittäminen
- työntäminen
- heittäminen
- kiinniottaminen
- potkaiseminen
- lyöminen
- pompottaminen
- kuljettaminen
- kuolettaminen
- iskeminen

LIIKUNTATUOKION TOTEUTUS

Lasten on hyvä päästä liikkumaan sitä mukaa kun he ovat vaihtaneet vaatteensa tai muuten valmistautuneet aloittamaan liikuntatuokion. Sovi lasten kanssa jo toimintakauden alussa yksinkertainen juoksuleikki, jonka he voivat aloittaa heti liikuntatilaan päästyään. Esim. huoneen tai alueen juokseminen päästä päähän tai esteiden yli hyppääminen kiinnostavat lapsia jopa vuodesta toiseen. Kun lapset tietävät, mitä he voivat tehdä heti liikuntatilaan päästyään, sinulle jää aikaa auttaa ja ohjata muita. Kun lapset toistavat tuttua juoksuleikkiä omaan tahtiin, sinä ehdit asettaa tarvittavat välineet ja ennen tuokiota askarrellut tarvikkeet esille. Tuokiosuunnitelmissa tämä ajatus on osoitettu siten, että lapsille annetaan aivan ensimmäisenä vapaus laittaa varpaat vauhtiin. Varsinainen tuokio alkaa vasta, kun kaikki ovat valmiina samassa tilassa.

Alkuvauhti (5-10 minuuttia)

Alkuvauhti-osuudessa on kyse energian purkamisesta ja lämmittelystä. Kun kaikki ovat valmiina aloittamaan tuokion, alkuvauhtileikki kokoaa nopeimmat ja hitaimmat tuokioon valmistautujat saman leikin äärelle. Osa on silloin jo ehtinyt hengästyä ja purkaa energiaa. Se on vain hyvä, sillä yhteiseen leikkiin on helpompi ryhtyä, kun liikkumiseen tarkoitettua energiaa on voinut purkaa luonnollisella tavalla. Alkuvauhtileikissä korostuu juokseminen ja eri suuntiin liikkuminen. Kutakin alkuvauhtileikkiä tehdään monta kierrosta peräkkäin niin, että lapset hengästyvät ja keho lämpenee.

Kehoteho (5-10 minuuttia)

Jokaiseen liikuntatuokioon liittyy osuus, jossa korostetusti nimetään ja käytetään kehon eri osia. Välillä kehonosiin tutustutaan lorun tai laulun avulla ja joskus hippaleikkiä leikkien. Myös ne kehonosat, joita ei itse pysty näkemään edes peilistä, on hyvä oppia tunnistamaan. Kehonosien ja niiden käyttömahdollisuuksien tunnistaminen on tärkeää, jotta lapsi voi myöhemmin oppia liikkeiden yhdistelmiä.

Oppikoppi (10-20 minuuttia)

Oppikopilla tarkoitetaan tässä liikuntatuokion osaa, jossa on varsinainen uusi, opeteltava asia leikin, harjoitteen tai radan muodossa. Monissa oppikoppi-osuuksissa on tarpeen näyttää mallia. Tarvittaessa voi mallikuvia etsiä myös internetistä havainnollistamaan esim. kuperkeikkaa tai kaarihyppyä.

Ratareitti ja katsastusasema (10-20 minuuttia)

Erilaiset välineradat sopivat lähes jokaiselle tuokiolle. Lasten on tärkeää saada itse osallistua tehtävien valintaan ja radan rakentamiseen. Lisäksi on tärkeää alusta asti totuttaa lapset siihen, että radan eri osissa on erilaisia suoritusvaihtoehtoja: jos et uskalla hypätä esteen yli, sen voi kiertää. Tai jos kuperkeikka sujuu jo hyvin, voi harjoitella hyppykuperkeikkaa. Ratareittiin liittyy aina katsastusasema: ohjaaja asettuu avustamaan sille rataosuudelle, jossa harjoitellaan uutta asiaa. Muiden tehtävien tulee olla jo niin tuttuja, että lapset selviävät niistä ilman apua. Ratareitti voi sisältyä oppikoppi-osuuteen tai olla peliajan paikalla.

Peliaika (5-10 minuuttia)

Liikuntatuokioilla kannattaa varata aina aikaa lasten itse keksimälle leikille tai pelille. Etukäteen kannattaa miettiä jokin peli ja siihen tarvittavat välineet valmiiksi ja helposti saataville, jos lapset eivät keksi ehdotuksia.

Loppuloru (noin 5 minuuttia)

Liikuntatuokio päättyy aina rauhoittumiseen. Saman tyyppisenä toistuva rentoutusharjoitus, loru tai pieni tarina auttaa lapsia ymmärtämään, että ohjattu tuokio päättyy.

KUPERKEIKKA SUPER VEIKKA

Kerro mulle Super Veikka:
miten tehdään kuperkeikka?

Ensin mennään kyykkyyyn,
sanoo Veikka Super.
Sitten tehdään
keikka kuper:

Kädet maahan laita,
leuan alle paita.
Älä katso kattoon,
käännä pääsi mattoon.

Selälle matto maittaa,
kun selän kippuralle laittaa,
ja kyllä onnistaa,
kun hyvin ponnistaa.

Käsillä työnnä,
pyörähdä, pyöri.
Kyykystä hyppää
kuin venyvä nyöri.

HENGÄHDYSTAUKO

Lapset patjoilla makaamassa.
Lue loru ja näytä liikkeet.
Toista loru 1-3 kertaa.

Vatsallani makaan näin,
napa lattiaan päin.
Mahallani makaan näin,
poski lattiaan päin.

Selälläni makaan näin,
peppu lattiaan päin.
Pitkin pituuttani näin,
en ole allapäin.

Levätä saan vähän,
jään rentoutumaan tähän.
en ole pistoksissa,
naukaisen kuin kissa:
miauuuuu.

KUNTOJUMPPALORU

Olen voimakas ja kiltti,
käsivarret sivuilla, hauislihasten jännitys
notkea kuin pikku piltti.
kädet ylhäällä yhteen, kyljen venytys
Kestävyyttä vielä hankin,
kyykkyyn ylös
keuhkoista teen happipankin.
kyykkyyn ylös
Olen nopea ja kiltti,
käsien venytys sivuilta taakse
enkä koskaan ihan tiltti.
kädet ylhäällä yhteen, kyljen venytys

UNELMISSA OLEN KISSA

Lapset patjoilla makaamassa seläl-
lään/mahallaan.
Lue loru ja näytä liikkeet. Toista loru 1-3
kertaa.
Lorun viimeisen säkeen kohdalla lapset
kääntyvät
ja loru alkaa alusta.

Unelmissa olen kissa,
joka makaa ja lepää näin.
paikallaan maaten
Unelmissa olen kissa,
jonka kyljet venyvät näin.
kädet vartalon jatkona
Unelmissa olen kissa,
jonka jalat pysyvät näin.
paikallaan maaten
Unelmissa olen kissa,
joka kehrää ja halaa näin.
polvet syliin kippuralle
Unelmissa olen kissa,
joka kääntyykin toispäin.
käännyttään vatsalleen/selälleen

RAUHOITTUMISEEN JA LOPPU- LORUKSI

HYMYSUU

Lapset makaavat patjoilla.
Toista loru-3 kertaa.
Pidä taukoa säkeiden välissä,
jotta lapset ehtivät kuulla oman hengityk-
sensä äänen.

*-Olkaa aivan hiljaa.
-Kuunnelkaa lorun sanoja ja oman hengi-
tyksen ääntä.*

Hymysuu, hymysuu,
vauhti loppui juupa juu,
hengitys tasaantuu.
Kuulet oman hengityksen
kehon äänen kultaisen.
Nenän kautta sisään, suun kautta ulos,
kyljet levenee, ja henki suhisee.
Nenän kautta sisään, suun kautta ulos,
kyljet levenee, ja henki puhisee.

ÄÄRIVIIVAT

Lapset makaavat patjoilla.
Toista loru 1-3 kertaa.
Jos mahdollista, loruttele ja piirrä
jokaiselle lapselle kehon ääri viivat.
*-Olkaa aivan hiljaa ja kuunnelkaa.
-Kun luen lorun, ajatelkaa sitä kehon-
osaa, josta kerron.*

Kehosi kuvan piirrän,
sormistani ääri viivat siirrän
pään, kaulaan ja olkapäihin.
Käsivarsiin näihin
vielä voimia kasvaa.
Myös kyljet tarvitsevat
pajausrasvaa.

Lantio, peppu ja reidet
polvia kannattelee.
Sääret nilkoille huhuilee:
”Jalkapohjat yhteen siirrän,

kehosi ääri viivat piirrän.”

LIITE 11/24

MYÖTÄTUULI

Lapset patjoilla makaamassa.
Lue loru alusta loppuun ja
lopusta alkuun, kunnes lapset ovat rau-
hoittuneet.
Lapset toimivat ohjeiden ja kuulemansa
mukaisesti.

Olen myötä ja otan vastaan,
selinmakuulla
tuuli tuuditteli lastaan.
selinmakuulla
Nilkkasi voit ristiin laittaa ja
nilkat ristiin
polvet vielä syliin taittaa.
polvet vatsan päälle
Voit halata polvia tuulen,
kädet jalkojen ympärille
silloin keinuksi sua luulen.
keinahtelua selän päällä
Polvia halaa, keinahda, kiiku,
keinunta jatkuu...
edestakaisin heilahda, liiku.
keinuntaa.

Tuuli tuuditteli lastaan,
selinmakuulla
olen myötä ja otan vastaan.....
selinmakuulla...

ORAVA

Oravalla puussa
kyykky
käpy oli suussa.
kyykky/”syödään” käpyä
Hyppäsi tassuilleen,
konttausasentoon
kääntyili massulleen.
vatsalleen makaamaan
Hiljaisuuden kuuli
kädet korvien taakse
ja päivää yöksi luuli.
kädet rennoiksi
Silmät sitten sulki,
silmät kiinni
tuuli korviin kulki.
(ohjaaja leyhyttelee
esim. lehdellä lapsen kasvoja
tai koskee hiljaa sulalla)

LEPOHETKI

Lapset patjoilla makaamassa selällään.
Lue loru ja näytä liikkeet.
Toista sitten 1-3kertaa.

Kupperiskeikkaa kupsista,
kuperkeikkakeinu
hipalle sano hupsista.
Sitten maassa makaa,
selinmakuu
lepohetki rauhan takaa.
Venytä kylkiä, selkää,
venytys, kädet vartalon jatkona
älä venytystä pelkää.
Ojenna kädet kunnolla,
rauhallisella innolla.
Toisinpäin kokonaan käänny,
käännähdys vatsalle
vatsallesi vielä väännä.
Käsillä tartu takaapäin,
nilkoista kiinni, selkä kaarelle
laivaksi veny yllättäin.

NIMIPÄIVÄ

On kaikilla oma nimi ihan,
tasahyppyjä jokaisen
nimen/sanan mukaan
tavut täyttää hyppypihan.
Jos nimessä on tavuja kaksi,
kaksitavuisten nimien
mukaan hyppiminen
kyytiin ottaa hyppytaksi.
Kun kolmetavuinen sanotaan,
kolmetavuisten nimien
mukaan hyppiminen
tavujen tahdissa pompitaan.
Kun tavuja nimessä neljä on,
nimien tavutus,
haara - perushyppyjä
tee haarahyppy vallaton.
Jos viisitavuisen nimen saa,
viisi kyykkyhyppyä
voi kyykkyhyppyyn ponnahtaa.
Kun yksitavuinen sanotaan,
yhden jalan seisonta
ei silloin liikuta ollenkaan.

ISÄNPÄIVÄ

Minun isäni on aivan mahdoton
X-asento
se hyppyyttää ja haluaa,
(hyppyjä)kädet itsen ympärillä
jotain varmasti salaa.
kyykkyyn-ylös
Se auttaa etsimään aarteen
kyykkyyn - istumaan
ja opettaa ajamaan kaarteen.
käsillä ohjataan polkupyörää,
jalat polkevat
Se reppuselkään ottaa,
hyppy ylös
ei suutu, vaikka sottaa.
takaisin kyykkyyn- selälleen
Se keinussa vauhdit antaa
kuperkeikkakeinunta
ja turvallisesti kantaa.
kädet polvien ympärille

ÄITIENPÄIVÄ

Äiti osaa ojentaa,
kädet ylös
äiti osaa taivuttaa.
taivutetaan sivulle
Äiti pystyy venymän,
venytetään käsiä ylös
äiti pystyy taipumaan.
taivutetaan toiselle sivulle
kädet ylhäällä
Pyydän äidin istumaan.
istahdetaan lattialle
Äidin syli on kehto
keinutaan sivulta toiselle
ja minulla on sellainen ehto:
opeta minut pyörimään,
polvet koukkuun,
peppu maassa ympäri
auta minua hyppimään,
kyykkyhyppyjä paikalla
tule kanssani tanssimaan,
nousu ylös, pyörähdellään
(parin kanssa)
yhdessä osaamme mitä vaan.
halaus

JOULU

Hyvää joulua, hyvää joulua,
kädet käsissä vastakkain
 hyvää joulua sullekin.
 Lumipalloja, lumipalloja
heittoliike vastakkaisilla
käsillä "parin ohi"
 kanssasi mä heittäisin.
 Piparkakkuja, piparkakkuja
 sinulle mä tarjoaisin.
itsen ympäri
(esim.kyykylään)
 Pulkkamäkeä, pulkkamäkeä
peppu maahan,
jalat suoriksi ilmaan
 kanssasi mä laskisin.
puolelta toiselle keinuminen
 Tähtitorttuja, tähtitorttuja
X-asento,
jalat ja kädet liikkuvat
 kanssasi mä leipoisin.
X-asento lattiaa vasten
 Joululahjoja, joululahjoja
kyykkyyyn –ylös
 kanssasi mä vaihtaisin.
paketin ojennus
 Jospa jouluna, jospa jouluna,
halaus
 ainakin mä halaisin.
 Hyvää joulua, hyvää joulua
kädet käsissä vastakkain(heijaus)
 hyvää joulua sullekin.

VIIKONPÄIVÄT

Maanantaina mahat maahan,
 tiistaina tehdään tasahyppyjä,
 keskiviikkona kyljet kaarelle,
 torstaina taputellaan takapuolta,
 perjantaina pyöritään paikallaan,
 lauantaina luistellaan lattialla,
 sunnuntaina seisotaan suorassa.
 Sitten syli sykkyrälle.
(kyykkyyyn kädet polvien ympärille)

AUTOPESULA

Toimitaan pareittain.
 Toinen on "auto"
 ja toinen "pesula".
 "Auto" käy konttausasentoon
 ja toinen "pesee"
 (esim.maalitelalla/nystyräpallolla/tms.)

Pesen auton,
silitellään selän päältä
 kunnolla hankaan
 puhtaaksi autoni metallikankaan.
 Puskurit puhtaaksi auton takaa,
silitellään takareisiä
 polvillaan, kun auto makaa.
 Pohjan alta putsailen,
siitellään vatsan alta
 tuulilasin pyyhkäisen.
silitellään naamasta/päästä
 Sitten käynkin istumaan/makaamaan-
mennään parin alle kippuraan
 auton sisään kokonaan.

RISTIHASSU

Olka, olka, rinta, massu,
tapu, tapu, käsitassu,
polvi, polvi, koukkuhassu.
Kruu.

kosketus vastakkaiseen, olkaan, rintaan ja massuun
taputukset
polvien joustot ja koukistus kyykkyyntä asti
kyykkyssä kädet polvien ympärillä

Kylki, kylki, napa, massu,
tapu, tapu, käsitassu,
nilkka, nilkka, ristihassu.
Kruu.

käsi vastakkaiseen kylkeen, napaan ja massuun
taputukset
jalat ristiin
korkeille varpaille

VITSIVATSA

Vitsi vatsassa valitti,
kuje kutreja kutitti,
jekku jalvoja jomotti.
Hupi hieroi hartioita.
Aina, kun joku jekuttaa,
*jalkapohjia kutittaa.
*kämmeniä kutittaa.
*pakaroita kutittaa.
*polvia alkaa kutittaa.

paijataan vatsaa
hierotaan päänahkaa
tömistellään
pyöritellään hartioita

hypitään leikkialueen toiseen pätyyn
kämmenet lattiassa, hyppyjä kantapäät peppuun
peppuhyppelyjä
polvet maassa -hyppyjä

MISSÄ ON HARTIA?

Laula tai loruttele ”missä on peukalo” –laulu niin, että valitset aina säkeistön vaihtuessa uuden kehonosan: ranne, kyynärpää, olkapää, nyrkki.
Säkeistössä olevaa kehonosaa pyöritellään eri suuntiin.

Missä on hartia, missä on hartia?
Täällähän minä, täällähän minä.
Mitä sinä meinaat, mitä sinä meinaat?
Pyörähdän, pyörähdän.

MISSÄ ON KYLKI?

Laula tai loruttele ”missä on peukalo” –laulu niin, että valitset aina säkeistön vaihtuessa uuden kehonosan: kylki, pakara, reisi, pohje.
Säkeistössä olevaa kehonosaa pyöritellään eri suuntiin.

Missä on hartia, missä on hartia?
Täällähän minä, täällähän minä.
Mitä sinä meinaat, mitä sinä meinaat?
Venyttä, venytän.

RISTIKKÄISLIIKKEET JALOILLA

Liikuta lapsen jalkoja lorun tahdissa tai isommat voivat liikutella itse mallin mukaan

Ristiin ja auki, ristiin ja auki
ja suoriksi vierekkäin,
sitten taas keskelle
ja ristiin päällekkäin.
Ristiin ja auki, ristiin ja auki
ja koukussa vierekkäin,
juoksutan jalkoja näin
ihan peräkkäin.
Hui hurjaa, vauhti kiihtyy!
Hui hurjaa, miten viihtyy
_____ (lapsen nimi) vauhtivarvas.

RISTIKKÄISLIIKKEET KÄSILLÄ

Liikuta lapsen käsiä lorun tahtiin tai isommat voivat liikutella itse mallin mukaan

Vipsis, vopsis, viljaa, kädet liikkuvat hiljaa:
kädet ylös, kädet alas, kädet sivulle ja ristiin.
Hopsis, kopsis, hopsaa, kädet liikkuvat nopsaan:
kädet ylös, kädet alas, kädet sivulle ja ristiin.

KIRJAVINKKEJÄ TYÖN TUEKSI

Alho-Kivi, Hanna & Keskinen, Soili (toim.). 2002. Kodissa vaan ei kotona. Perhepäivähoito varhaiskasvatuksen oppimisympäristönä. Vammala: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Bricker, Diane. 2004. VARSU. Varhaisen oppimaan ohjaamisen suunnitelma. Arviointimenetelmä alle 3-vuotiaille. Juva: PS-kustannus.

Bricker, Diane & Pretti-Frontczak, Kristie. 2004. VARSU. Varhaisen oppimaan ohjaamisen suunnitelma. Arviointimenetelmä 3-6-vuotiaille. Juva: PS-kustannus.

Heikkilä-Halttunen, Päivi. 2015. Lue lapselle! Opas lasten kirjallisuuskasvatukseen. Keuruu: Atena Kustannus Oy.

Kalliala, Marjatta. 2011. Kato mua! Kohtaako aikuinen lapsen päiväkodissa? Tallinna: Gaudeamus.

Kanninen, Katri & Sigfrids, Arja. 2012. Tunne minut! Turva ja tunteet lapsen silmin. Juva: PS-kustannus.

Karvonen, Pirkko. 2000. Hyppää pois! Lapsen motoriiikan arviointi ja kehittäminen. Tampere: Tammi.

Koivunen, Pirjo-Leena. 2009. Hyvä päivähoito. Työkaluja sujuvaan arkeen. Juva: PS-kustannus.

Koivunen, Pirjo-Leena & Lehtinen, Taisto. 2015. Kasvu kiikarissa. Havainnoinnin käsikirja varhaiskasvattajille. Juva: PS-kustannus.

Kovanen, Päivi. 2003. VARSU. Varhaisen oppimaan ohjaamisen suunnitelma. Johdanto. Juva: PS-kustannus.

Kranowitz, Carol Stock. 2003. Tahatonta tohollusta. Sensorisen integraation häiriö lapsen arkielämässä. Juva: PS-kustannus.

Lundan, Arja. 2012. Konstit vähissä? Ratkaisuja haastaviin kasvatustilanteisiin. Juva: PS-kustannus.

Mattila, Kati-Pupita. 2011. Lapsen vahvistava kohtaaminen. Juva: PS-kustannus.

Marjanen, Päivi; Marttila, Marjaana & Varsa, Marjo. 2013. Pienyden piirissä. Yhteisöllisyyden merkitys lasten hyvinvoinnille. Juva: PS-kustannus.

Parikka-Nihti, Mari & Suomela, Liisa. 2014. Iloa ja ihmettelyä. Ympäristökasvatus varhaislapsuudessa. Juva: PS-kustannus.

Repo, Laura. 2015. Pienet lapset ja kiusaamisen ehkäisy. 2., uudistettu painos. Juva: PS-kustannus.

Reunamo, Jyrki (toim). 2014. Varhaiskasvatuksen kehittäminen. Kehitystehtäviä ja ratkaisumalleja. Juva: PS-kustannus.

Uusitalo-Malmivaara, Lotta & Vuorinen, Kaisa. 2016. HUOMAA HYVÄ! Näin ohjaat lasta ja nuorta löytämään luontevahvuutensa. Juva: PS-kustannus.

Ylitappio-Mäntylä, Outi (toim). 2012. Villit ja kiltit. Tasa-arvoista kasvatusta tytöille ja pojille. Juva: PS-kustannus.

KIRJAVINKKEJÄ TOIMINTAAN

Jaakkola, Timo. 2014. Krokotiilijuoksu ja 234 muuta toimintaideaa motoristen taitojen kehittämiseksi. Porvoo: PS-kustannus.

Koivula, Kirsti. 2013. Värikkäitä virikkeitä. Ohjaajan käsikirja. 2.painos (uudistettu). Tampere: Programmes KK & Co.

Liuska, Kirsi & Turunen, Tiina. 2015. Häijyherneitä ja lempeyslientä. Opas lasten riitatilanteiden ehkäisyyn. Juva: PS-kustannus.

Nuotio, Eppu & Snellman, Maami & Pelliccioni, Sanna. 2015. Maami mustikka. Satuja ja satutehtäviä. Porvoo: Bazar.

On meillä nasta täti. Leikkikenttien vanhoja laululeikkejä. 2011. Helenius, Liisa & Hynninen, Jussi (toim.). Helsinki: Suomalaisen kirjallisuuden seura.

Pulli, Elina. 2005. Loruloikkaa! Liikkumaan innostavia loruja. 3. painos. Vammala: Tammi.

Pulli, Elina. 2007. Temppuja taaperoille. Liikuntaleikkejä 1-3-vuotiaille. Vammala: Tammi.

Pulli, Elina. 2011. Loruttele sylitellen. Tammi.

Pulli, Elina. 2013. Lupa liikkua. Liikuntaleikkejä ja –tuokioita varhaiskasvatukseen. Saarijärvi: Lasten Keskus.

Reftel, Johan; Reftel, Kristina & Brosche, Henrik. 2013. Poriseva puuro. Ryhmätoimintaa pienille ja isoille. Tallinna: Lasten Keskus ja Kirjapaja Oy.

Rusanen, Sinikka., Kuusela, Mirva., Rintakorpi, Kati. & Torkki, Kaisa. 2014. Musta tuntuu punaiselta. Kuvataiteellinen toiminta varhaisiässä. Helsinki: Lasten keskus ja Kirjapaja oy.

Saarinen, Sanna Leena. 2014. Aistiseikkailu. Elämyksiä ja toimintaa koko vuodeksi. Porvoo: PS-kustannus.

Tuovinen, Sanna. 2014. Satuhieronta. Läsnaolevan kosketuksen ja sadun taikaa. WSOY.

Valkeapää, Minna. 2011. Pomppivat pavut. Ryhmätoimintaa pienille ja isoille. Keuruu: LK-kirjat/Lasten Keskus.

Vehkalahti, Reetta. 2007. Kehu lapsi päivässä. Vinkkejä ja toimintatapoja lapsen itsetunnon tukemiseen. Hämeenlinna: Lasten Keskus.

Vehkalahti, Reetta & Urho, Tuomas. 2013. Leikki on totta! Näkökulmia vapaan leikin tukemiseen. Helsinki: Lasten Keskus.

”Kaikki murheet lasten
on nostettava valoa vasten,
että aikuiset näkevät
miksi lapset itkevät.
Hälvenee vain siten huoli,
näky polun valoisampi puoli.”
Eppu Nuotio: Näin pienissä kengissä

KUVAKIRJOJA KIPERIIN KYSYMYKSIIN

PELOT, HUOLET, ROHKEUS, ITSETUNTO

Abedi: Enni Possunen sanoo EN!, eli, Ei vieraiden mukaan saa lähteä kukaan
Abedi: Jippii! Minä voitin! ; Harmi hävisin!
Bernard: Ystäväni krokotiili
Braun: Suuri Ei ja pieni Ei
Browne: Martti murehtija
Child: Miten satujen susista selvittäään
Duner: Elina uskaltaa
Gemmel: Pelko pois, jänöliini!
Genechten: Riku on rohkea, Olisinpa kuin sinä
Inkpen: Tessu ja hirviö
Irving: Hiiri joka rapisi seinän välissä
Jungling: Pieni kotka: kertomus oikeasta rohkeudesta
Lempinen: Ketunpoika ja suuri varjo
Masini: Pieni mutta pippurinen prinsessa
Oliver: Hannes Hirvi ja entäjossit
Parvela: Anna ja Antti : Rapinaa yössä

Paterson: Seppo telttaretkellä
Pfister: Sateenkaarikala voittaa pelkonsa
Pressler: Kyllä me osaamme! : itsetuntoa vahvistavia tarinoita
Tapola: Satu joka oli totta
Velthuijs: Sammakko on surullinen
Weninger: Apua, Pasi – kummitus!
Vento: Peikönhäntä 85.12
Whybrow: Salla oppii luistelemaan
Willis: Pumpuli-Pulle

PIMEÄN PELKO, YÖ, NUKKUMAAN-MENO

Appelgren: Nukuhan jo Vesta-Linnea
Bergström: Mikko Mallikas, pelkäätkö kummituksia?
Bergström: Milla ja hyvä yö
Bourgeois: Franklin pelkää pimeää
Child: Minua ei nukuta enkä ikinä mene nukkumaan
Donaldson: Urhea pikku Mörkyli
Genechten: Jannen unikirja
Genechten: Riku on rohkea
Haiko: Mörön unisukat

Harjanne: Santtu yökylässä
 Heikkilä: Mikko Kettunen ja ahmatti
 Hest: Kauniita unia, Sami
 Hoban: Myry ei saa unta
 Hoflin: Virtasta ei väsytä
 Hunter: Huugon iltapuuhat
 Lapintie: Lassi ei tahdo nukkumaan
 Lindman: Urhea pikku Memmuli
 McCue: Nuku hyvin!
 Parvela: Anna ja Antti rapinaa yössä
 Petigny: Sauli pelkää pimeää
 Petigny: Milla ei tahdo nukkua
 Ross: En tahdo nukkumaan
 Roth: Pikku kanin uneton yö
 Scotton: Onni ja uneton yö
 Taivassalo: Hämäräkirja

YKSINÄISYYS

Cantone: Tahdon robottiäidin!
 Franzon: Muuttolintulapsi
 Wirsén: Kuka jää yksin?

ERILAISUUS, KIUSAAMINEN

Gemmel: Olisinpa kuin sinä!
 Genechten: Riku
 Genechten: Rikun kaverit
 Goyeryd: Sarika, tyttö Intiasta
 Harjanne: Santtu kiusaa
 Juvonen: Laulava susi
 Kaskinen: Liian raskas reppu: kuinka selvisin kiusaamisesta
 Kempter: Herra Jänis ja rouva Karhu
 Mckee: Elmeri ja Roosa
 Palmi: Kille Kirahvin tarina
 Parr: Ei haittaa jos on erilainen
 Parr: Perhekirja
 Parvela: Anna ja Antti : kiusankappaleita
 Sampovaara: Peepo, pieni kirahvi
 Shields: Kaunis pikkuväli
 Simmons: Koirakaverit
 Tiitinen: Hippiäinen
 Velthuijs: Sammakko ja muukalainen
 Velthuijs: Sammakko on sammakko
 Wilkon: Oli kerran kissaperhe
 Willis: Hupakko lepakko, Iso, isompi, isoin
 Wänblad: Pikkusiipi

MUUTTO, EROIKÄVÄ, LUOPUMINEN

Edwards: Vesikoira saa uuden kodin

Falconer: Olivia ja kadonneen lelun arvoitus
 Fisher: Martti muuttaa
 Gleeson: Anni ja Lasse
 Kallio: Lentävä talo
 Kallio: Bibi muuttaa Suomeen
 Kirkkopelto: Pikku Pesu ja iso ikävä
 Laajarinne: Elina vieraalla maalla
 Lapintie: Lasse muuttaa
 McKee: Elmeri ja kadonnut nalle
 Mäkelä: Hattu
 Närhi: Alpi Kevätkuono ja kadonnut ystävä
 Ryden: Muutto omenakodosta
 Savolainen: Kuudennen kerroksen Maikki
 Stewart: Rakas riepu
 Vainio: Sippo ja satakieli
 Weitze: Kuinka pikku Elefantti parani suuresta surustaan
 Weninger: Pasi kadottaa Nöpön

AVIOERO, ERILAISET PERHEET

Bergström: Mikko Mallikas –sarja
 Cole: Avioerotus
 Endres, Birgitte: Niilon uusi perhe
 Eyen: Pikku suden kaksi kotia
 Harainen: Emma ja erilainen perhe
 Juholla on kaksi kotia
 Luciani: Herra Mäyränen ja rouva Repolainen
 Manninen: Yksin kaksin ystävinä
 Mickwitz: Jason-sarja
 Saarenvirta: Älkää huutako! : satu perheen ero- ja muutostilanteisiin
 Weninger: Nähdään taas, isä!

KATEUS, MUSTASUKKAISUUS, VAUVAT

Appelgren: Vesta-Linnea mieli mustana
 Fearnley: Vilho Viikari oppii isoksiveljeksi
 Hoban: Myry saa pikkusiskon
 Holabird: Anniina ja pikkusisko
 Lindgren: Minäkin haluan siskon
 Lobel: Äiti rakastaa aina
 Louhi: Aino ja Pakkasen poika
 Louhi: Aino, pikkuinen tyttö
 Miettinen: Otto ja keijuvauva
 Moost: Prinsessa olen minä!
 Osborne: Yksi pikkuinen vauva

Oram: Toinen prinsessa
 Pelliccioni: Onni-pojasta tulee isovelji
 Petigny: Sauli saa pikusiskon
 Rieckhoff: Ellasta tulee isosisko
 Robberecht: Tyttö joka tahtoi takaisin äidin vatsaan
 Schneider: Laurasta tulee isosisko
 Shields: Kaunis pikkuveli
 Stern: Äiti kuuluu minulle!
 Svensson: Vallaton vauva tulee kotiin
 Wagener: Prinsessa saa pikkuveljen
 Weininger: Pasi saa pikkusiskon

SYNTYMÄ

Cole: Kun äiti muni
 Hansson: Meille syntyy vauva
 Höjer: Tervetuloa meille, vauva!
 Doney: Kuka teki minut
 Moost: Vauveli kasvaa äidin vatsassa
 Svensson: Vallaton vauva valtaa vatsan

TERVEYS

Abrahamsen: Anne sairaalassa
 Blackburn: Touko ja Keljukorva
 Bond: Paddington pää pyörällä
 Bourgeois: Franklin sairaalassa
 Campanella: Hermannin hiiri hammaslääkärissä
 Carralo: Pikku kanin hammashuolet
 Civardi: Pikku potilas
 Cousins: Maisa, Keke ja heiluva hammas
 Fahlström: Markku hammaslääkärissä
 Harjanne: Mintun lääkärikirja
 Havukainen: Veera lääkäriässä
 Hest: Sami sairastaa
 Juhola: Mistä hammas reiän saa?
 Mueller: Kutinajahti
 Petigny: Milla menee lääkäriin
 Reiko: Hammaspeikkojen juhlat
 Ross: En tahdo sairaalaan
 Schneider: Laura lääkäriässä (Lukuhiiri – sarja)
 Schneider: Veeti ja kiusankappaleet
 Tauriala: Leenan sairaalamatka
 Teutori: Miina ja Manu lääkäriässä, Miina ja Manu sairaalassa, Miina ja Manu hammaslääkäriässä
 Wolde: Sanna hammaslääkäriässä, Teemu käy lääkäriässä

SIISTEYSKASVATUS, TAPAKASVATUS

Campanella: Hermannin hiiri huijaa
 Child: En kyllä ikinä syö tomaattia!
 Clarke: Dino yökylässä
 Cole: Koko perheen nalkutuskirja
 Deredel: Pyry on syönyt liikaa makeisia
 Forslind: Sohvi saa potan
 Furman: Veikka teki väärin
 Genechten: Jannen oma potta
 Grentz: Roope parantaa tapansa
 Gurth: Ei enää vaippoja!
 Harainen: Emma ja harmillinen häviö
 Harainen: Älä narraa, Emma!
 Huikko: Miltä sipukaisesta tuntuu?
 Künzler-Behncke: Ei enää vaippoja!
 Lambert: Nyt siivotaan, Sauli!
 Landa: Anteeksi!
 Madonna: Englantilaiset ruusut
 Masini: Sängyssäni on virtahepo
 Moost: Jäähyväiset tutille
 Moost: Se on ihan totta!, tai, korpinkonsteja joka tilanteeseen
 Nanne: Käytösohjeita villikoille
 Petigny: Hyvästi, tutti
 Petigny: Milla puhuu tuhmia
 Petigny: Sauli ja hyvät tavat
 Petigny: Saulin vihreä potta
 Rankin: Roosin pikku valhe
 Robberecht: Saara ja pikku kummitukset
 Ross: Tahdon tuttini
 Scheffler: Hups, ollaan ihmisiksi
 Spathelf: Tuttikeijun lahja
 Teutori: Miinan ja Manun käytöskirja
 Warsta: Silloin prinsessa itki
 Vehviläinen: Ulriikka ja täti Massinen
 Weigelt: Kuka vei hamsterin aarteen?
 Weigelt: En se minä ollut!
 Wilhelm: Valheella on lyhyet jäljet
 Willis: Kaikille sattuu vahinkoja
 Williams: Hei hei, vaipat, tervetuloa potta!

PÄIVÄKOTI, KOULU

Anholt: Juuso ja uusi koulu
 Bergström: Mikko Mallikas menee kouluun
 Blomérus: Mitä sait säkkiisi, Yökettu?
 Cousins: Maisa menee päiväkotiin
 Harainen: Emma menee esikouluun

Havukainen: Tatu ja Patu päiväkodissa
 Harjanne: Mintun esikoulukirja
 Hest: Ankanpoika menee kouluun
 Kanto: Jakke ja Simo
 Lindgren: Minäkin tahdon kouluun
 Louhi: Aino ja Tiikeri
 McAllister: Taskullinen suukkoja
 Miettinen: Kettusten koulukirja
 Oram: Pikkukarhu päiväkodissa
 Rankin: Turremurren jännä päivä
 Reynolds: Vesa ja Valle seikkailevat päiväkodissa
 Scarry: Meidän koulu
 Scotton: Matti-Katti
 Teutori: Miina ja Manu esikoulussa
 Vahtera: Koulu alkaa, Hiski!
 Whybrow: Harri ja dinot menevät kouluun
 Widerberg: Tyttö joka ei tahtonut lähteä tarhaan
 Willis: Papukaija menee päiväkotiin
 Wolde: Sanna menee päiväkotiin

RIITELY, KIUKUTTELU

Appelgren: Vesta-Linnea ja hirviö äiti,
 Vesta-Linnea mieli mustana
 Bergström: Tappelupukari Mikko Mallikas,
 Enkä sanoo Mikko Mallikas
 Furman: Elina kesyttää tiikerin
 Grindley: Ollaan ystäviä
 Harjanne: Minttu ei tahdo
 Harjanne: Vantun kelju päivä
 Harainen: Emma ja harmillinen häviö
 Harainen: Emma on eri mieltä
 Harainen: Emmaa harmittaa
 Heikkilä: Kimurantti juttu (vanhempien riita)
 Korolainen: Kissa Killin kiukkupussi,
 Kissa Killi ja
 sottapytty
 Kruusval: lida ja pehmot päiväkodissa
 Lapintie: Lassi ja ärripurripäivä
 Lipianca: Se on minun!
 Louhi: Ainon äiti on vihainen
 Mickwitz: Jason ja vihainen Viivi
 Moost: Kaikki riidoissa : mutta pian sovi-
 taan taas
 Mossmann: Veeti ei tahdo
 Nöstlinger: Manu mäyrä tahtoo punaisen
 lakin (kiukuttelu, jalous)

Parvela: Anna ja Antti: Ei saa!
 Petz: Pahalla päällä
 Pfister: Sateenkaarikala tekee sovinnon
 Reuterstrand: Empun uusi ystävä
 Robberecht: Kiukkuhirviö
 Rudebjer: Tiikun uusi ystävä
 Stenberg: Perttua harmittaa
 Strind: Pikku-Makko
 Weninger: Pallo kuuluu kaikille
 Weninger: Pasi ja Eetu riidoissa
 Weninger: Pasi karkaa

KUOLEMA

Bourguignon: Vanha elefantti
 Clark: Koirien taivas
 Durant: Aina ja ikuisesti
 Franzon: Surusaappaat
 Gray: Pikkunallen isoisä
 Huovi: Tyttö ja naakkapuu
 Kirkkopelto: Hirveää parkaisi hirviö
 Korolainen: Kissaenkeli muuttaa taivaaseen
 Mähönen: Nalle Pilvennukka kaipaa ystävää
 Mörö: Surunappi
 Nilsson: Leikitään hautajaisia
 Parvela: Tuleeko vaari vielä takaisin?
 Surojegin: Maahisen viimeinen matka
 Tsurumi: Huomenta vanha tammi
 Tiitinen: Lintu ja poro
 Varley: Mäyrän jäähyväislahjat
 Velthuijs: Sammakko ja linnunlaulu

ÄIDIN JA ISÄN RAKKAUS, VÄLITTÄMINEN

Andreae: Muista rakastaa, pikkuinen
 Baronian: Rakastan koko sydämeistäni
 Gliori: Kultra pieni
 McBratney: Arvaa kuinka paljon sinua rakastan
 Van Buren: Olet maailman rakkain
 Willis: Äiti, rakastatko minua?

MUITA

Huikko: Miltä Sipukaisesta tuntuu?
 Kunzler-Behncke: Vauhdikas Rasmus
 Nuotio: Silkkipaperitaivas: rakastamisru-
 noja vauvoille, Näin pienissä
 kengissä

Onnenpäiviä : runoja lapsen juhlaan

TIETOKIRJOJA

Huikko: Vauva tulee valtakuntaan
 Höjer: Tervetuloa meille, vauva!
 Karjalainen: Auringon lapset
 Kaskinen: Kerro minulle taivaasta
 Kosonen-Karvo: Kutittaa, sanoi Siiri! (kuvakirjatyylinen kirja siitä kuinka kaalimato Siiri selviää ihottuman kanssa)
 Laiho: Urhea Pikku-Nalle (perheväkivalta)
 Löhönen: Lasten lakikirja ”Naapurilla, mummulla kellä vaan on hätä riennä apuun reippaasti, älä pulaan jätä!”
 Ranssi-Matikainen: Jospa ukki nukkuukin
 Rowan: Minäpä tiedän miksi hampaita harjataan (Tomin tiede),

Minäpä tiedän miten taudinsiemeniä torjutaan

Satulaivan matkassa – sadut lapsen apuna vanhempien erotessa

”Minä nielaisin murheen murun ja kasvatin mahassa suuren surun.

*Se kasvoi minua suuremmaksi,
ei minusta ollut sen kantajaksi.*

Äiti tahtoi auttaa ja ottaa surusta puolikkaan.

Annoin murun kerrallaan. Ja se katosi kokonaan.”

Eppu Nuotio: Näin pienissä kengissä

KIRJAVINKKEJÄ AIHEALUEITTAIN

Runoja vauvoille ja taaperoille

Pia Perkiö, Kiitos, sanoi Leijona. Loruja lasten arkeen, Lasten Keskus 2014.
 Elina Pulli, Vauvan kanssa. Iloista puuhaa ensimmäiseen vuoteen, Sanoma Pro 2013.
 Hannele Huovi, Karvakorvan runopurkki, Tammi 2008.
 Elina Pulli, Temppeuja taaperoille. Liikuntaleikkejä 1-3-vuotiaille, Tammi 2007.
 Johanna Venho, Puolukkavarvas, WSOY 2006.
 Kirsi Kunnas, Tiitiäisen satupuu, WSOY 1956, up. 2007.
 Eppu Nuotio, Sillkipaperitaivas. Rakastamisrunoja vauvoille, Tammi 2005.
 Hannele Huovi, Vauvan vaaka. Leikkiloruja ja runoja vauvoille, Tammi 1995, up. 2005.
 Elina Pulli, Loruloikkaa. Liikkumaan innostavia loruja, Tammi 2004.
 Kirsi Kunnas, Tapahtui Tiitiäisen maassa, WSOY 2004.
 Terhi Utriainen & Antrei Riukula, Uni leikkii hippaa, Tammi 2002.

Pienikokoisia kuvakirjoja taaperoille

Ulf Löfgren, Jussi-kirjat, Tammi.
 Gunilla Wolde, Sanna ja Teemu -kirjat, Tammi.
 Kristiina Louhi, Tomppa-kirjat, Tammi.
 Liisa Kallio, Pikku-Papu -kirjat, Tammi.
 Sanna Pelliccioni, Onni-poika-kirjat, Minerva.
 Mervi Wäre & Katri Kirkkopelto, Oona ja Eetu -kirjat, Lasten Keskus.
 Olof Landström, Buu ja Bää -kirjat, WSOY.
 Riikka Jäntti, Pikku hiiri, tuuliviiri, WSOY 2015.
 Kathleen Amant, Älä pure, Hilla!, Lasten Keskus 2015.
 Ritva Toivola & Karoliina Pertamo, Hilpeä mäenlasku, Saarnikirjat 2012
 Ritva Toivola & Karoliina Pertamo, Hilpeä uimaretki, Saarnikirjat 2012

Kuvakirjoja leikki-ikäisten arjesta

Maikki Harjanne, Minttu ja Vanttu -kirjat, Otava.
 Kristiina Louhi, Aino-kirjat, Tammi.
 Tiina Nopola & Mervi Lindman, Siiri-kirjat, Tammi.
 Anneli Kanto & Noora Katto, Viisi villiä Virtasta -kirjat, Karisto.
 Pirkko Harainen & Leena Lumme, Emma-kirjat, WSOY.
 Timo Parvela & Taru Castrén, Anna ja Antti -kirjat, WSOY.
 Mila Teräs & Karoliina Pertamo, Elli-kirjat, Otava.
 Gunilla Bergström, Mikko Mallikas- ja Milla-kirjat, Tammi.
 Sanna Pelliccioni, Onni-poika-kirjat, Minerva.

Maailman lapset kuvakirjoissa

Helena Blomérus, Satu Blomérus, Helena Korpela & Irmeli Matilainen, Mitä sait säkkiisi, yökettu, Pieni Karhu 2009.
 Helena Blomérus, Satu Blomérus, Helena Korpela & Irmeli Matilainen, Minne matka, yökettu, Pieni Karhu 2011.
 Raili Mikkonen & Marjo Nygård, Kummisisko, Tammi 2008.
 Jukka Laajarinne & Pekka Rahkonen, Elina vierailee maalla, WSOY 2008.
 Päivi Franzon & Sari Airola, Muuttolintulapsi, Lasten Keskus 2007.
 Annamari Kaskinen & Katja Kuittinen, Luumunkukka ja Lohikäärme, Kirjapaja 2007.
 Raili Mikkonen, Elefantti, joka luuli olevansa puhveli, Tammi 2007.
 Leena Virtanen & Salla Savolainen, Pikku Xing-kirjat, Tammi.
 Ingvor Goyeryd & Leif E. Eriksson, Sarika, tyttö Intiasta, Pieni Karhu 2003.
 Niki Daly, Jamela-kirjat, Pieni Karhu.

Tunnekasvatusta ja minäkuvaava tukevia kirjoja

Tove Appelgren & Salla Savolainen, Vesta-Linnea-sarja, Tammi.
 Maija & Anssi Hurme, Lepakkopoika, Schildts & Söderströms 2014.
 Lucy Cousins, Minä olen paras, WSOY 2010.
 Kalle Güettler, RAKel Helmsdal & Áslaug Jónsdóttir, Ei! sanoj pieni hirviö, Pieni Karhu 2010.
 Petra Heikkilä, Kimurantti juttu, WSOY 2005.
 Katri Tapola & Virpi Talvitie, Satu joka oli totta, Tammi 2004.
 Maurice Sendak, Hassut hurjat hirviöt, Tammi 2001.
 Stina Wirsen, Kuka jää yksin?; Kuka määrää?; Kuka suuttuu?, Schildts 2001.
 Kathryn White & Cliff Wright, Hyvä päivä, paha päivä, Lasten Keskus 2000.

Kuvakirjoja lapsen erityispiirteistä

Pija Lindenbaum, Henna-sarja, WSOY / arka lapsi.
 Pirkko Harainen & Ulla Virkamäki, Empo ja oikea ystävä, Kustannus Mäkelä 2014 / mukautuvainen lapsi.
 Rosemarie Küntler-Behncke & Mafred Tophoven, Vauhdikas Rasmus, Kustannus Mäkelä 2008 / ADHD.
 Carrie Weston & Tim Warnes, Voi Boris! Arkki 2008 / raisu lapsi.
 Sari Airola, Mia Tiu ja sata sanaa, WSOY 2006 / arka lapsi.
 Jakob Martin Strid, Pikku-Makko, WSOY 2006 / villi ja luova lapsi
 Michéle Larchez & Francis Treiber, Ystäväni Aapo, jolla on autismi, Autismi- ja aspergerliitto 2002.

Kuvakirjoja suruun ja traumoihin

Maisa Tonteri & Virpi Talvitie, Okko-oravan kaksi pesää, Lasten Keskus 2011 / avioero
 Martti Lintunen, Älä yritä unohtaa, Prometheus 2010 / läheisen itsemurha
 Pirkko ja Pekka Arvola & Johanna Sarajärvi, Osmo-nalle ja isän erehdys, Pieni Karhu 2011 / isä joutuu vankilaan
 Mari Mörö & Marjo Nygård, Surunappi, Lasten Keskus 2010 7 isoveljen kuolema syöpään
 Timo Parvela & Ralpf Branders, Tuleeko vaari vielä takaisin, WSOY 2009/isoisan kuolema
 Riitta Jalonen & Kristiina Louhi, Tyttö ja naakkapuu, Tammi 2005 / isän kuolema
 Sari Vento & Mika Launis, Peikonhäntä, WSOY 2007 / pedofilia
 Päivi Franzon & Sari Airola, Surusaappaat, Lasten Keskus 2006 / isoäidin kuolema
 Isabel Abedi & Julia Kaergel, Enni Possunen sanoo EN! Eli ei vieraiden mukaan saa lähteä kukaan, Lasten Keskus 2005
 Thierry Robberecht & Philippe Goossens, Eeva kadonneiden siskojen maassa, Lasten Keskus 2004 / isosiskon kuolema
 Saara Laiho, Tiina Holmberg & Johanna Moisio, Et ole yksin, Pikku-Kurre!, Lasten keskus 2003 / alkoholismi
 Saara Laiho & Johanna Moisio, Urhea pikku nalle, Lasten Keskus 2000 / perheväkivalta

Erilaisia pelkoja työstäviä kirjoja

Axel Scheffler, mörköleikki, Kustanus-Mäkelä 2012
 Norbert Landa & Tim Warnes, Suuri hirviöjahti, Kustannus-Mäkelä 2010
 Karin Henriksson & Maarit Gunnervall, Oikeasti vaarallista, Schildts 2010
 Hannele Mikaela Taivasalo & Lena Frölander-Ulf, Hämäräkirja, Söderströms 2009
 Nina Haiko, Mörön unisukat, Lasten Keskus 2007
 Petra Heikkilä, Sukkahukka, Lasten Keskus 2004

Tapakasvatusta

Jon Klassen, Haluan hattuni takaisin, WSOY 2013
 Chris Haughton, Voi sinua, Sulo!, Lasten Keskus 2012
 Johanna Venho & Annastiina Syväjärvi, Yllin kyllin, WSOY 2012
 Anneli Kanto & Noora Katto, Perttu Virtanen ja kauhea kateus, Karisto 2012
 Jukka & Leevi Lemmetty, Pipopingviini, Lasten Keskus 2012
 Esko-Pekka & Nikolai Tiitinen, Jätti ja jänöset, Tammi 2012
 Gunilla Bergström, Mikko Mallikas on kuningas, Tammi 2012
 Babette Cole, Prinsessa Hoksnotka rikkoo sääntöjä, Kustannus-Mäkelä 2010
 Maikki Harjanne, Santtu kiusaa, Otava 2008
 Hannele Huovi & Jukka Lemmetty, Miinalan Veikon nyrkkeilykoulu, Tammi 2008
 Anna Casalis & Marco Campanella, Hermannin-hiiri huijaa, Kustannus-Mäkelä 2008
 Pirkko Harainen & Leena Lumme, Emma on eri mieltä; Älä narraa Emma; Emma ja harmillinen häviö, WSOY

Tarkkaavaisuutta vahvistavia kirjoja

Aino Havukainen & Sami Toivonen, Tatu ja Patu –kirjat, Otava
 Thierry Laval, Missä on –kirjat, Nemo (aiheina eläimet, ajoneuvot, dinosaurukset)
 Martin Handford, Missä Vallu? –kirjat, Kustannus-Mäkelä
 Fiona Watt & Stephen Barker, Äkkää ja tökkää, Lasten Keskus 2015
 Steve Smallman & Nicola Slater, Etsi ja laske eläintarhan karkulaiset, Gummerus 2015
 Tor Freeman, Postikoira Pontus –kirjat, Kustannus Mäkelä
 Guido van Genechten, Kerro kuka; Kerro mikä, Lasten Keskus 2012

LINKKEJÄ & VINKKEJÄ

Metsän oppimispolku

Leikkejä ja tehtäviä varhaiskasvatukseen ja esiopetukseen

<http://frantic.s3.amazonaws.com/smy/2014/10/Leikkeja-tehtavia-varhaiskasvatukseen-ja-alkuopetukseen.pdf>

Metsäyhdistyksen opetusmateriaalia

<http://www.smy.fi/opeta-opi/opetusmateriaaleja/>

Perhepäivähoitajien sivusto

<http://www.hoitopaikka.net/>

Papunet

<http://papunet.net/>

Eskarista ekaluokalle – hienomotoriikan harjoituksia

<http://hameenpiiri-mll-fi-bin.directo.fi/@Bin/2507af7871173a90133c3d75ded96457/1441511977/application/pdf/115958/Hienomotoriikan%20harjoitukset.pdf>

Esko esiopetus kirja

http://www.edu.fi/download/141185_Esiopetuskirja_suomi.pdf

Pikku 2

<http://yle.fi/pikkukakkonen#!/>

Vinkki sivusto mm. satujumppaa ja loruja

<http://kasvatus.wikispaces.com/home>

Askarteluja, satuja, leikkejä, lauluja...

<http://peda.net/veraia/jyu/kti/esiopetus/opetus>

<http://www.goodies.nu/lapsille/metsanelaimet.htm>

<http://blog.edu.turku.fi/molla/oppimateriaaleja/>

Luettuja satuja

https://lastenoma.satukirjasto.fi/?_ga=1.223534879.549747896.1464882091

<http://papunet.net/selko/aihe/verkkokirjat/>

Värityskuvia

<http://www.varityskuvia.org/>

<http://www.coloring-book.info/coloring/>

<http://www.lastenoma.fi/alue/varityskuvat>

Ruokatieto varhaiskasvatus

<http://www.ruokatieto.fi/ruokakasvatus/opettajien-materiaali/varhaiskasvatus>

Liikuntaa

Pihaseikkailu

http://www.sport.fi/system/resources/W1siZilsIjwMTUvMDQvMTMvMDIfND-BfMTJfNjAzX1BpaGFzZWlra2FpbHUyMDE1X29wYXNfRklOQUwucGRml1d/Pihaseikkailu2015_opas_FINAL.pdf

Sport materiaali

<http://www.sport.fi/varhaiskasvatus/varhaiskasvattaja/pihaseikkailu/materiaalit>

Vauhtivarpaat

<http://www.sport.fi/varhaiskasvatus/varhaiskasvattaja/liikuntavinkit>

Nuori Suomi

<http://www.suunnittelenliikuntaa.fi/Nuorisuomi/etusivut/nuorisuomi/>

Liikuntaleikkiopas liikuttava seikkailu

<http://www.neuvokasperhe.fi/liikunta/liikuntaleikkiopas-liikuttava-seikkailu>

Leikin arviointi

http://www.socca.fi/files/4630/LEIKIN_LAADUN_ARVIOINTI_OHJETEKSTI_vs7_suomaksi.pdf

http://www.socca.fi/files/4631/LEIKIN_LAADUN_ARVIOINTITAUUKKO_vs7_suomaksi.pdf

http://www.socca.fi/kehittaminen/varhaiskasvatus_vkk-metro/tapahtumien_materiaalit

Kieli, osallisuus ja oppiminen ohjelma 4-8-vuotiaille

<http://www.otakoppi-ohjelma.fi/toiminnalliset-menetelmat-varhaiskasvatuksessa>

Lähteet

Gyekye, M. & Nikkilä, P. 2013. Arviointiympyrä. Oppimisen mahdollisuudet näkyviin. Vantaa: Pedatieto Oy.

Heikkilä-Halttunen, P. 2015. Lue lapselle! Opas lasten kirjallisuuskasvatukseen. Keuruu: Atena Kustannus Oy.

Helenius, A. & Korhonen, R. (Toim.) 2008. Pedagogiikan palikat. Johdatus varhaiskasvatukseen ja -kehitykseen. Helsinki: WSOY

Hujala, E. & Fonsén, E. 2011. Varhaiskasvatuksen laadunarviointi ja pedagoginen kehittäminen. Teoksessa Hujala, E. & Turja, L. (toim.) Varhaiskasvatuksen käsikirja. Jyväskylä: PS-kustannus, 312-327.

Kanninen, K. & Sigfrids, A. 2012. Tunne minut! Turva ja tunteet lapsen silmin. Juva: PS-kustannus.

Kaskela, M. & Kronqvist, E-L. 2012. Niin ainutlaatuinen. Näkökulmia lapsen yksilölliseen varhaiskasvatussuunnitelmaan. 3.painos. Tampere: Stakes

Keskinen, S. 2002. Perhepäivähoitajan työssä jaksaminen ja jaksamisen keinot. Teoksessa Alho-Kivi, H. & Keskinen, S. (toim.) Kodissa vaan ei kotona. Perhepäivähoito varhaiskasvatuksen oppimisympäristönä. Helsinki: Tammi, 146-156.

Koivula, M. 2010. Lasten yhteisöllisyys ja yhteisöllinen oppiminen päiväkodissa. Luento 15.11.2010. Www-dokumentti. Saatavissa: <http://videonet.fi/web/stm/20101115/4/4.pdf>.

Koivunen, P-L. 2009. Hyvä päivähoito. Työkaluja sujuvaan arkeen. Juva: PS-kustannus.

Koivunen, P-L & Lehtinen, T. 2015. Kasvu kiikarissa. Havainnoinnin käsikirja varhaiskasvattajille. Juva: PS-kustannus.

Koivisto, P. 2007. "Yksilöllistä huomiota arkisissa tilanteissa" Päiväkodin toimintakulttuurin kehittäminen lapsenitsetuntoa vahvistavaksi. Väitöskirja. Jyväskylän yliopisto. Kasvatustieteiden tiedekunta. Www-dokumentti. Saatavissa: <https://jyx.jyu.fi/dspace/bitstream/handle/123456789/13312/9789513929053.pdf?sequence=1>

Parrila, S. 2002. Perhepäivähoito osana suomalaista päivähoitojärjestelmää. Teoksessa Alho-Kivi, H. & Keskinen, S. (toim.) Kodissa vaan ei kotona. Perhepäivähoito varhaiskasvatuksen oppimisympäristönä. Helsinki: Tammi, 13-37.

Parrila, S. 2002. Laadunhallinta perhepäivähoidon kehittämisen lähtökohtana. Teoksessa Alho-Kivi, H. & Keskinen, S. (toim.) Kodissa vaan ei kotona. Perhepäivähoito varhaiskasvatuksen oppimisympäristönä. Helsinki: Tammi, 198-225.

Pulli, E. 2013. LUPA LIIKKUA. Liikuntaleikkejä ja –tuokioita varhaiskasvatukseen. Saarijärvi: Lasten Keskus.

Rimpelä, M. 2013. Kasvatustieteen yhteiseen ymmärrykseen. Teoksessa Verkosto vahvaksi. Toimiva vuorovaikutus perheiden kanssa. Lämsä, A-L. (toim.) Juva: PS-kustannus. 17-47.

Reunamo, J. 2014. Varhaiskasvatuksen kehittäminen. Kehitystehtäviä ja ratkaisumalleja. PS-kustannus

Sinkkonen, J. 2013. Lapsen ja nuoren hyvän itsetunnon kehitys. Luento 27.11.2013. Www-dokumentti. Saatavissa: <http://www.vanhempienakatemia.fi/file.php?4177>.

Stakes. 2005. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet. Www-dokumentti. Saatavissa: <http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/77129/Varhaiskasvatussuunnitelmanperusteet.pdf?sequence=1>.

Vimpelin varhaiskasvatussuunnitelma. 2006.

LIKUNNANILON PIHASÄÄNNÖT

- Saa kiivetä.
- Saa juosta.
- Saa tasapainoilla.
- Saa seistä keinussa.
- Saa hypätä keinusta.
- Saa pelata pallopelejä.
 - Saa fillaroida.
 - Saa hiihtää.
- Saa roikkua pää alaspäin, kun aikuinen vahtii.
 - Saa leikkiä ja laulaa.
 - Saa olla rauhassa.
 - Saa liata vaatteet.
 - Saa tulla hiki.
 - Saa olla punaposkinen.
 - Saa näyttää tunteensa.
 - Saa suuttua vääryydestä.
- Saa käyttää monenlaisia välineitä ja leluja.
 - Saa oppia ja opettaa.
 - Saa iloita toisen onnistumisesta.
 - Saa olla sylissä ja reppuselässä.
 - Saa pyytää apua.
 - Saa neuvoa ja auttaa toisia.
 - Saa kuulla kehuja ja kehua muita.